

คิดถึงพ่อ

วารสาร

โพธิยาลัย

๕๒

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๕๒ เดือนธันวาคม ๒๕๖๒

ปิยมหาราชานุสฺสติปูชา

๑. ภูมีพโล มหาราชา, มหาเตโช มหิทฺธิโก
ปิโย เทวมนุสฺสานํ, ปสนฺโน ชินสาสเน.
๒. ชลิตฺวา นิพฺพุโต อคฺคี, ยถา ราชา ตเถว โส
วฑฺเฒตฺวาน สกํ รฏฺฐํ, สคฺคปูรํ อปูรยี.
๓. วิวฏฺฏนิสฺสเย ปุญฺเญ, กตฺวา สมฺพุทฺธภตฺติมา
โลกตฺถปสุโต ราชา, สทา โสตฺถึ กโรตุ โน
๔. อุปนิสฺสยสมฺปนฺโน, ภูปาโล พุทฺธมามโก
ชนปฺปิโย มหาเทโว, มหาสนฺตึ กโรตุ โน.

คำถวายปูชานุสสติแด่พระปิยมหาราชภูมิพลอดุลยเดช

๑. พระบาทสมเด็จพระภูมิพลอดุลยเดช ผู้ทรงเป็นมหาราชผู้เรืองเดช มีฤทธิ์มาก ทรงเป็นที่เคารพรักของทวยเทพและเหล่ามนุษย์ ทรงมีพระศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา อย่างมั่นคงตลอดพระชนม์ชีพ

๒. พระองค์นั้นเสด็จอุทิศสร้างชาติไทยให้รุ่งโรจน์โชติช่วงดั่งกองเพลิงที่ลุกโชติช่วงสว่างไสวแล้วก็ดับมอดเสด็จจากโลกนี้ไปสู่สวรรคาลัย

๓. ทรงบำเพ็ญบุญบารมีอันมีพระนิพพานเป็นจุดหมาย ทรงมีความภักดีต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างมิเสื่อมคลาย มุ่งมั่นขวนขวายบำเพ็ญประโยชน์เพื่อประเทศชาติและศาสนา ราวกะว่าไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ขอพระองค์จงทรงโปรดประทานความสุขสวัสดีแก่ปวงข้าพเจ้าทั้งหลาย

๔. พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงถึงพร้อมด้วยพระบุญญาธิการ สามารถเป็นพุทธมามกะตลอดพระชนม์ชีพ ทรงเป็นพระปิยมหาราชผู้เป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทยและชาวโลก ขอพระองค์ผู้ทรงเป็นมหาเทพ โปรดประทานความสงบสุขสันติแด่ประเทศชาติและปวงชนชาวสยามด้วย เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า นายจำรูญ ธรรมดา สาสนธชะธัมมาจริยะ
ประพันธ์ถวาย ในนามวารสารโพธิยาลัย

Unavailable

วิสัชนาธรรม

ทานบารมี

พระมหาประนอม ธมฺมาลงฺกาโร

วันนี้จะได้แสดงพระธรรมเทศนาเนื่องในโอกาสส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เรื่องทานบารมี เพื่อให้ศรัทธาญาติโยมสาธุชน ได้เกิดธัมมัสสวนมัยกุศลเป็นลำดับสืบต่อไป

การให้ที่พาเราไปลงนรก

ทานก็คำหนึ่ง **บารมี**ก็คำหนึ่ง **ทาน** แปลได้หลายความหมาย ที่คุ้นคือ การให้ เช่น ให้วัตถุสิ่งของต่างๆ แต่การให้ก็ต้องคิดนิดหนึ่ง เพราะการให้บางอย่างทำให้เราลงนรก ให้บางอย่างทำให้เราขึ้นสวรรค์ ให้บางอย่าง ทำให้เราเกิดปัญญา ให้บางอย่างเป็นมิตรได้ทุกคน การให้อะไรแล้วลงนรก คือให้ ๑๐ อย่าง ๑. เหล้า บุหรี่ ๒. ให้สัตว์เพื่อให้ผู้อื่นไปฆ่า ๓. ให้ยาพิษ ๔. ขนอาวุธไปให้ประเทศที่ทำสงคราม ให้อาวุธยุทโธปกรณ์ ๕. ให้การเท็จ ๖. ให้ยาเสพติด ๗. ให้ร้ายผู้อื่น ๘. ให้วิธีการฆ่าตัวตาย ๙. ให้เมถุน ให้ภาพโป๊ ๑๐. เอาสัตว์ตัวผู้ตัวเมียมาเสพเมถุนกัน

ฉะนั้น ต้องรู้ก่อนว่า ให้อะไรแล้วไม่เป็นพิษเป็นภัย และให้อะไรแล้ว ทำให้เราลงนรก ถ้าเราไม่รู้ เห็นคนกลุ้มใจ สงสารเขา ให้วิธีฆ่าตัวตาย ให้อาวุธยุทโธปกรณ์ หรือว่าพยาบาลเห็นคนไข้อาการไม่ค่อยดี พอญาติเผลอ หมอเผลอ ไปดึงสายออกซิเจนออก อยากให้เขาไปสบายๆ ไม่ต้องทรมาน กลายเป็นการุณยฆาตคือฆ่าด้วยความสงสาร ก็ไปนรกเหมือนกัน ถ้าเห็นคนทุกข์ใจแล้วบอกวิธีฆ่าตัวตายก็ดี เอาอาวุธไปวางไว้ใกล้ๆ ก็ดี หรือพูดสรรเสริญความตายก็ดี *“อยู่ไปก็ยุ่ง ตายแล้วก็จบ”* อะไรต่างๆ ทำนองนี้ **ให้สิ่งเหล่านี้เป็นการให้ที่พาเราไปนรก เพราะฉะนั้น เราต้องไม่ให้ในสิ่งเหล่านี้แก่ใคร**

๑. ทานวัตถุ

การให้ที่ไม่พาเราลงนรก **ทานวัตถุ - ให้วัตถุเป็นทาน** สิ่งของที่ใช้ได้ ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สิน เหล่านี้ให้ได้เลย บางครั้งเราถวายหวีให้กับพระสงฆ์ อย่าไปคิดว่าให้ท่านเอาไปหวีผม ให้คิดใหม่ เราถวายไป บางครั้ง พระท่านไม่ได้ใช้ ก็เก็บเป็นของสงฆ์ เป็นของกลาง บางครั้งญาติโยมเอาหวีโบราณ วัตถุโบราณมาถวาย ถ้าเป็นพระเก่าโบราณ ก็เพื่อให้ญาติโยมได้สักการะ เพื่อเก็บในพิพิธภัณฑ์ ให้ญาติโยมได้ศึกษาหาความรู้ เพื่อเอาไว้ศึกษาประวัติศาสตร์ เป็นกรณีนี้ก็มี เพราะฉะนั้น ในการถวายวัตถุ เราก็นึกถึงประโยชน์ในการใช้สอยก่อน แต่สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กับพระ แต่ว่าเป็นประโยชน์กับชุมชน ถ้าเราถวาย ท่านก็อาจจะทำพิพิธภัณฑ์ให้คนได้ศึกษาเล่าเรียน ก็ได้ประโยชน์ในส่วนนี้

เวลาให้วัตถุทาน คนก็ปรารถนาขอให้รวยๆ ไม่ต้องปรารถนาให้รวยหรอก เอาแค่ **"คำว่าไม่มี ขออย่าให้ข้าพเจ้าได้ยินเลย"** แค่นี้ก็พอ *และที่สำคัญ ทุกครั้งที่มีการให้วัตถุ มันจะทำให้เกิดโลภะ ความโลภอยากได้วัตถุกลับคืนมา เป็นเรื่องปกติของปุถุชน ทำอย่างไรที่จะไม่ก่อให้เกิดความโลภ* **๑. สุทินฺนํ วต เม ทานํ – ทานวัตถุนี้ข้าพเจ้าตัดขาดแล้ว สละขาดแล้วจากการเป็นของข้าพเจ้า** ทำลายโลภะที่ยึดถือในวัตถุนั้น **๒. อาสวกฺขยาวหํ โหตุ – ขอจงเป็นไปเพื่อการจบสิ้นอาสวกิเลสด้วยเทอญ**

ถ้าให้อย่างนี้ เพื่อทำลายโลภะคือความโลภ และทำลายมัจฉริยะคือความตระหนี่ และขอให้การให้นี้ จงเป็นปัจจัยแก่นิพพานหรือโพธิญาณก็ดี อย่างเดียวกัน *นิพพาน* องค์ธรรมก็คือนิพพาน *โพธิญาณ* องค์ธรรมคือมรรคทั้งสี่ ถ้าบอกว่า "จงเป็นปัจจัยแก่พระนิพพาน"

หมายความว่า นิพพานเป็นเหตุ มรรคญาณเป็นผล อันนี้ก็คือระหว่างมรรคญาณเกิด โสดาปัตติมรรคเกิด มีนิพพานเป็นอารมณ์ เป็นการบอกเหตุกับบอกผล ไม่ต่างกัน ก็คือปรารถนาความหลุดพ้นนั่นเอง **การให้วัตถุภายนอกเพื่อปรารถนานิพพานหรือโพธิญาณ เป็น "ทานบารมี"**

๒. ทานอุปบารมี

เมื่อบริจาคอวัยวะในร่างกาย เช่น บริจาคโลหิต หรือเขียนพินัยกรรมบริจาคดวงตา หลังจากเราเสียชีวิตไปแล้ว ถ้าใครบริจาคดวงตา เกิดชาติหน้าจะมีตาทิพย์ แต่ที่สำคัญ ตั้งอธิษฐานว่าด้วยอานิสงส์ที่ข้าพเจ้าบริจาคดวงตานี้ ขอให้ข้าพเจ้าได้ดวงตาเห็นธรรม **"ดวงตาเห็นธรรม" คือโสดาปัตติมรรคจิตเกิดขึ้น** ปัญญามันจะเกิดทุกภพทุกชาติ จนกว่าเราจะได้ดวงตาเห็นธรรมจริงๆ ถ้ามีโอกาสก็บริจาคดวงตาเถิด เพราะมีอานิสงส์มาก และเราก็ไม่ได้บริจาคตอนเรามีชีวิตอยู่ ไม่เจ็บแน่นอน แต่พระโพธิสัตว์ ในชาติที่เป็นพระเจ้าสีวิราช พระองค์เจ็บเพราะบริจาคสดๆ เลย **การบริจาคอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งในร่างกายของเรา เพื่อไปช่วยผู้อื่น เป็น "ทานอุปบารมี"** เป็นทานบารมีขั้นที่สอง

๓. ทานปรมัตถบารมี

แล้วถ้าเราได้บริจาคชีวิต สละชีวิตเพื่อชาติ เพื่อพระศาสนา คือเอาชีวิตปกป้องชาติ พระศาสนา ณ ปัจจุบันนี้มีน้อยมาก เพราะเราไม่เห็นคุณค่าของพระศาสนาเพียงพอ ที่จะเอาชีวิตของเราเข้าไปเสี่ยง แต่เมื่อใดก็ตาม ที่เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาว่า เปิดโลกทัศน์อันกว้างไกล ทำให้เรารู้ทุกสิ่งทุกอย่าง ทำให้เห็นคุณค่าของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ตอนนั้นก็สละชีวิตเพื่อพระศาสนาได้ ตั้งแต่โสดาปัตติมรรคเป็นต้นไป สามารถยอมสละชีวิตเพื่อพระศาสนาได้

ตอนที่เราเข้ากรรมฐาน เราทุกคนก็สละชีวิตเพื่อพระศาสนาทั้งนั้น ตอนกล่าวตามอาจารย์กรรมฐาน **อิมาหํ อตฺตภาวํ ตุมฺหากํ ปริจฺจชามิ - ข้าพเจ้าขอสละอัตภาพนี้ แด่พระวิปัสสนาจารย์** แต่พอเอาเข้าจริง พอปวดหน่อย โอย...ไม่ไหวแล้ว ดังนั้น เราต้องเห็นคุณค่าจริงๆ พอเห็นคุณค่าจริง เราก็ปฏิบัติจริงจัง ก็ได้ผลจริงจัง ก็จะเห็นของจริง คือ **"อริยสัจทั้งสี่"** ของจริงด้วย ประเสริฐด้วย ถ้าเราปฏิบัติเล่นๆ เราก็เห็นของเล่นๆ ถ้าเราปฏิบัติจริงๆ เราก็จะเห็นของจริง

เพราะฉะนั้น **การสละชีวิตเป็นทาน เป็น "ทานปรมัตถบารมี"** แต่ที่สละชีวิตนั้นเพื่อนิพพาน เพื่อโพธิญาณ คือไม่ใช่พลีชีพฆ่าตัวตายเพื่อพระเจ้าองค์ใดองค์หนึ่ง เพราะการตายแบบนี้เป็นการตายด้วยทิฏฐิมานะ ตายแล้วไปเป็นอสุรกาย ตายด้วยความโลภไปเกิดเป็นเปรต ตายด้วยความโกรธเกลียดเคียดแค้นพยาบาท ไปลงนรก ตายด้วยความหลง เป็นสัตว์เดรัจฉาน ตายด้วยทิฏฐิมานะ เป็นอสุรกาย เช่น ระเบิดพลีชีพฆ่าตัวตาย โดยมากไปเป็นอสุรกาย อ้าว... ไม่ลงนรกหรือ...ก็ลงนรก แล้วถ้าทิฏฐิมานะมันแรงจริงๆ ก็ไปเป็นอสุรกาย

ความหมายของบารมี

"บารมี" เป็นภาษาบาลีมาจาก ปรมะ + อี, **ปรมะ** แปลว่า ประเสริฐ **อี** แปลว่า การกระทำ **บารมี แปลได้ ๕ ความหมายคือ** ๑) การกระทำของผู้ประเสริฐคือพระโพธิสัตว์ ๒) การกระทำที่ประเสริฐ ๓) การกระทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ๔) การตักตวงเอาคุณงามความดีใส่ตน ๕) การกระทำที่จะส่งให้ผู้กระทำถึงฝั่งแห่งพระนิพพาน นั่นคือความหมายของคำว่า **"บารมี"**

บารมี ๑๐ ประการ ประกอบด้วย

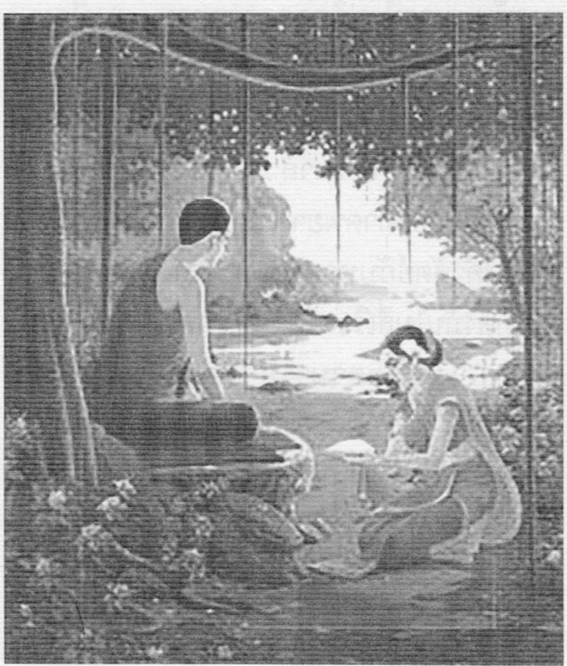
๑) ทานบารมี ทำให้ผู้อื่นสะดวกเรื่องปัจจัยสี่ **๒) ศีลบารมี** ไม่เบียดเบียนชีวิตของใคร **๓) เนกขัมมบารมี** ปลีกออกจากกาม **๔) ปัญญาบารมี** มีปัญญาแก้ปัญหาให้กับทุกคน **๕) วิริยะบารมี** มีความเพียรอย่างมั่นคง **๖) ขันติบารมี** มีความอดทน ใครมาล่วงเกินก็ไม่โกรธเกลียดเคียดแค้น อาฆาตพยาบาท **๗) สัจจบารมี** ให้คำจริงคำสัตย์กับทุกคน **๘) อธิษฐานบารมี** มีความตั้งมั่นในสี่เรื่อง (สัจจะ จาคะ อุปสมะ และปัญญา) **๙) เมตตาบารมี** เผื่อแผ่ความรักไปให้กับทุกคน และ **๑๐) อุเบกขาบารมี** เอาความวางใจเป็นกลางมอบให้กับทุกคน

ให้ทานอย่างไรไปนิพพานได้

๑. วัตถุทานและพิจารณาไตรลักษณ์

ทานใดก็ตามที่ทำให้ได้มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ โดยเฉพาะทานที่ส่งผลสูงสุดคือนิพพานสมบัติ ทานนั้นจัดเป็น*ทานบารมี* การให้ทานอย่างเดียวก็ไปนิพพานได้ คือพิจารณา*ทานวัตถุก็ไม่เที่ยง ผู้ให้ก็ไม่เที่ยง ผู้รับก็ไม่เที่ยง* สักวันก็แตกไป สลายไป พิจารณา **"ไตรลักษณ์"** ในขณะให้ทาน ในขณะที่ให้ ยกมือขึ้นให้ ก็มีแต่*วาโยธาตุกำลังทำงานให้เราดู วาโยธาตุเกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – ดับไป* ก็มีแต่วิปัสสนาทั้งหมด ดังนั้น ทำทานก็สามารถไปนิพพานได้ แต่ต้องเข้าใจให้ถูกต้อง **๑) ตัดโลภะ ตัดมัจฉริยะ ความตระหนี่ ๒) พิจารณาไตรลักษณ์ ในทานวัตถุ ถ้าทำอย่างนี้ ทานก็จะพาไปนิพพานได้**

อยากบอกว่า สังสารวัฏอันยาวนานนี้ เราบำเพ็ญบารมีทั้งสิบมาแล้วพอสมควร **ปุพฺเพกตปุญฺญตา** *เคยทำบุญไว้ในชาติปางก่อน* การได้มีโอกาสมาฟังเทศน์ ฟังธรรม รักษาศีล ถ้าบุญเก่าไม่มากระตุ้นเตือน บุญใหม่ก็ยากที่จะเกิด บางทีบุญเก่ากระตุ้นเตือน แต่เกิดความประมาทในชีวิต ก็ไม่อยากทำ มาถึงจุดนี้ได้ ถือว่าเรามีบุญเก่า

ถ้าเราไม่ให้ทานในชาตินี้ เราจะเป็นคนกินบุญเก่า ถ้าเราให้ทาน บุญเก่าก็ใช้ บุญใหม่ก็ทำ เพียบพร้อมหมด อย่างนี้ไม่ต้องกลัว บางคนเกิดมารวยมาก เลย แต่ทรัพย์สินไม่อยากให้ กลัวหมด ให้แล้วไม่มีประโยชน์ ถ้าอย่างนี้เรียกว่ามากินบุญเก่า แต่บุญใหม่ไม่ทำ นี่คือเรื่อง **"วัตถุทาน"**

๒. อภัยทาน การดับไฟเผาใจจากภายใน

ทานที่สอง ก็คือ **"อภัยทาน"** คือการ*ให้อภัย* โกรธคือโง่ โมโหคือบ้า ชอบโกรธเขา เท่ากับเราจุดไฟเผาตัวเอง แต่ก่อนที่จะให้อภัยได้ เราต้องมองเห็นโทษของความโกรธ ความโกรธทำให้แก่ก่อนวัย เครียด เป็นโรคกระเพาะ มะเร็งกระจาย โรคตับ ไมเกรน นี่คือโทษปัจจุบัน ถ้าตายด้วยความโกรธ เกลียด เสียใจ น้อยใจ กลุ้มใจ เซ็ง ตายไปในขณะนั้น มีอย่างเดียวคือ ลงนรก ไฟโทสะมันทำลายทุกอย่าง ตั้งแต่จิตใจเราจนกระทั่งผิวหนัง มันทำลายจากข้างใน จนใจเราไหม้ **โทสัคคิ** *ไฟคือโทสะ* มันเผาไหม้จากข้างในออกมาข้างนอก เพราะฉะนั้น อย่าให้ความโกรธครอบงำ การให้อภัยทานจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน

สิ่งต่อมา มองเห็นคุณของ**ขันติ คือความอดทน** คือยินดีในสภาพที่เป็นอยู่ เขาด่าว่า เขานินทา เขาชก ช่างเถอะ ไม่เอาคืน โบราณบอกว่า *"ใครชอบใครชังช่างเถิด ใครเชิดใครชูช่างเขา ใครเบื่อใครบ่นทนเอา ใจเราร่มเย็นเป็นพอ"* นี่คือ **"การวางใจ"** ไม่โกรธเกลียด เคียดแค้น จริงๆ เขาว่าเราไม่เกินสิบนาที เขาก็หยุดแล้ว ถ้าว่าบ่อยๆ เราไม่โกรธ เขาก็ไม่รู้จะทำอะไรแล้ว **คนที่ไม่โกรธ คือคนที่จิตใจเข้มแข็งสุดๆ คนที่โกรธง่าย คือคนที่จิตใจอ่อนแอสุดๆ** ดังนั้นให้มองเห็นโทษของความโกรธ และมองเห็นคุณของขันติ

ขันติมีอะไรบ้าง ๑. *อดทน* ๒. *ไม่สะทกสะท้าน* และ ๓. *ได้บำเพ็ญขันติบารมี* พระโพธิสัตว์ท่านให้อภัยได้เสมอ แต่เรา แค่ใครขับรถปาดหน้า แค่มองหน้านิดเดียว...ไม่ได้ เพราะเราไม่มีเมตตากรุณา เพราะฉะนั้น **พรหมวิหาร** ทั้งสี่ก็ต้องเอามาช่วย แต่ตอนนี้เอาขันติ อดทน ให้อภัยก่อน เมื่อมีขันติแล้ว ก็รู้จักการให้ที่สูงกว่าวัตถุ **ให้อภัยนี้ให้ยากกว่าให้เงินให้ทอง** มีเงินร้อยล้านให้ได้ แต่มีใครมาหยามหน้า ให้อภัยไม่ได้ ภาษาไทยบอกว่า "ฆ่าได้ แต่หยามไม่ได้" หมายความว่า อภัยทานไม่ให้ เพราะฉะนั้นอภัยทานนี้ทำยากมาก ต้องดูพระโพธิสัตว์ท่านเป็นแบบอย่าง

ข้อดีของการให้อภัย ๑. เราเองก็ไม่มีภัย ๒. คนรอบข้างก็ไม่มีภัย ทุกคนไม่มีภัยทั้งหมด **อภัยทานคือการรักษาศีลห้า การไม่ฆ่าสัตว์** คือการให้ชีวิตเป็นทาน, **การไม่ลักทรัพย์** คือการให้ความปลอดภัยต่อทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นทาน, **การไม่ประพฤติผิดในกาม** คือการให้ความปลอดภัยต่อลูกเมียผู้อื่นเป็นทาน, **การไม่พูดเท็จ** คือการให้คำสัตย์เป็นทาน และ**การไม่ดื่มสุราเมรัย** เท่ากับให้สติปัญญาเป็นทาน และให้ความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินบนท้องถนนเป็นทาน **เพราะฉะนั้น ศีลห้าคือมหาทาน และเป็นอภัยทาน**

พรปีใหม่ปีนี้ (พ.ศ. ๒๕๕๘) เลข ๒ ให้มี**สติกับสัมปชัญญะ** เลข ๕ แรก ต้นทุนชีวิตของแต่ละคน คือ**ศีลห้า** เลข ๕ ที่สอง ชีวิตของคนเราจะมีพลังในการต่อสู้ชีวิต ต้องมี **พละทั้งห้า** คือ *สัทธาพละ วิริยพละ สติพละ สมาธิพละ ปัญญาพละ* จะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ ต้องมีกำลังใจ ๕ อย่างนี้ แล้วก็เลข ๘ แผนที่ในการดำเนินชีวิต คือ **อริยมรรคมีองค์แปด** รวมเป็น ๒๕๕๘

๑. พละ ๕ เพื่อการทำงานให้สำเร็จ

๑) สัทธาพละ

ใครจะทำอะไรให้สำเร็จ ต้องมีพละ ๕ โดยเฉพาะข้อแรกคือ **สัทธาพละ** จะทำอะไร ถ้าขาดความเชื่อมั่นก็จบกัน แต่ถ้ามีความเชื่อมั่นอย่างสูง ทำอะไรก็ประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้น ต้องสร้างสัทธาพละให้เกิด **กัมมสัทธา** เชื่อการกระทำ เชื่อกรรม **วิปากสัทธา** เชื่อผลของการกระทำ **กัมมัสสกตาสัทธา** เชื่อว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน **ตถาคตโพธิสัทธา** เชื่อในการตรัสรู้ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำอย่างไร จึงจะสร้างสัทธาจริตให้เกิดเร็วที่สุด **ต้องเชื่อมั่นตัวเอง** เป็นมนุษย์ จะเป็นมหาเศรษฐี เป็นพระราชา เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นได้ เทวดาเป็นพระพุทธเจ้าไม่ได้ เพราะฉะนั้นมนุษย์นี้เป็นได้ถึงสูงสุด คือเป็นพระพุทธเจ้าได้ ต้องมี**ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์** พอเรามีความเชื่อมั่นแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างก็ตามมา

๒) วิริยพละ

มีความเชื่อมั่น แล้วก็มี **วิริยพละ** *คือกำลังแห่งความเพียร* พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า *วีริเยน ทุกฺขมจฺเจติ บุคคลจะพ้นจากทุกข์ได้ก็เพราะความเพียร* ทุกข์เรื่องปากเรื่องท้อง จะมีอยู่มีกินก็เพราะมีความเพียร จะทำงานสำเร็จ ก็เพราะมีความเพียร จะพ้นจากทุกข์ คือความเกิด แก่ เจ็บ

ตาย ก็เพราะมีความเพียร มี*พลังแห่งความเพียร* แต่บางทีเราขี้เกียจ เราจะไล่ความขี้เกียจอย่างไร พระโพธิสัตว์บอกว่า มองดูตั้งแต่สูงสุดมาถึงต่ำสุด ให้มองดูพระพุทธเจ้า พระอัครสาวก ท่านไม่ได้เป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระอัครสาวก เพราะความขี้เกียจ แต่เป็นเพราะความขยัน หรือพระอรหันต์ พระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี ท่านก็ได้เป็นเพราะความขยัน พระเจ้าจักรพรรดิ พระราชา รองลงมามหาเศรษฐี ถ้าขี้เกียจจะได้เป็นไหม...ไม่ได้ คนธรรมดาถ้าอยู่เฉยๆ จะมีเงินมีทองใช้ไหม...ไม่ ต่อไปมาดูคนยากจน คนนี้ขยันน้อยหน่อย ปัญญาก็น้อย บุญเก่าก็น้อย ถ้าต่ำกว่านี้ ก็เป็นสัตว์ในอบายภูมิสี่ พอขี้เกียจแล้วก็ไม่อยากหาทรัพย์ ไปขโมย ปล้น จี้ ขายยาบ้า ตายแล้วก็ไปอบายภูมิ

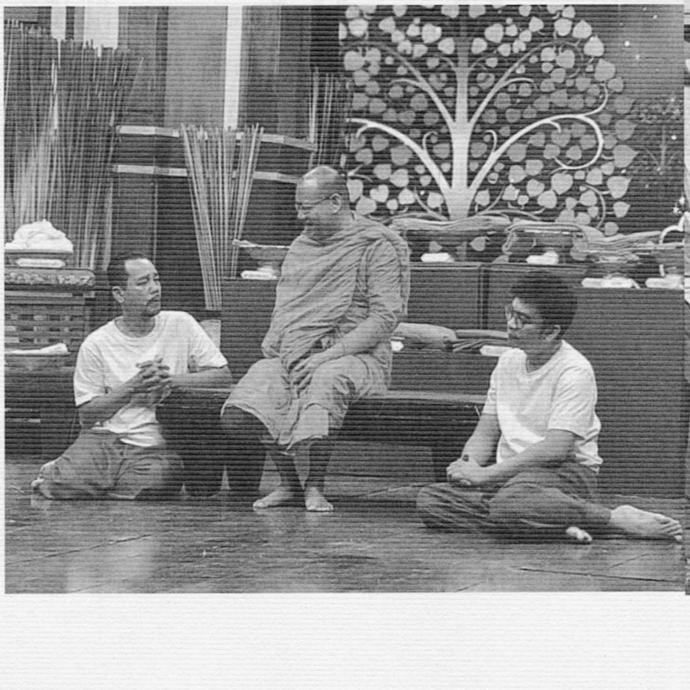
ขยัน เรียก ***วีริยารมฺภ*** *ปรารภความเพียร* ให้ดูบุคคลที่ประสบความสำเร็จสูงสุด ประธานาธิบดีหลายคน ไม่ใช่คนมีทรัพย์สินมาก แต่ว่าอาศัยความขยัน สุดท้ายเป็นถึงประธานาธิบดี ถ้าวันไหนเราขี้เกียจ ลองไปหาประวัติบุคคลสำคัญมาอ่านดู โดยมากผ่านมรสุมชีวิต ผ่านความยากจน ความยากลำบากทุกอย่างมาแล้ว ความสำเร็จของคนเราล้วนได้มาด้วยความขยัน

อาตมาใช้วิธีง่ายๆ ขี้เกียจเมื่อไร ลุกขึ้นทำงานทันที ขี้เกียจอ่านหนังสือ จะหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน ขี้เกียจทำอะไร ก็พยายามทำทันที ตัดหักมุม ตอนเรียนหนังสืออยู่วัดท่ามะโอ พระก็ถามว่าทำไมขยันจัง "ไม่ขยันหรอก ผมขี้เกียจ" "ขี้เกียจแล้วทำไมขยันท่องหนังสือตลอด" "ไล่ความขี้เกียจ" **จิตมันขี้เกียจ ไม่อยากอ่าน ไม่อยากท่อง แต่ทำยังไง...ไล่มันออกไป** ตอนที่อยู่วัดท่ามะโอ เวลาไปบิณฑบาตก็เขียนติดใส่ฝาบาตรไปสี่แถว เดินไปก็ท่องได้สองแถว เดินกลับได้อีกสองแถว ไปกลับชั่วโมงครึ่งก็ท่องได้สี่แถวแล้ว ช่วงเย็นก็เรียนไป ช่วงกวาดลานวัดก็เขียนใส่นิ้วมือสี่นิ้ว ท่องไปกวาดไป เพราะความขี้เกียจก็เลยทำทุกอย่างที่จะช่วยให้ท่องได้

เสร็จแล้วก็ไปขัดห้องน้ำอีกสิบห้อง หมึกที่เขียนอยู่ที่นิ้วจะลบ จากนั้นก็ไปผ่าฟืนอีกสิบนาที แล้วก็สรงน้ำ ทำวัตร ทำวัตรเสร็จก็ท่องหนังสือต่ออีกถึงสี่ทุ่ม ห้าทุ่มก็จำวัด นี่คือวิธีการไล่ความขี้เกียจ ที่อาตมาทำแบบง่ายๆ **"ขี้เกียจเมื่อไร ลุยทำทุกอย่าง"** ทำทุกเวลา จนใจไม่คิดจะขี้เกียจ ไล่ความขี้เกียจด้วยการทำงาน

๓) **<u>สติพละ</u>**

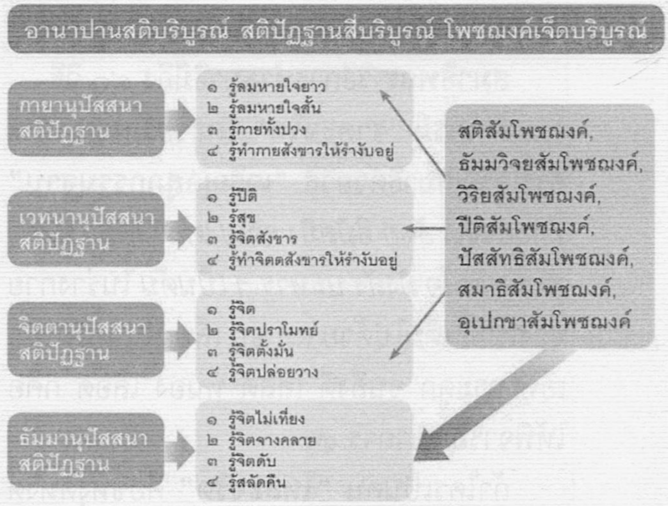
สติพละ ตั้งสติก่อนทำงาน ก่อนสตาร์ทรถ ถ้าเอาสติเข้ามาตั้ง ในพุทธคุณ เรียกว่า **พุทธานุสสติ** เอามาตั้งไว้ในธรรมคุณ เรียกว่า **ธัมมานุสสติ** เอาสติมาตั้งไว้ในสังฆคุณ เรียกว่า **สังฆานุสสติ** เอาสติมาตั้งไว้ในทานที่เราบริจาคออกไป เรียกว่า **จาคานุสสติ** เอาสติเข้ามาตั้งไว้ในศีลที่เรารักษา เรียกว่า **สีลานุสสติ** เอาสติเข้ามาตั้งไว้ในคุณธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา เรียกว่า **เทวตานุสสติ** เอาสติมาตั้งไว้ที่ความตาย เรียกว่า **มรณานุสสติ** เอาสติ

เข้ามาตั้งไว้ในความสงบเรียกว่า **อุปสมานุสสติ** เอาสติมาตั้งไว้ใน**อนุสสติทั้ง ๑๐** ขั้นนี้ จะทำให้เรามีความสุขขึ้นมาทันที สติขั้นแรกมีความปลอดภัย สติขั้นที่สองมีความสุข พอเจริญพุทธคุณ สวดไปๆ แล้วระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า จิตมันก็สงบ พอสงบ ปีติ ปัสสัทธิ เอกัคคตาก็ตามมา สติ ทำให้เรามีความสุข มีพลังขึ้นมาได้

ถ้าเอาสติของเรามาตั้งไว้ที่ร่างกายของเรา พิจารณาความไม่สวยไม่งาม เป็น**กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน** เราก็จะเห็นว่า ร่างกายของเรานี้เต็มไปด้วยปฏิกูล ถ้าเอาสติของเรามาตั้งไว้ที่ความรู้สึกว่าเป็นสุข เป็นทุกข์หรือเฉยๆ เราก็จะเห็นว่า เวทนาที่เราเห็นว่าเป็นสุข แท้จริงก็เป็นทุกขเวทนา เป็น**เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน** ถ้าเอาสติเข้ามาตามดูจิต ก็เห็นว่าจิตของเราไม่เที่ยง เป็น**จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน** ถ้าเอาสติเข้ามาตั้งไว้ในรูปธรรมนามธรรม เราก็จะเห็นว่าทั้งรูปทั้งนามไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน เป็นแค่รูปแค่นาม เป็น**ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** เอาสติมาตั้งไว้ในกาย เวทนา จิต ธรรม แล้วจะเห็นว่า ตัวเรา ตัวเขาก็เป็นแค่รูปกับนาม ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา **ตอนนั้นสติก็จะมีพลังสูงสุด ทำให้เรารู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจทั้งสี่ ทำให้เราเห็นไตรลักษณ์ คือเห็นว่ารูปนามขันธ์ห้าของเรามันไม่เที่ยง มันเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา**

รุปฺปนตีติ รูปํ ร่างกายของเราที่เรียกว่า "**รูปธรรม**" *เพราะเปลี่ยนแปลง ผันแปร แตกสลายได้* ส่วนนามธรรมก็ **นมตีติ นามํ** นามในที่นี้แปลว่า น้อม น้อมตัวเอง เข้าไปรับรู้อารมณ์ น้อมอารมณ์เข้ามาหาตัวเองเรียกว่า*นาม* เช่น จิตเกิดทางตา – จักขุวิญญาณจิต ทำให้เราเห็น, จิตเกิดทางหู – โสตวิญญาณจิต ทำให้เราได้ยิน เป็นต้น เรียกว่าน้อมตัวเองเข้าไปรับรู้อารมณ์ตามทวารนั้นๆ

แล้วก็น้อมอารมณ์เข้ามาหาตัวเอง มานึกคิดได้ นี้ **เป็นสภาวะของรูปนาม ที่เป็นลักษณะเฉพาะ เรียกว่า วิเสสลักษณะ แต่สามัญลักษณะของรูปของนามคือ*ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา*** สรุปอีกทีว่า

ตั้งสติก่อนสตาร์ท ปลอดภัยแน่นอน

การเอาสติเข้ามาตั้งไว้ในอนุสสติ จะมีความสุขทันที

การเอาสติเข้ามาตั้งไว้ในกาย เรียกว่า **กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน** จะเห็นความไม่สวยไม่งาม

การเอาสติเข้ามาตั้งไว้ที่เวทนา เรียกว่า **เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน** จะเห็นว่ามันเป็นกองแห่งทุกข์

การเอาสติเข้ามาตั้งไว้ที่จิต เรียกว่า **จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน** จะเห็นความไม่เที่ยง

การเอาสติเข้ามาตั้งไว้ที่รูปนาม เรียกว่า **ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** จะเห็นว่ามันไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน

การเอาสติเข้ามาตั้งไว้ในกาย เวทนา จิต ธรรม หรือรูปนามขันธ์ ๕ นี่คือสติพละ (พลังแห่งสติ)

ตอนนี้แหละที่ใกล้พระนิพพานที่สุด เมื่อสติที่มีพลังขึ้นมา เราก็จะเห็นไตรลักษณ์ได้ชัดเจน

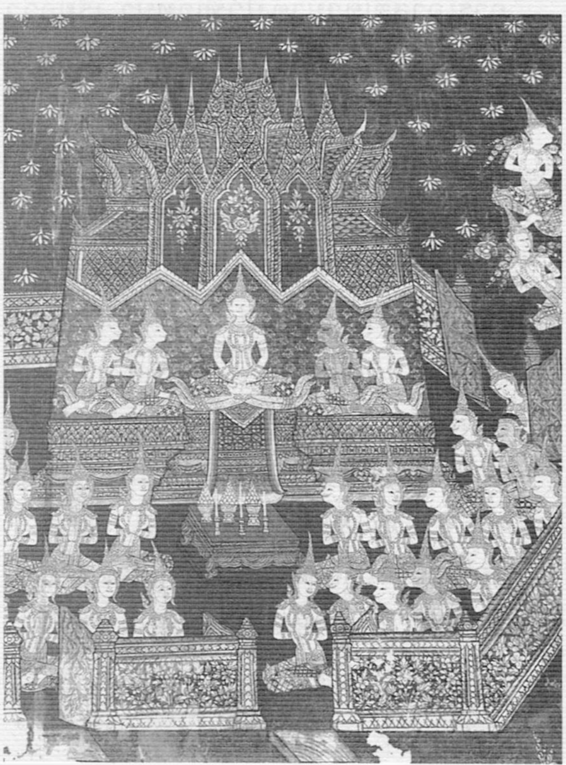
<u>๔) สมาธิพละ</u>

สมาธิพละ วิธีการทำสมาธิมีถึง ๔๐ วิธี

ถ้าใครมี **"ราคะจริต"** รักสวยรักงาม ให้ใช้การเจริญสมาธิด้วยวิธี **"เจริญอสุภกรรมฐาน"** ทำอย่างไร *อัตถิ อิมัสมิง กาเย เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ มังสัง นะหารู ฯ เป็นต้น* ในร่างกายของเรานี้ เต็มไปด้วย ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อเอ็น กระดูก จนถึงดี เสลด หนอง เลือด ก็คือให้พิจารณาอาการ ๓๒

ถ้าใครเป็นคน **"โทสะจริต"** คือขี้หงุดหงิดเอาแต่ใจ ใจร้อน ไม่ได้ดังใจ ให้ทำสมาธิโดยการ **"เจริญเมตตากรรมฐาน"** เจริญกรุณา เจริญมุทิตา เจริญอุเบกขา เจริญเมตตาก็คือ แผ่เมตตาให้ตัวเองก่อนว่า *อะหัง สุขิโต โหมิ* ขอให้ข้าพเจ้ามีความสุข แล้วก็คุณพ่อคุณแม่ ครูบาอาจารย์ที่ยังมีชีวิตอยู่ เพื่อนๆ ญาติสนิท มิตรสหายทั้งหลาย ส่วนพวกศัตรูคู่เวร แผ่ให้เป็นกลุ่มสุดท้าย เพราะต้องยกจิตของเราให้สูงก่อน จึงจะให้ได้ผล

จากนั้นแผ่เมตตาแบบไม่เจาะจง *สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย*

ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ฯ จากนั้นก็ <u>**แผ่เมตตาครอบจักรวาล**</u> : **อุทธัง ยาวะ ภะวัคคา จะ** = เบื้องบน ตั้งแต่ภวัคคภูมิลงมา **อะโธ ยาวะ อะวีจิโต** = เบื้องล่าง จากอเวจีขึ้นมา **สะมันตา จักกะวาเฬสุ เย สัตตา ปะฐะวีจะรา** = สัตว์ทั้งหลายเหล่าใดที่เที่ยวไปบนบก ที่อยู่ในสมันตจักรวาลโดยรอบ **อัพยาปัชฌา นิเวรา จะ นิททุกขา จานุปัท-ทะวา** = อย่าได้มีเวรกัน อย่าได้มีความทุกข์ อย่าได้มีอันตรายใดๆ มาเบียดเบียนเลย

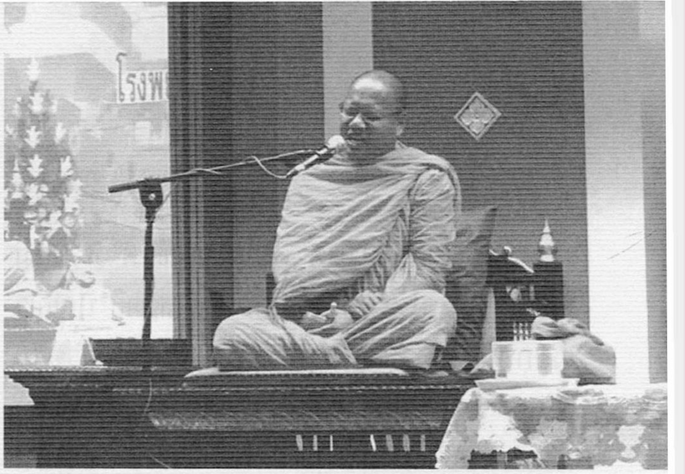
แผ่เมตตา แผ่ความรัก ความสุข ความปรารถนาดีต่อกัน เริ่มต้นจากตัวเราไปถึงทุกคน

แผ่กรุณา ใครก็ตามที่กำลังตกทุกข์ได้ยาก ที่กำลังทุกข์กาย ทุกข์ใจ ขอให้ท่านเหล่านั้นจงพ้นจากความทุกข์กาย ทุกข์ใจเถิด แผ่กรุณาเพื่อไม่ให้ซ้ำเติมกันและกัน

แผ่มุทิตา คือแผ่ความพลอยยินดี ใครก็ตามที่สวย รวย เฮง เก่ง กว่าเรา ขอให้เขาเหล่านั้นจงสวย รวย เฮง เก่งต่อไป เราก็มีความสุขได้จากความสุขที่เขามี เขารวยนะ...แสดงว่าชาติที่แล้วเขาทำบุญไว้ดี อนุโมทนาสาธุกับเขาด้วย **คิดถึงเหตุ ถึงผลอย่างนี้ แล้วก็พลอยแสดงความยินดี ไม่อิจฉาริษยา เพราะเราแสดงมุทิตาพรหมวิหาร** จะช่วยลดการอิจฉาซึ่งกันและกัน เพราะการอิจฉาตาร้อน มีโทษคือไฟโทสะมันเผาใจ

แผ่อุเบกขา คือไม่มีการซ้ำเติม แต่พิจารณาเรื่องกฎแห่งกรรม เช่น เครื่องบินที่หายไป เราพิจารณาว่า สัตว์ทั้งหลายหนีความตายไม่พ้นเราเอง ถ้าถึงคราวตายก็อาจจะเป็นแบบนั้น สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของๆ ตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่ง มีกรรมเป็นที่อาศัย ใครทำกรรมใดก็ได้ผลของกรรมนั้น

สำหรับคน **"โมหจริต"** หลง ใครชักชวนไปไหนก็ไป กับ **"วิตกจริต"** ฟุ้งมาก ให้ใช้

“อานาปานสติกรรมฐาน” กำหนดลมหายใจเข้าออก หายใจเข้าไปให้เต็มปอด – กลั้นลมหายใจไว้เท่าที่จะกลั้นได้ – แล้วค่อยผ่อนลมหายใจออกให้หมด – นับหนึ่ง หรือหายใจเข้ายาวๆ ภาวนา *พุท* หายใจออก ภาวนา *โธ* การดึงจิตให้มาอยู่กับลมหายใจ ใช้วิธีนี้ง่ายที่สุด เพราะการกลั้นหายใจนี้ จิตมันกลัวตาย มันจะมาตรงนี้ทันที ถ้าทำได้ถึงสิบครั้ง จะรู้สึกสดชื่น เพราะออกซิเจนไปเลี้ยงสมองเต็มที่

สำหรับคน **“สัทธาจริต”** ก็ให้ **“เจริญพุทธานุสสติกรรมฐาน”** ทำสมาธิ

สำหรับคน **“พุทธิจริต”** มีปัญญามาก ให้ทำ**กายคตาสติ**ก็ดีแต่ใช้**“มรณานุสสติ”**มาข่มดีที่สุด นึกถึงความตายบ่อยๆ นี่ก็เรื่องของสมาธิพละ

๕) ปัญญาพละ

ปัญญาพละ ต้องรู้เท่าทัน นั่งนานเมื่อยใครเมื่อย จริงๆ แล้ว เมื่อยอยู่นี่ ขามันก็เป็นแค่ **“รูปธรรม”** ตัวที่รู้ว่าเมื่อยอยู่ ก็เป็นแค่ **“นามธรรม” รูปก็เปลี่ยนแปลง ผันแปร แตกสลายของมัน นามก็ไปรับรู้ แค่นั้นเอง** ถ้าอยากได้สุข ก็ทำสมถะ แต่ว่าไม่พ้นเกิดแก่เจ็บตายนะ ถ้าเจริญวิปัสสนา สิ่งแรกต้องเจอทุกข์ เจอทุกข์น่ะถูกทางแล้ว แต่ไม่ใช่มานั่งทรมานนะ แต่มานั่งเพื่อให้รู้ว่าขันธ์ห้าเป็นกองแห่งทุกข์ เหมือนอย่างที่เราสวดมนต์น่ะ *สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขาฯ* **เมื่อยอมรับว่าขันธ์ห้าเป็นทุกข์ ก็เกิดเบื่อหน่ายในขันธ์ห้า ไม่อยากมีไม่อยากได้ขันธ์ห้า จะเกิด “นิพพิทาญาณ” ญาณที่เบื่อหน่ายในรูปนามขันธ์ห้า เมื่อเบื่อหน่าย... การยึดมั่นขันธ์ห้าด้วยทิฏฐิมานะ ก็จะเริ่มคลายออกๆ เมื่อคลายความยึดมั่นถือมั่นจิตก็จะหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง**

นั่งมานานแล้ว ปวดทรมานเหลือเกิน เมื่อไรจะได้เปลี่ยนท่าเสียที อันนี้เบื่อด้วยอำนาจของโทสะ ถ้าจะขยับก็ขยับได้ เปลี่ยนอิริยาบถได้ แต่ก่อนที่จะเปลี่ยนอิริยาบถ มีสติสักนิดหนึ่ง เห็นก่อนว่าขันธ์ห้าเป็นทุกข์อย่างนี้เอง **ทุกข์คือสภาพที่ทนได้ยาก จนเราทนไม่ไหว ทุกข์คือสภาพที่แผดเผา มันเผาเราให้ร้อน ทั้งกายทั้งใจ ทุกข์คือสภาพที่แปรปรวน มันเปลี่ยนแปลงแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา ทุกข์คือสภาพที่บีบคั้นมันบีบให้เรายอม ทุกข์คือสภาพที่ปรุงแต่ง** ยอมรับก่อนว่าสภาพของทุกข์เป็นอย่างนี้ ยอมรับว่า ขันธ์ห้า เป็นทุกข์

แล้วจะเปลี่ยนอิริยาบถเพื่ออะไร เราไม่ได้เปลี่ยนเพราะโมหะ คือความหลง ไม่รู้ ไม่ได้เปลี่ยนเพราะโลภะ อยากจะเปลี่ยนด้วยอำนาจของตัณหา แต่ต้องการเปลี่ยนอิริยาบถเพื่ออนุเคราะห์ให้ขันธ์ห้าอยู่ต่อไปได้ ถ้าไม่เปลี่ยนอาจเป็นเหน็บชา ถ้าคิดอย่างนี้เปลี่ยนได้เลย ถ้าหากว่าเราไม่พิจารณาอย่างนี้ก่อน มันเป็น *อิริยาบถปิดบังทุกข์* เมื่อยก็เปลี่ยน มันก็เลยบำบัดทุกข์บำรุงสุข ก็เลยไม่เจอทุกข์จริงๆ พอไม่เจอทุกข์ ก็เลยไม่เห็นธรรม เห็นทุกข์แล้วก็เห็นธรรม คือให้ใจเรายอมรับว่า ขันธ์ห้าเป็นกองแห่งทุกข์อย่างนี้เอง ทุกข์คือสภาพที่ต้องกำหนดรู้ **ปัญญาพละ** ก็จะเกิด เมื่อปัญญาเกิดเราก็มีปัญญา รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจทั้งสี่ เมื่อนั้นปัญญาพละในพละทั้งห้าก็เกิดขึ้น

๒. มรรคมีองค์แปด หรือไตรสิกขา - แผนที่ชีวิต

มรรคมีองค์แปด คือแผนที่ชีวิต มรรคมีองค์แปด ย่อให้เหลือสามคือ ศีล สมาธิ ปัญญา เรียกอีกอย่างว่า **"ไตรสิกขา"** *ไตร* แปลว่าสาม *สิกขา* เราแปลว่า "ศึกษา" ความหมายเดียว มันก็เลยเป็นทฤษฎีทั้งหมด ไม่เป็นปฏิบัติ **"สิกขา"** ที่ถูกต้อง คือ **ตั้งอกตั้งใจ ฟังให้เข้าใจ ทรงจำให้ได้ ทบทวนอย่าให้ลืม ฝึกหัดให้เป็น ลงมือปฏิบัติทันที** รวม ๕ ขั้น แต่ถ้า ๕ ขั้น มันจำยาก ก็เอาสัก ๓ ขั้นคือ **เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา** เข้าใจเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา เข้าถึงสภาวะของศีล สมาธิ ปัญญา และพัฒนา ทำให้ศีล สมาธิ ปัญญาที่ยังไม่เกิดได้เกิด ทำให้ศีล สมาธิ ปัญญาที่เกิดแล้ว เจริญพัฒนาต่อไป

ตอนนี้ฝรั่งเอา "ไตรสิกขา" มาขายคอร์สให้คนไทย แต่ใช้คำว่า "แลนด์มาร์คฟอรั่ม" คือ ฟังแบบทะลุทะลวง ตั้งอกตั้งใจฟังให้เข้าใจ ให้จำให้ได้ คิดแยกแยะ และลงมือกระทำ ที่จริงก็คือไตรสิกขาแบบที่มีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติอยู่ด้วยกัน แต่บ้านเราแปลสิกขาว่า ศึกษา มันก็เลยเป็นแค่ทฤษฎี เวลาจะปฏิบัติก็อีกเวลาหนึ่ง ฝรั่งเขาเอามาจากพระญี่ปุ่น พุทธศาสนามหายานนิกายเซน แต่เขาผสมจิตวิทยา เทคนิคสมัยใหม่และการตลาดลงไปด้วย ผสมไป ๓ - ๔ อย่าง

แล้วก็ตั้งชื่อใหม่ว่า *"แลนด์มาร์คฟอรั่ม – คอร์สการใช้ชีวิต"* ตอนนั้น เขาจัดคอร์ส ๓ วัน ๑๖,๐๐๐ บาท ไม่ได้โฆษณาให้เขานะ แต่ไปเสียเงินมาแล้ว เพราะกลัวญาติโยมจะไปเสียรู้เขา

เขาสอนไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา เอามาใช้แบบของจริง คือฟังให้เข้าใจ ไม่ต้องจด ฟังเข้าใจแล้วลงมือทำ ตามที่พระพุทธเจ้าได้แสดง เพราะฉะนั้น ในสมัยพุทธกาล คนฟังเทศน์จบ บรรลุธรรมเลย คือคนโบราณ เขาฟังไป พิจารณาไป มัน **Understand** เข้าใจความหมาย, **Get** เก็บเอาองค์ธรรมมาได้, **In** คืออยู่ในอรรถรสของพระธรรม ๙ ประการ, **See** คือฟังแล้วไม่ต้องเอา Power Point มาฉายให้ดู เหมือนเห็นด้วยตาเปล่า ฟังแล้วมันเห็นมโนภาพชัดเจนมากๆ อันนี้คือฟังแล้วได้บรรลุ คือฟังปุ๊บ **สุตมยปัญญา**เกิด คิดตาม แยกแยะตาม โยนิโสมนสิการตาม **จินตามยปัญญา**เกิด ฟังไป ลดละกิเลสได้ด้วย **ภาวนามยปัญญา**เกิด ฟังจบก็ได้บรรลุ ฝรั่งก็เอาคอร์สเหล่านี้มาขาย แต่ฟังฝรั่งไม่ถึงกับบรรลุหรอก ได้แค่การปล่อยวางระดับหนึ่งเท่านั้น

คือเขาสอนไตรสิกขา ฟังแล้วให้ลงมือทำตรงนั้นเลย เหล่านี้พระพุทธเจ้าสอนมาแล้ว แต่เรา*ใกล้เกลือกินด่าง* แต่จริงๆ ด่างก็ไม่กิน คือพระไตรปิฎกไม่เปิดอ่านเลย ถ้าใกล้เกลือกินด่าง คืออ่านแล้วเอาไปใช้ไม่เป็น ต้องเปิดพระไตรปิฎก ดูอรรถกถา ดูฎีกาให้ครบ จะได้รู้ว่าพระพุทธเจ้าตรัสอย่างนี้ แล้วลงมือทำอย่างนี้ จะได้ผลอย่างนี้ชัดเจนมาก ต้องเปิดให้ครบนะ อย่าเปิดแค่พระ-ไตรปิฎกอย่างเดียว และที่สำคัญ ไม่ว่าจะเรียนอะไรก็ตาม ต้องมีครูบาอาจารย์ด้วย ถ้าขาดครูบาอาจารย์ อ่านพระไตรปิฎกเองก็อาจจะหลงทางได้ อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ โยมต้องเรียนจริงๆ นะ ขอฝากญาติโยมสาธุชนไว้ด้วย

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ในหลวงรัชกาลที่ ๙
"ธรรมราชา" ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย

กองบรรณาธิการ

http://www.kiddee.welovemyking.com/wp-content/uploads/2019/02/5028.jpg

เมื่อครั้งพระราชาธิบดีจิกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก แห่งราชอาณาจักรภูฏาน เสด็จฯ มาร่วมพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระองค์ได้ทรงยกย่องพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรฯ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ว่าทรงเป็น **"ธรรมราชา"** ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์โลก เช่นเดียวกับพระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อ ๒,๓๐๐ ปีก่อน ทั้งยังทรงเป็นต้นแบบของการเป็นพระมหากษัตริย์ให้กับพระองค์เองด้วย[๑]

การมองคุณลักษณะของผู้นำที่ดี (ซึ่งมิได้จำกัดเพียงแค่ราชาหรือกษัตริย์เท่านั้น) ตามกรอบของ **"ธรรม"** สำหรับธรรมราชานั้น อาจไม่เป็นที่คุ้นชินเท่ากับในกรอบของ **"ทศพิธราชธรรม"** ซึ่งประกอบด้วย ๑. **รู้จักให้ (ทาน)** คือการให้ที่ครอบคลุมถึงการให้วัตถุทาน ให้ความรู้และให้อภัย ๒. **ควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (ศีล)** คือความประพฤติที่ดีงาม ทั้งกาย วาจา ใจ ๓. **รู้จักเสียสละ (ปริจจาคะ)** คือ การเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความสุขส่วนรวม ๔. **รู้จักซื่อตรง (อาชชวะ)** คือ การซื่อตรงต่อธรรม สุจริตต่อหน้าที่ การงานของตน ต่อมิตรสหาย หรือต่อหลักการของตน ไม่หลอกลวงประชาชน ๕. **มีอัธยาศัยอ่อนโยน (มัททวะ)** ไม่เย่อหยิ่ง หยาบคาย กระด้าง ถือตัวถือตน ๖. **มีความเพียร รู้จักยับยั้งชั่งใจ (ตปะ)** คือ ความเพียรพยายาม มุ่งมั่นตั้งใจในการดำเนินกิจกรรมเพื่อความสุขของส่วนรวม รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่หลงใหล หมกมุ่นในความสุขสำราญ และสิ่งที่เข้ามากระทบจิตใจได้ ๗. **รู้จักระงับความโกรธ (อักโกธะ)** คือ ไม่แสดงอาการโกรธ และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความโกรธ ๘. **ไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)** คือ การดำเนินชีวิตไปตามทางสายกลาง การผลิตและการบริโภค

ที่สมดุล โดยไม่เน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้เกิดการแข่งขันแย่งชิง จนเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งทำลายสิ่งแวดล้อม ๙. **รู้จักอดทน (ขันติ)** คือรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ด้วยความมั่นคงหนักแน่น ที่จะไม่หวั่นไหว ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งที่พึงหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม ๑๐. **รู้จักหนักแน่น (อวิโรธนะ)** คือ ความหนักแน่นที่จะยึดถือความถูกต้องเที่ยงธรรมเป็นหลัก

คุณธรรมทั้ง ๑๐ ประการนี้ อาจมองให้ง่ายขึ้น โดยแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ **กลุ่ม ๑ รู้จักให้** (ข้อ ๑/๒) **กลุ่ม ๒ รู้จักเสียสละ** (ข้อ ๓/๔/๕/๖) **กลุ่ม ๓ รู้จักระงับความโกรธ** (ข้อ ๗/๘/๙/๑๐) ซึ่งเมื่อมองจากมุมของสังคมปัจจุบัน ก็จะเห็นได้ว่า เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาทั้งศักยภาพและอารมณ์ของผู้นำ เพราะเมื่อปฏิบัติได้ครบถ้วน สมองของผู้นำจะมีการพัฒนาทั้งในซีกซ้าย (เหตุผล/ปัญญา) และซีกขวา (อารมณ์/ความฉลาดทางอารมณ์หรือ EQ) และเมื่อธำรงไว้ได้มั่นคงดีแล้ว ก็สามารถเป็นวัคซีนป้องกัน "โรคใช้อำนาจในทางที่ผิด" ได้เป็นอย่างดี[๒]

แต่หลักธรรมทางพุทธศาสนาสำหรับธรรมราชานั้น ครอบคลุมคุณสมบัติที่กว้างขวางกว่าทศพิธราชธรรม เพราะหลักธรรมสำหรับธรรมราชา ที่แสดงไว้ในพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกาต่างๆ นั้น มีถึง ๕ กลุ่มใหญ่ๆ (รายละเอียดในอ้างอิงท้ายบทความ)[๓] คือ **(๑) กุศลกรรมบถและศีล ๕ (๒) จักรวรรดิวัตร ๑๒ (๓) สังคหวัตถุ ๔ (๔) ราชสังคหวัตถุ ๔ (๕) หลักทศพิธราชธรรม** เพื่อประกันความยินดีและความพึงพอใจของผู้อยู่ใต้การปกครอง

หลักธรรมใน กลุ่มที่ (๑) กลุ่มที่ (๓) กลุ่มที่ (๔) และกลุ่มที่ (๕) นั้น เราคงพอจะเคยคุ้นกันอยู่บ้างแล้ว และได้เห็นกันอยู่แล้วว่า ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของเรา ท่านมี และทรงปฏิบัติอยู่อย่างเพียบพร้อมแล้ว จึงขอนำกลุ่มที่ (๒) **จักรวรรดิวัตร ๑๒** ซึ่งพระองค์ท่านก็ทรงนำไปปฏิบัติอย่างครบถ้วนเช่นกัน เพียงแต่เราอาจไม่ทราบว่า นั่นคือหลักธรรมของจักรวรรดิวัตร ๑๒ อันเป็นหน้าที่ของจักรพรรดิและนักปกครองผู้ยิ่งใหญ่ อันเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงไว้ให้ผู้ปกครองนำไปใช้ และได้ผลดีแบบที่เรียกได้ว่า "อกาลิโก" มาตั้งแต่พุทธกาลจนปัจจุบัน ที่แม้จะเป็นยุคสมัยของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งพระมหากษัตริย์มิได้ทรงบริหารราชการด้วยพระองค์เอง **จักรวรรดิวัตร ๑๒ นั้นประกอบด้วย**

๑) *อนฺโตชนสฺมึ พลกายสฺมึ* ควรอนุเคราะห์คนในราชสำนัก และคนภายนอก ให้มีความสุข ไม่ปล่อยปละละเลย

๒) *ขตฺติเยสุ* ควรผูกไมตรีกับประเทศอื่น

๓) *อนุยนฺเตสุ* ควรอนุเคราะห์พระราชวงศานุวงศ์

๔) *พฺราหฺมณคหปติเกสุ* ควรเกื้อกูลพราหมณ์คฤหบดี และคฤหบดีชน คือเกื้อกูลพราหมณ์และผู้ที่อยู่ในเมือง

๕) *เนคมชานปเทสุ* ควรอนุเคราะห์ประชาชนในชนบท

๖) *สมณพฺราหฺมเณสุ* ควรอนุเคราะห์สมณ-พราหมณ์ผู้มีศีล

๗) *มิคปกฺขีสุ* ควรรักษาฝูงเนื้อ นก และสัตว์ทั้งหลายมิให้สูญพันธุ์

๘) *อธมฺมการปฏิกฺเขโป* ควรห้ามชนทั้งหลายมิให้ประพฤติผิดธรรม และชักนำด้วยตัวอย่างให้อยู่ในกุศลสุจริต

๙) อธนานํ ธนานุปฺปทานํ ควรเลี้ยงดูคนจน เพื่อมิให้ประกอบการทุจริตต่อสังคม

๑๐) *สมณพฺราหฺมเณ อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺหาปุจฺฉนํ* ควรเข้าใกล้สมณพราหมณ์ เพื่อศึกษาบุญและบาป กุศลและอกุศลให้แจ้งชัด

๑๑) *อธมฺมราคสฺส ปหานํ* ควรห้ามจิตมิให้ต้องการไปในที่ที่พระมหากษัตริย์ไม่ควรเสด็จ

๑๒) *วิสมโลภสฺส ปหานํ* ควรระงับความโลภมิให้ปรารถนาในลาภที่พระมหากษัตริย์มิควรจะได้

ในเรื่องนี้ *พลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช* เคยเขียนไว้ว่า *"ตามจักรวรรดิวัตรนั้น พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงสั่งสอนให้พระมหากษัตริย์ทรงบริหารราชการด้วยพระองค์เอง แต่ทรงสั่งสอนให้พระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญกิจการต่างๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติให้มากที่สุดด้วยอุบาย เช่น ให้พระมหากษัตริย์ทรงทำอุบายให้ประชาชนทำเกษตรกรรม ให้บังเกิดผลให้มากที่สุด พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ในการนี้ ก็คืออย่างที่ทรงทำนาในสวนจิตรลดา ทรงส่งเสริมการเกษตรต่างๆ หลายอย่างหลายประการ นี่ก็เป็นอุบายที่จะให้ประชาชนของพระองค์ได้ตั้งหน้าตั้งตาประกอบการเกษตรให้ได้ผลดีที่สุด สมดังที่พระพุทธเจ้าได้สั่งสอนไว้ นอกจากนั้น พระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนไว้อีกว่า พระมหากษัตริย์จะต้องทรงใช้อุบายให้ประชาชนทั่วประเทศมีอุตสาหะวิริยะประกอบกิจการต่างๆ ต้องทรงใช้อุบายให้มีการปกครองอย่างเรียบร้อยโดยผ่านทางอำมาตย์ ให้ทรงใช้อุบายที่จะให้ผู้อื่นซื่อสัตย์สุจริต ให้ทรงใช้อุบายที่จะให้ผู้คนตั้งอยู่ในธรรมะทั้งปวง ให้ทรงใช้อุบายที่จะให้คนเจริญด้วยศิลปวิทยาการต่างๆ เหล่านี้เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และถ้าเราจะเหลียวมาดูพระราชกรณียกิจทั้งหลายทั้งปวงที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ได้ทรงปฏิบัติมาโดยตลอด เราจะเห็นได้ว่า พระองค์ท่านได้ทรงใช้อุบายต่างๆ เพื่อให้เกิดผลดีแก่ประชาชนและประเทศชาติโดยครบถ้วนสมบูรณ์ตามจักรวรรดิวัตร ๑๒ ประการนั้น โดยไม่มีที่จะบกพร่องอย่างใดเลย ได้ทรงใช้อุบายที่จะส่งเสริมศิลปะวิทยาการของไทยทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นในทางวิจิตรศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นในทางวิทยาการอื่นๆ เช่น การแพทย์ การปกครอง การอักษรศาสตร์ และแม้แต่ในนาฏศิลป์ ในทางดนตรี ก็ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ อันเป็นอุบายที่จะส่งเสริมให้วิทยาการวิชาความรู้ต่างๆ เหล่านั้นเจริญขึ้นในเมืองเรา"*[๔]

จากบทความที่พลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เขียนไว้เนิ่นนานมาแล้ว มาจนกระทั่งบัดนี้ เราก็ได้เห็นกันมาโดยตลอดแล้วว่า ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่างๆ ตามหลักธรรมต่างๆ รวมทั้งจักรวรรดิวัตรนี้ มาอย่างเคร่งครัด และเกิดผลลัพธ์อันเป็นคุณแก่ประเทศไทยเพียงไร และนั่นทำให้เราพอจะเห็นเค้าลางของความเป็น **"ธรรมราชา"** ได้ชัดเจนขึ้นบ้างแล้ว

แบบไหน อย่างไร จึงจะใช่ "ธรรมราชา"[๕]

คำว่า "ธรรมราชา" มีนัยของพระพุทธศาสนา ซึ่งมุ่งหมายถึงผู้ปกครองที่มีคุณธรรม และทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจโดยธรรม โดยไม่ต้องใช้อาชญาหรือศาสตราเข้าไปแย่งชิงเพื่อครอบครอง หรือให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง คำว่า "ราชา" นั้น ไม่ได้แปลว่ากษัตริย์ (King) ตามนัยของความหมายของประเทศตะวันตก *แต่ราชาตามนัยของตะวันออกนั้นแปลว่า "พอใจ" คือผู้ใดก็ตามที่ คิด พูด หรือกระทำการสิ่งใด แล้วมหาชนพากันแซ่ซ้องสรรเสริญว่าพอใจ*

ผู้นั้นควรเรียกว่า "ราชา" ดังนั้น ตัวชี้วัด ในการเป็นผู้นำในลักษณะนี้ จึงมุ่งเน้นไปที่ *"การทำให้ผู้อื่นเกิดความพึงพอใจในการนำของตัวผู้นำ"*

แล้วความยินดี ความพึงพอใจที่ว่านั้น มาจากอะไร ? ในปัจจุบัน มนุษย์เงินเดือนในแทบทุกองค์กรของทั้งภาครัฐและเอกชน จะคุ้นชินกับการถูกประเมินด้วยดัชนีชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จของงาน ที่เรียกว่า Key Performance Indicator หรือ KPI แต่ในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา ที่ว่าด้วยผู้ปกครองที่จะเป็นธรรมราชาได้ ก็มองได้ว่ามี KPI ไว้ให้เช่นกัน โดยเป็นตัวชี้วัดใน ๔ ประเด็นใหญ่ คือ **(๑) ตัวชี้วัดในเชิงกายภาพ** ซึ่งเน้นการให้ (ทาน) เป็นพื้นฐานในการปกครอง คือการดำเนินนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพให้แก่กลุ่มคนต่างๆ **(๒) ตัวชี้วัดในเชิงพฤติภาพ** โดยการมีกาย วาจา และใจ ที่บริสุทธิ์ บริบูรณ์ อันเป็นปัจจัยสำคัญ สำหรับ *"การชนะ โดยธรรมที่ไม่ต้องใช้อาชญา ไม่ต้องใช้ศัสตรา"* **(๓) ตัวชี้วัดในเชิงจิตภาพ** ที่เน้นการเสียสละ การซื่อตรง การอ่อนโยน การยับยั้งชั่งใจ การไม่โกรธ การไม่เบียดเบียน การอดทน และความหนักแน่นโดยไม่คลาดจากธรรม และ **(๔) ตัวชี้วัดในเชิงปัญญาภาพ** ที่เน้นการใช้ศักยภาพ และความฉลาดในการบริหารจัดการภารกิจต่างๆ ทั้งในภาคราชการ ด้านธุรกิจ ด้านเกษตรกรรม และความฉลาดในการทำให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในรัฐ

ในภาพรวมนั้น มีประเด็นที่น่าสนใจเป็นพิเศษ คือ การเป็น "ธรรมราชา" ในพระพุทธ-

ศาสนานั้น ควรเริ่มต้นจากการพัฒนาปัจจัยที่ให้เกิดความพร้อมในเชิงเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนในรัฐมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ดังมีตัวอย่างในพระสูตร คือวิธีการปราบโจรของพระเจ้ามหาวิชิตราช *(สุตตันตปิฎกที่ ๑ ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค [๕.กูฏทันตสูตร] เรื่องพราหมณ์และคหบดีชาวบ้านขาณุมัตต์)* ที่พระเจ้ามหา-วิชิตราช ทรงได้เข้าใจว่า *การปราบโจรที่แท้จริงไม่ใช่ไปปราบพวกที่ไปลักขโมยหรือปล้นผู้คน หากแต่หมายถึงการปราบความยากจน ซึ่งเมื่อปราบความยากจนได้สำเร็จ 'โจร' ก็จะหายไปจากแผ่นดิน หลังจากนั้น จึงค่อยเข้าไปสู่การพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป คือในเรื่องศีลและการภาวนา*

ประเด็นที่ว่านี้สำหรับในหลวงรัชกาลที่ ๙ นั้น เราสามารถเห็นกันได้อย่างชัดเจนจากโครงการพระราชดำริต่างๆ จาก**ยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"** และจาก **"ศาสตร์พระราชา" ๒๓ หลักการทรงงานของพระองค์ท่าน**ที่ได้มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐบาลสืบมา อาทิ **หลักการทรงงานข้อ ๑๗ เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่ แล้วพัฒนาให้พึ่งพาตนเองได้ต่อไป และข้อ ๑๘ การพระราชทานความช่วยเหลือให้ประชาชนอยู่ในขั้น "พออยู่พอกิน" เสียก่อน แล้วค่อยขยับขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป ..... "ถ้าโครงการดี ในไม่ช้า ประชาชนจะได้กำไร จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ต่อไป....."** (ตามในรูป) ดังเช่น โครงการแกล้งดิน ซึ่งทรงมีพระราชดำรัสถึงผลสำเร็จของโครงการว่า ***"..... อันนี้สิ เป็นชัยชนะที่ดีใจมาก ที่ใช้งานได้แล้ว ชาวบ้านเขาก็ดีขึ้น ..... แต่ก่อน ชาวบ้านเขาต้องซื้อข้าว เดี๋ยวนี้เขามีข้าว อาจจะขายได้ ....."*** และ

เราจะแกล้งดิน... ให้ดินทำงานให้เรา

พระราชดำริเกี่ยวกับเรื่อง "แกล้งดิน" "...ให้มีการทดลองทำดินให้เปรี้ยวจัด โดยการระบายน้ำให้แห้งและศึกษาวิธีการแกล้งดินเปรี้ยว เพื่อนำผลไปแก้ปัญหาดินเปรี้ยวให้แก่ราษฎรที่มีปัญหาเรื่องนี้..."

ทฤษฎี "แกล้งดิน" คือทำให้ดินเปรี้ยวเป็นกรดจัดรุนแรงที่สุด ด้วยการทำให้ดินแห้งและเปียก โดยนำน้ำเข้าแปลงทดลองระยะหนึ่ง แล้วระบายน้ำออกให้ดินแห้งระยะหนึ่งสลับกัน เป็นเลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งมีฤดูแล้งและฤดูฝนเป็นปกติในแต่ละปี แต่ร่นระยะเวลาช่วงแล้งและช่วงฝนให้สั้นลง โดยปล่อยให้ดินแห้ง 1 เดือน และขังน้ำให้ดินเปียก 2 เดือน สลับกันไป ให้เกิดภาวะดินแห้งและดินเปียก 4 รอบต่อ 1 ปี เสมือนกับมีฤดูแล้งและฤดูฝน 4 ครั้ง ใน 1 ปี หลังจากนั้นจึงปรับปรุงดินดังกล่าวด้วยวิธีต่างๆ ตามสภาพของดินในแต่ละท้องที่ จนสามารถปลูกพืชเศรษฐกิจได้

พระราชดำรัส ... *อันนี้สิเป็นชัยชนะที่ดีใจมาก ที่ใช้งานได้แล้ว ชาวบ้านเขาก็ดีขึ้น ...แต่ก่อนชาวบ้านเขาต้องซื้อข้าว เดี๋ยวนี้เขามีข้าวอาจจะขายได้ ...."*

"...นี่เป็นเหตุผลอย่างหนึ่ง ที่พูดมาสามปีแล้วหรือสี่ปี ว่าต้องการน้ำสำหรับมาให้ดินทำงาน ดินทำงานแล้วดินจะหายโกรธ ... อันนี้ผลงานของเราที่ทำที่นี่ เป็นงานที่สำคัญที่สุด เชื่อว่าชาวต่างประเทศ เขามาดูเราทำอย่างนี้แล้ว เขาก็พอใจ เขามีปัญหานี้แล้วเขาก็ไม่ได้แก้ หาตำราไม่ได้ ..."

https://mgronline.com/greeninnovation/detail/9590000116704

ภาพจาก: http://district.cdd.go.th/wiangkao/services/หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพีย/

โครงการแกล้งดิน ยังช่วยแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรมให้ต่างประเทศด้วย "*.....ผลงานของเราที่ทำที่นี่เป็นงานที่สำคัญที่สุด เชื่อว่าชาวต่างประเทศเขามาดูเราทำอย่างนี้แล้ว เขาก็พอใจ เขามีปัญหานี้แล้วเขาก็แก้ไม่ได้ หาตำราไม่ได้ .....*"

ดังนั้น หากจะมองจากมุม KPI ของธรรมราชาดังกล่าวข้างต้น ชาวไทยเราจะมองเห็นกันทันทีว่าในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของเรานั้น ท่านทรงทำไว้ครบยิ่งกว่าครบ และเราจะนึกออกได้

โดยง่ายว่า ในแต่ละด้าน ในแต่ละประเด็นหลัก ประเด็นย่อย ท่านได้ทรงทำอะไรเพื่อพสกนิกรของท่านไว้อย่างไรบ้าง เพราะเรามีเรื่องราวมากมาย ติดตรึงอยู่ในความทรงจำ ทั้งจากภาพที่เราชินตามาตั้งแต่จำความได้ ที่เห็นพระองค์ทรงถือแผนที่อยู่ในพระหัตถ์ ทรงสะพายกล้องถ่ายรูปไว้ติดพระองค์ ทรงเดินทางไปทั่วแดนดินถิ่นไทย ทรงไปเยี่ยมเยือน ถามสารทุกข์สุขโศกของคนไทย แล้วทรงแก้ไขนานาปัญหาให้จนสำเร็จ ไม่ว่าจะในเมือง ในชนบท หรือแม้แต่ในที่ที่รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้ สิ่งที่เราได้เคยรู้ได้เห็นมา ทั้งด้วยตนเองที่เห็นจากภาพข่าว และที่ได้ยินได้ฟังมาจากสารพัดแหล่ง มีมากมายจนไม่อาจจาระไนสิ่งที่พระองค์ท่านให้ไว้กับเราได้ครบถ้วน ซึ่งหลายภาพที่นำมาเสนอต่อจากนี้ ก็ยังคงแจ่มชัดอยู่ในความทรงจำของเรา

ที่เป็นเช่นนี้ ก็ด้วยพระปณิธานแน่วแน่ตามพระปฐมบรมราชโองการ ที่ได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย เมื่อครั้งพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ว่า "เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" ซึ่งพระองค์ท่านได้ทรงทำดั่งที่ท่านตรัสไว้จริงๆ

ใน ๔,๘๑๐ โครงการพระราชดำริ ที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงทำเพื่อพสกนิกรของพระองค์นั้น ครอบคลุมไปในทุกด้านของชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย ซึ่งอาจสรุปเป็นภาพกว้างๆ ได้ว่า **ทรงเน้นแนวทางการแก้ไขปัญหาใหญ่ ๓ ด้าน คือ ดิน น้ำ และทรัพยากรมนุษย์** ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น[๖] ปัญหาทั้งสามด้านนี้ ไม่เพียงแต่เป็นปัญหาของประเทศไทยเราเท่านั้น หากยังเป็นปัญหาใหญ่ของโลกด้วย แนวพระราชดำริของพระองค์ที่แก้ไขปัญหาเหล่านี้จนสำเร็จได้ จึงยังสามารถปรับไปใช้แก้ปัญหาของหลายประเทศได้เป็นอย่างดี อาทิ การแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม ซึ่งสหประชาชาติได้กำหนดให้วัน

ภาพจาก: https://sistacafe.com/summaries/31228

ที่ ๕ ธันวาคมของทุกปีเป็น**วันดินโลก** และองค์การยูเนสโกได้ยอมรับ**หลักเศรษฐกิจพอเพียง**ว่าเป็นมรดกอันล้ำค่าที่ได้รับมาจากพระองค์ท่าน เพราะสามารถนำไปใช้เป็นกุญแจสู่ความสำเร็จของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การดำเนินตามเป้าหมายและวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ ให้สำเร็จเป็นจริงขึ้นมาได้

สำหรับทรัพยากรน้ำนั้น การเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมพสกนิกรนับครั้งไม่ถ้วน ทำให้ทรงตระหนักชัดแจ้งว่า ภัยแล้งที่ทำให้ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค ถือเป็นปัญหาที่รุนแรงและสำคัญที่สุด พระองค์ท่านผู้ทรงได้รับการขนานพระนามว่า **"ปราชญ์แห่งสายน้ำ"** จึงได้ทรงให้ความสำคัญกับเรื่องน้ำเป็นอย่างสูง ในลักษณะ **"น้ำคือชีวิต"** ดังพระราชดำรัสว่า *"...หลักสำคัญว่า ต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้า คนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้..."* (พระราชดำรัส ณ พระ

https://www.asearcher.com/blog/post/วันพระบิดาแห่งฝนหลวง

กังหันน้ำชัยพัฒนา คือเครื่องกลเติมอากาศที่เป็นกังหันน้ำแบบทุ่นลอยเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำแก่ปวงชน ด้วยวิธีหมุนปั่นเติมอากาศ ทำให้น้ำเสียกลายเป็นน้ำดี และช่วยเพิ่มออกซิเจนให้กับบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

กังหันน้ำชัยพัฒนาได้รับรางวัลเหรียญทองเทิดพระเกียรตินานาชาติ (The Belgian Chamber of Inventor) จากประเทศเบลเยียม

ภาพและข้อมูลจาก https://sites.google.com/site/kanghanchayphathna/ch21

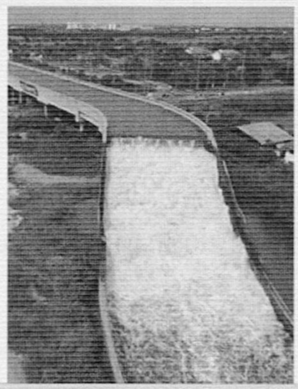
ตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙)[๗] พระองค์ท่านจึงได้ทรงช่วยแก้ไขปัญหาให้ในหลายรูปแบบด้วย ๓,๓๓๖ จาก ๔,๘๑๐ โครงการ[๘] ตั้งแต่แก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ เช่นการบำบัดน้ำเสีย ด้วยกังหันน้ำชัยพัฒนา ที่ได้รับรางวัล The Belgium Chamber of Investors การอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร การฟื้นฟูแหล่งน้ำ การป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วม - น้ำแล้ง เช่น การทำฝนหลวง โครงการแก้มลิง ประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์ที่พระประแดง สะพานระบายน้ำที่คลองด่าน จ.สมุทรปราการ การสร้างอ่างเก็บน้ำ และเขื่อนต่างๆ เช่น เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

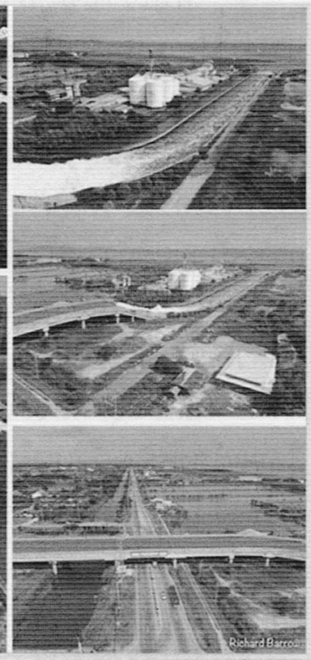
"ยกน้ำข้ามถนน" แห่งเดียวในประเทศไทย

"สะพานน้ำยกระดับ" ที่ อ. คลองด่าน จ. สมุทรปราการ เป็นโครงการจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมชานเมืองฝั่งตะวันออกของกรุงเทพฯ รวมทั้งช่วยปัญหาการจราจร

การทำงานของสะพานน้ำยกระดับ มีอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นสะพานน้ำยกระดับรูปตัวยู ท้องคลองกว้าง 25 เมตร กำแพงสูงข้างละ 3.15 เมตร สูงจาก ถ. สุขุมวิท 6 เมตร และอาคารทิ้งน้ำเป็นอาคารรับน้ำจากสถานีสูบน้ำ โดยยกระดับให้น้ำไหลไปตามสะพานน้ำ ข้ามคลองชายทะเลและถนนสุขุมวิท ช่วยระบายน้ำต่อจากคลองสำโรงได้สูงสุด 100 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยมีเครื่องสูบระบายน้ำ 4 เครื่อง ผลักดันให้ลงสู่ทะเลโดยตรง มีลักษณะคล้ายคลองระบายน้ำ ยาวกว่า 10 กิโลเมตร เมื่อน้ำท่วมปี 2554 โครงการนี้เป็นจุดหลักที่ช่วยระบายน้ำได้มากถึง 560 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือกว่าครึ่งหนึ่งของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ ทั้งเป็นถนนเชื่อม ถ.สุขุมวิท-เทพารักษ์ และ ถ. บางนา-ตราด

ข้อมูลและภาพจาก https://www.ให้ความรู้.com/67061/

ในการช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนจากปัญหาเรื่องน้ำนั้น ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของเราก็ยังทรงเห็นราษฎรของพระองค์ท่านมาก่อนเรื่องส่วนพระองค์ ยังจำกันได้ไหมว่า เมื่อครั้งน้ำท่วมกรุงเทพฯ ครั้งใหญ่ใน ปี ๒๕๒๖ นั้น พระองค์เสด็จฯ ประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เพื่อทรงตรวจสภาพน้ำท่วมและประตูน้ำต่างๆ ด้วยพระองค์เอง จนค่อนคืน ดึกดื่นตี ๒ ตี ๓ และในขณะที่เกิดน้ำท่วมกรุงเทพฯ อีกในปี ๒๕๒๘ พระทนต์ของพระองค์ซี่หนึ่งหักเฉียดเส้นประสาท ทำให้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แต่เมื่อทรงพบว่า จะต้องใช้เวลาในการรักษาถึง ๒ ชั่วโมง ก็ทรงออกมารับสั่งกับคณะแพทย์ที่รอถวายการรักษาว่า "...ขอรอไว้ก่อนนะ...ฉันทนได้ วันนี้ขอไปดูราษฎรและช่วยแก้ปัญหาน้ำท่วมก่อน"[๙] นี่แหละคือ "จิตภาพของธรรมราชา" ในพระองค์ท่าน ที่สัมผัสใจของเราได้อย่างชัดเจน

ในเรื่องทรัพยากรมนุษย์นั้น แนวพระราชดำริในเรื่องนี้คือ มุ่งทำให้ปัจเจกบุคคล "รู้จักทำชีวิตให้ประสบความสำเร็จ" คือสามารถใช้ชีวิตในลักษณะที่นำความสำเร็จมาสู่ตัวเอง เป็นผู้รู้วิธีการทำงานที่ได้ผล เพื่อจะได้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ โดยผู้นั้นจะต้องมีคุณธรรมที่ทำให้เป็น "คนดี" ประกอบกันด้วยเสมอ

หนทางหนึ่งที่พระองค์ทรงช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็คือ ทรงสั่งสอนชี้แนะคุณธรรมต่างๆ ที่จำเป็น ผ่านทางพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ที่พระราชทานในหลากหลายโอกาสอย่างสม่ำเสมอ ดังจะขออัญเชิญเนื้อความบางตอนมาเป็นตัวอย่าง ดังนี้[๑๐]

- "คนเรานั้น สำคัญอยู่ที่ควรจะได้ปรารภปรารถนาที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นเป็นลำดับ เพื่อให้ชีวิตเป็นสุขและเจริญรุ่งเรือง..... การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคง ก็เพื่อที่จะให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือ ให้มีเกียรติว่ายืนด้วยตนเอง....."

- "แต่ละบุคคลจะมีที่สำคัญ ๒ อย่าง ก็คือจะต้องสร้างตัวเองให้มีความเจริญรุ่งเรือง สามารถที่จะทำงานทำการในแนวของตัว เพื่อที่จะเลี้ยงชีวิต สร้างความปลอดภัย สร้างความอยู่เย็นเป็นสุขของตนเอง และอีกด้านก็คือ ช่วยส่วนรวมให้ได้อยู่ดีกินดี....."

- "บัณฑิต มีวิชาความรู้เป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพพร้อมอยู่แล้ว ที่จะนำไปใช้งานได้ทันที แต่นอกจากวิชาความรู้ที่เป็นเครื่องมือแล้ว ทุกคนยังจะต้องมีรากฐานรองรับ พร้อมกับวิธีใช้อย่างถูกต้องเที่ยงตรงประกอบอีกด้วย จึงจะสามารถสร้างประโยชน์ให้สำเร็จเพียบพร้อมสมบูรณ์ได้ รากฐานที่ทุกคนต้องมีนั้นได้แก่ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรมประการหนึ่ง ความมุ่งมั่นในการประกอบกิจการงานทุกอย่างให้สำเร็จอีกประการหนึ่ง คนไม่มีความสุจริต คนไม่มีความมั่นคง ชอบแต่มักง่าย ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ....."

- "การรู้จักคิดพิจารณาให้จนกระจ่างชัด ไม่ว่าจะพิจารณาเรื่องราวปัญหาสถานการณ์หรือแม้บุคคลใดๆ ก็ตาม ก็พยายามพิจารณาด้วยจิตใจที่มั่นคง เป็นกลาง ไม่หวั่น ไม่สะเทือนด้วยอคติ เพื่อจิตใจที่มั่นคง เป็นกลางนั้น จักได้ประคับประคองความคิดเห็น ให้พุ่งตรงเข้าสู่สาระ คือแก่นและความสำคัญของเรื่อง ทั้งจับเหตุจับผลของเรื่องนั้นๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องถึงกันและกัน เป็นกระบวนการได้ทั้งหมดทุกขั้นตอน ทำให้ความรู้ความเห็นในเรื่องที่พิจารณา กระจ่าง แจ่มแจ้ง และสามารถจำแนกแจกแจงประเด็นได้โดยถูกต้อง แม่นยำ ว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก สิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว สิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ อย่างไรเพียงใด....." การคิดในลักษณะที่พรรณนาข้างต้นนี้ เป็นการ **"คิดให้วัฒนะ คือคิดแล้วทำให้เจริญงอกงาม"** อันเป็นลักษณะความคิดที่แตกต่างไปจากการ **"คิดให้หายนะ คือคิดแล้วทำให้พินาศฉิบหาย"**

("การคิดให้วัฒนะ" เป็นการคิดที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ได้ทรงย้ำอยู่เสมอ ในทุกครั้งที่ทรงมีวโรกาสตรัสถึงเรื่องการคิด)

- "ตัวการที่ทำให้แก้ปัญหาไม่ออก และยังทำให้ปัญหายิ่งยุ่งเหยิงหนักเข้านั้น คือใจ หรือความคิดเห็นที่ไม่เป็นกลาง ซึ่งเรียกว่าอคติ หรือความลำเอียง คนเราเมื่อมีความลำเอียงแล้ว ก็มองไม่เห็นความจริง ถึงจะเห็น ก็ไม่ยอมรับ และเมื่อไม่เห็น ไม่รับความเป็นจริง ก็ทำให้มองไม่เห็นต้นเหตุแห่งปัญหา และแก้ไขปัญหาไม่ออก .... ดังนั้น ปัจเจกบุคคลจึงต้องมีอุเบกขา หรือใจที่เป็นกลาง อันเป็นปัจจัยหรือเหตุสำคัญที่จะช่วยให้มองเห็น ให้เข้าใจกระจ่างถึงความจริง พร้อมทั้งเหตุและผลที่เที่ยงตรง ถูกต้อง ตามความเป็นจริง....."

นอกจากนั้น พระองค์ยังได้ทรงแนะนำแนวการทำงานที่สัมฤทธิผล ซึ่งต้องประกอบด้วยลักษณะหลายประการ สำคัญที่สุดคือ ต้องเข้าใจความหมายของคำว่า **"ความรับผิดชอบ"** ให้ถูกต้องว่า **"รับผิด"** ไม่ใช่การรับโทษ **"รับชอบ"** ไม่ใช่รับรางวัลหรือรับคำชมเชย การรู้จัก**รับผิด** ว่าอะไรผิดพลาดเสียหาย จะช่วยให้แก้ไขความผิดได้ ส่วนการรู้จัก**รับชอบ** รู้ว่าอะไรถูก ถูกตามความมุ่งหมาย ถูกตามหลักวิชา ถูกตามวิธีการนั้น มีประโยชน์ที่ทำให้ทราบชัดว่า จะทำให้งานสำเร็จบริบูรณ์ได้อย่างไร การทำงานที่สัมฤทธิผล ยังประกอบด้วยคุณลักษณะอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่ปรากฏอยู่ใน **"ศาสตร์พระราชา" หรือ ๒๓ หลักการทรงงานของพระองค์** ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นนั่นเอง

หนึ่งในช่องทางสำคัญสำหรับพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็คือ ทรงส่งเสริมและขยายการเข้าถึงการศึกษาของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน ซึ่งทรงทำไว้ให้ในหลายช่องทาง อาทิ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชทรัพย์ ๕๐ ล้านบาทให้เป็นทุนประเดิมก่อตั้ง **"มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์"** ตามพระราชปณิธานที่จะจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียม ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน และช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูในท้องที่ชนบทห่างไกล ให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีตลอดชีวิต โดยการถ่ายทอดสดรายการสอนจากโรงเรียนวังไกลกังวล เริ่มจากในระดับชั้นมัธยมศึกษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ มาจนปัจจุบันที่ได้เพิ่มรายการถ่ายทอดจนครบทุกระดับ จากชั้นอนุบาล ประถมศึกษา ไปจนถึงระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา รวมทั้งรายการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับคนทุกกลุ่มทุกเพศทุกวัย ตลอดจนรายการแนะนำการประกอบอาชีพสำหรับผู้ที่สนใจทั่วไป ออกอากาศทางโทรทัศน์ DLTV รวม ๑๕ ช่อง ตลอด ๒๔ ชั่วโมง[๑๑] นอกจากนั้น ยังทรงก่อตั้ง**กองทุนการศึกษา**ขึ้นหลายกองทุน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษามัธยมศึกษา ไปจนถึงอุดมศึกษา มีการจัดทำ**โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน** ตามพระราชประสงค์ เพื่อให้เป็นแหล่งความรู้ที่จำเป็นในการศึกษาแก่คนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะเด็กไทย และ**โครงการพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์** ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการพระราชดำริที่พระองค์ท่านทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ บริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน ๑,๔๗๒,๙๐๐ บาท ให้มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำโครงการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาพระไตรปิฎกและอรรถกถา เพื่อให้การศึกษาพระไตรปิฎกและชุดอรรถกถาเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ และรวบรวมเนื้อหาไว้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนั้นยังทรงโปรดให้จัดตั้งโรงเรียนอีกหลายแห่ง อาทิ ทรงให้***โครงการมูลนิธิพระดาบส*** จัดการศึกษานอกระบบและไม่เป็นเชิงพาณิชย์ โดยผู้เรียนหรือ "ศิษย์พระดาบส" จะเข้าเรียนได้ฟรี ๑ ปี ด้วยเงื่อนไขให้ปรนนิบัติครูอาจารย์ หรือ "ดาบสอาสา" และให้ตั้งใจเรียน ปฏิบัติตนเป็นคนดี ช่วยเหลือโรงเรียนเป็นการตอบแทน เพื่อปลูกฝังความกตัญญูรู้คุณ ***โรงเรียนราชประชาสมาสัย*** ซึ่งเริ่มจากการให้บุตรผู้ป่วยโรคเรื้อนที่แม้จะถูกเลี้ยงแยกจากบิดามารดาแต่แรกเกิด ทำให้ไม่ได้รับเชื้อโรคเรื้อนแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนปกติ ***โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์*** เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กชาวไทยภูเขา

ได้เรียนฟรี ปัจจุบันมีอยู่ ๙ แห่งในภาคเหนือ[๑๒] และที่สำคัญคือ ***โรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์*** ที่หัวหิน ซึ่งนักเรียนที่นี่เคยมีโอกาสตามเสด็จฯ ไปเรียนรู้โครงการตามพระราชดำริ อาทิ โครงการดูแลรักษาดิน โครงการฝนหลวง โครงการปลูกป่าโครงการศึกษาและวิจัยสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย โดยพระองค์ทรงมาเป็นครูให้เองในหลายครั้ง ทรงสอนอย่างไม่ถือพระองค์ ทรงใช้ศัพท์ง่ายๆ ทรงสอนนานหลายชั่วโมงโดยไม่ทรงเหน็ดเหนื่อยและมีพระอารมณ์ขันแทรก เพื่อให้นักเรียนไม่เครียด และยังทรงสอนด้วยว่า เรียนอะไรก็ไม่สำคัญ แต่ขอให้เรียนให้จบ และที่สำคัญคือตรัสย้ำว่าให้เอาความรู้ที่ได้เข้าไปในชนบท และให้เข้าไปเรียนรู้ในชนบทด้วย ไม่ใช่ให้ไปสอน แต่ให้ไปแลกเปลี่ยนกัน การได้ตามเสด็จฯ ยังทำให้เยาวชนเหล่านี้ได้เห็นการ

นักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวลมีโอกาสได้ตามเสด็จฯ ไปโครงการตามพระราชดำริ อาทิ โครงการดูแลรักษาดิน โครงการฝนหลวง โครงการปลูกป่า โดยในหลายครั้ง พระองค์ทรงมาเป็นครู และทรงสอนอย่างไม่ถือพระองค์ ทรงใช้ศัพท์ง่ายๆ ทรงสอนนานหลายชั่วโมง โดยไม่ทรงเหน็ดเหนื่อย และมีพระอารมณ์ขันแทรก เพื่อให้นักเรียนไม่เครียด

ทรงสอนด้วยว่า เรียนอะไรก็ไม่สำคัญ ขอให้เรียนให้จบ ที่สำคัญ ตรัสย้ำว่าให้เอาความรู้ที่ได้เข้าไปในชนบท และให้เราเข้าไปเรียนรู้ในชนบทด้วย ให้ไปแลกเปลี่ยนกัน

ภาพและข้อมูลจาก: www.youtube.com/watch?v=WVsDlRJiW2g || http://www.tic.co.th/index.php?op=news_and_activity-detail&id=75

ภาพและข้อมูลจาก: www.youtube.com/watch?v=WVsDlRJiW2g

ทรงงาน ที่แม้จะทรงเหน็ดเหนื่อยแค่ไหน ไม่ว่าจะดึกดื่นค่ำมืดแค่ไหน แต่ถ้างานที่พระองค์ท่านทรงทำอยู่ ยังไม่เสร็จ ก็จะทรงทำให้เสร็จ พระองค์ท่านทรงไม่ผัดวันประกันพรุ่ง อันเป็นตัวอย่างให้เยาวชนได้นำมาใช้ในชีวิตของเขาด้วย พร้อมทั้งฝังอยู่ในสำนึกของพวกเขาด้วยว่า เมื่อมีโอกาสจะต้องรู้จักตอบแทนบุญคุณของแผ่นดิน[๑๓]

เมื่ออ่านมาถึงตรงนี้ ท่านผู้อ่านคงเห็นด้วยว่าเป็นเรื่องยากยิ่งนัก ที่จะหาพระมหากษัตริย์องค์ใดในโลกนี้ ที่จะทรงบุกบั่นออกไปถึงท้องถิ่นต่างๆ ในทุกภูมิภาคของประเทศ โดยเฉพาะในแถบชนบทที่ทุรกันดาร ในพื้นที่เสี่ยงที่ยังมีภยันตราย โดยไม่ทรงย่อท้อต่อเส้นทางและสภาพที่ไม่ได้สะดวกสบาย เพื่อจะได้พบกับพสกนิกรของพระองค์ เพื่อที่จะได้ประทับลงบนผืนดิน เคียงใกล้กับพวกเขา เพื่อที่จะได้รับทราบทุกข์สุข และปัญหาต่างๆ ของเขา แล้วนำกลับไปหาทางแก้ไขให้จนสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างชาญฉลาด อันเป็นสิ่งที่ทำให้พระราชกรณียกิจในแต่ละวันของพระองค์ เป็นการทรงงานหนักมาตลอด ๗๐ ปีนับแต่ทรงขึ้นครองราชย์ ที่มีแต่การทรงงานเพื่อพสกนิกร โดยทรงพระเกษมสำราญและทรงมีความสุขที่จะทำเช่นนั้น ดังเคยมีรับสั่งว่า **"ที่ของข้าพเจ้าในโลกนี้ คือการที่ได้อยู่ท่ามกลางประชาชนของข้าพเจ้า นั่นคือคนไทยทั้งปวง"** และอีกพระราชดำรัสหนึ่ง ก็ยืนยันถึงความสุขของพระองค์ ในการทรงงานเพื่อพสกนิกร **"...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น"** ซึ่งผู้ที่ได้มีโอกาสถวายงานแก่พระองค์ท่าน ก็มีโอกาสได้สัมผัสความสุขดังกล่าวนั้นในหลากหลายรูปแบบ รวมทั้งมีหลากหลายเรื่องราวจากพระอารมณ์ขันของพระองค์ อันเป็นที่ทราบกันทั่วไป ขอยกเพียงเรื่องหนึ่งในนั้น คือในโอกาสที่เสด็จฯ กลับจากภารกิจในเย็นวันหนึ่ง ได้ตรัสถามนายทหารที่เข้าเวรอยู่ว่า "ได้ทานข้าวหรือยังลูก ?" นายทหารผู้นั้น ซึ่งตื่นเต้นและปลาบปลื้มใจในพระกรุณาที่มาถึงตัวแบบไม่คาดฝัน จึงละล่ำละลักตอบไปว่า "เสวยแล้วพ่ะย่ะค่ะ" พระองค์ท่าน

ก็ได้ตรัสตอบด้วยพระอารมณ์ขันว่า **"(เสวย) นั่นของเรา... นั่นของเรา"**

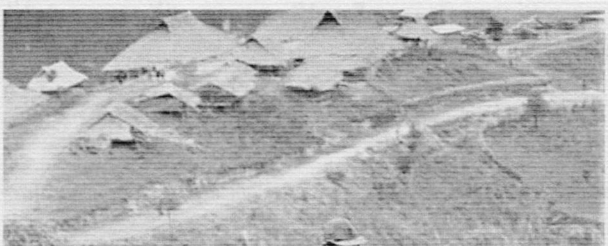
มีผู้สรุปสิ่งที่เกิดขึ้นตลอด ๗๐ ปี ในรัชสมัยของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ไว้สั้นๆ แต่ครบถ้วนและลึกซึ้งกินใจว่า พระองค์ท่าน **"ปกเกล้าไม่ใช่ปกครอง"** และ **"ทรงธรรมโดยทรงทำ"** (ซึ่งใคร่จะขอเพิ่มเติมในที่นี้ว่า **"ทรงทำโดยทรงธรรม"** ด้วยเช่นกัน) ทำให้เราได้เห็นประจักษ์แจ้งกันแล้วว่า ทรงมั่นคงในพระปฐมบรมราชโองการ ที่ได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยเมื่อครั้งพระราชพิธีบรมราชาภิเษก วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ ว่า **"เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"** และแนวพระราชดำริ พระราชดำรัส หรือ พระราชกรณียกิจที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงปฏิบัติให้เห็นกันมาตลอด ๗๐ ปีนั้น ไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ เพราะสิ่งที่พระองค์ท่านทำไว้ให้ ริเริ่มไว้ให้ เคยแนะนำเรา เคยสอนเรา เราก็ได้เก็บสิ่งเหล่านั้นไว้ในใจแล้ว เมื่อเรานำสิ่งเหล่านั้นเข้ามาสู่ชีวิต นำมาปฏิบัติในวิถีชีวิตเราจริงๆ จึงเหมือนเรายังมีประทีปส่องทาง ให้เราเดินไปในวันข้างหน้าอย่างตรงทาง พระองค์ท่านจึงจะยังประทับอยู่กับคนไทยไปอีกนานแสนนาน[๑๔]

พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ หรือท่านเจ้าคุณอนิล ธมฺมสากิโย เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้เห็นความเป็นธรรมราชาของในหลวงรัชกาลที่ ๙ อย่างชัดเจน ดังที่ท่านเจ้าคุณเล่าไว้ในเรื่องพระธรรมราชาและพระปิตุราชา[๑๕] และในโอกาสที่องค์การยูเนสโก (UNESCO) จัดวาระพิเศษ เพื่อให้ผู้บริหารของยูเนสโก ผู้แทนประเทศต่างๆ และผู้แทนผู้นำพุทธศาสนาจากประเทศต่างๆ มาร่วมกล่าวถวายราชสดุดีแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ บรมนาถบพิตร ณ องค์การยูเนสโก กรุงปารีส เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐ ท่านเจ้าคุณอนิลก็ได้ถ่ายทอดเรื่องราวที่ได้พบเห็น ได้ทราบมาด้วยตัวของท่านเองโดยตรงให้ที่ประชุมฯ ได้รับทราบถึงความเป็นธรรมราชาของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของพวกเรา ในปาฐกถาเรื่อง "Dharmikaraja (ธรรมิกราชา) : The Buddhist King - The King of Sustainability" ซึ่งท่านได้กล่าวถึง **"ธรรมราชา ๖ พระองค์"** ที่ท่านได้พบใช้วิตจริงไว้อย่างน่าสนใจ[๑๖] ดังนี้

"<u>ธรรมราชาองค์ที่ ๑</u>" กาลครั้งหนึ่ง มีพระราชาชาวพุทธองค์หนึ่ง ที่มิใช่ทรงเป็นเพียงพุทธศาสนิกชนไปตามธรรมเนียม หรือเป็นกันไปตามที่ระบุไว้ในบัตรประจำตัวประชาชนเท่านั้น หากแต่ทรงเลื่อมใสศรัทธาและเคร่งครัดในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ทรงอ่านและทรงศึกษาพระธรรมคำสอนอย่างลึกซึ้ง จนเป็นที่รู้กันดีในหมู่พสกนิกรว่า พระองค์เป็นผู้ที่รอบรู้ในพระธรรมอย่างลึกซึ้งโดยแท้จริง วันหนึ่ง มีพระบรมวงศานุวงศ์องค์หนึ่ง ที่เห็นถึงความเลื่อมใสศรัทธาและความรอบรู้ในพระพุทธศาสนาของพระองค์ท่านและได้กราบบังคมทูลว่า พระองค์ควรจะเสด็จฯ ไปแสวงบุญในดินแดนพุทธภูมิ ไปสักการะพุทธสังเวชนียสถานสักครั้งหนึ่ง แม้อาจจะไม่ได้ครบทั้ง ๔ แห่ง แต่อย่างน้อย ก็ควรได้ไปลุมพินีวันอันเป็นสถานที่ประสูติ ซึ่งพระองค์ก็ทรงรับว่าทรงตั้งพระทัยไว้ว่าสักวันหนึ่งจะเสด็จฯ ไปสักการะลุมพินีวัน เพราะทรงได้รับแรงบันดาลใจจากพระพุทธเจ้าอย่างมาก แต่หลังจากนั้น จนแล้วจนรอดก็ยังไม่ได้ทรงเว้นว่างจากพระราชภารกิจ พระบรมวงศานุวงศ์องค์นั้นจึงมาเข้าเฝ้าฯ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อขอจัดเตรียมการเสด็จฯ ถวาย แต่พระองค์ได้ตรัสว่า *อันที่จริงก็ทรงมีพระประสงค์*

ที่จะเสด็จฯ ไปสักการะลุมพินีวันอย่างมาก แต่ที่ยังไม่สามารถจะกำหนดวันที่จะเสด็จฯ ได้ เพราะในพระราชหฤทัยของพระองค์นั้น ทรงตั้งสัตยาธิษฐานไว้ว่า ตราบใดที่ประชาชนทุกคนยังไม่มีความสุข พระองค์จะไม่เสด็จฯ ออกนอกประเทศเพื่อความสำราญของพระองค์เอง ไม่ว่าไปประเทศใดก็ตาม จึงไม่ทรงสะดวกพระทัยที่จะเสด็จฯ ไปไหน ในขณะที่ทรงทราบอยู่เต็มพระทัยว่า ประชาชนของพระองค์ยังทุกข์ยากอยู่ พระบรมวงศานุวงศ์องค์นั้นจึงกราบทูลถามว่า ขณะนี้ประเทศก็ได้พัฒนาในด้านต่างๆ ไปมากมายแล้ว ประชาชนยังไม่มีความสุขกันอีกหรือ จะทรงมีมาตรฐานอันใด ที่จะทำให้ทรงทราบได้ว่า ประชาชนมีความสุขแล้ว หมดทุกข์แล้ว เพราะประชาชนก็ดูมีความสุขกันดี ยิ่งภายใต้ร่มพระบารมีของพระองค์นั้น ก็ดูจะมีความสุขยิ่งกว่าเดิมด้วย พระองค์ท่านตรัสตอบเพียงว่า ไม่ทราบ แต่ในพระราชหฤทัยยังเห็นอยู่ว่าประชาชนของพระองค์ยังไม่มีความสุข จากนั้นเรื่องเสด็จฯ ไปสักการะพุทธสังเวชนียสถานก็จบลงตรงนั้น เรื่องนี้นอกจากแสดงให้เห็นความเป็นธรรมราชาที่เห็นแก่ความสุขของผู้อื่นมากกว่าของตนเองแล้ว ยังเห็นได้ว่า พระองค์ยังมีความเป็น "พระปิตุราชา" ที่เสมือนพ่อปกครองดูแลลูกอีกด้วย

"<u>ธรรมราชาองค์ที่ ๒</u>" กาลครั้งหนึ่ง มีพระราชาองค์หนึ่งที่ทรงประสบความสำเร็จในการปกครองพสกนิกรให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข และมีรายได้ที่ดีพอควร แต่ในวันหนึ่ง ทรงประชวรหนักมาก คณะแพทย์ระดับสุดยอดของประเทศได้มารวมกัน เพื่อถวายการรักษาอย่างดีที่สุดให้กับพระราชาผู้เป็นที่รักของพวกเขา แต่พบว่าพระองค์ทรงมีอาการของโรคหลอดเลือดหัวใจ (Cardiovascular disease - CVD) ที่ต้องเข้ารับผ่าตัดด่วน แต่คณะแพทย์ยังไม่มีวิทยาการและเครื่องมือที่พร้อมจะทำได้ จึงกราบทูลให้เสด็จฯ ไปทรงรับการผ่าตัดบายพาสหลอดเลือดหัวใจที่สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีความก้าวหน้าทางการแพทย์มากกว่า แต่แม้จะกราบทูลหว่านล้อมสักเท่าใด ก็เพียงแต่ทรงตรัสขอบใจคณะแพทย์

"ฉันขึ้น-ลงสะเมิงอยู่หลายปี จนได้รับเชื้อไมโครพลาสม่า ซึ่งในที่สุดทำให้ฉันเป็นโรคหัวใจเต้นไม่ปกติ จนเกือบต้องเสียชีวิต"

เมื่อทรงพบว่าชาวบ้านจำนวนมากเป็นโรคคอพอก ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกราบทูลว่า แม้ได้เอาเกลือเสริมไอโอดีนมาแจกประจำ แต่ชาวบ้านไม่ยอมใช้ เพราะไม่รู้จัก ก็กลัวจะเป็นอันตราย ในหลวง ร.๙ จึงทรงมีพระดำริที่จะพระราชทานเกลือเสริมไอโอดีนให้ประชาชนด้วยพระหัตถ์ของพระองค์เอง เมื่อชาวบ้านได้รับเกลือพระราชทาน จึงยอมเชื่อว่า เกลือชนิดนี้กินได้ จนบริโภคกันอย่างแพร่หลายต่อๆ ไป จนไม่มีคนป่วยโรคคอพอกที่สะเมิงแล้ว

แต่ในหลวง ร.๙ เอง กลับทรงได้รับเชื้อ "ไมโครพลาสม่า" จากการเสด็จฯ ไปที่สะเมิงนี่เอง อันเป็นสาเหตุของโรคพระหทัยเต้นผิดปกติเรื้อรังมาถึงปัจจุบัน แม้คณะแพทย์จะพยายามเท่าใด ก็ไม่อาจถวายการรักษาให้หายขาดได้ ทำได้เพียงถวายพระโอสถประคองพระอาการมาตลอด จนกระทั่งต้องทรงรับการผ่าตัดใหญ่เมื่อปี 2538

พระองค์เคยมีพระราชกระแสเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า... "ฉันขึ้น-ลงสะเมิงอยู่หลายปี จนได้รับเชื้อไมโครพลาสม่า ซึ่งในที่สุดทำให้ฉันเป็นโรคหัวใจเต้นไม่ปกติ จนเกือบต้องเสียชีวิต" เป็นถ้อยรับสั่งที่แสนจะเรียบง่าย ราวกับว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยธรรมดาเสียเหลือเกิน!

https://www.sarnha.com/viewboard.php?id=34519

ที่ได้ทุ่มเททำการรักษาให้พระองค์อย่างเต็มความสามารถถึงที่สุดแล้ว และทรงมีพระดำรัสว่า ก่อนที่จะไปอเมริกา พระองค์ขอคิดดูก่อน จะขอรักษาโรคด้วยพระองค์เองก่อน คณะแพทย์จึงได้แต่เพียงเฝ้าสังเกตพระอาการอย่างใกล้ชิดในช่วงวิกฤตินั้น พระองค์ทรงฟังเทปคำสอนการทำสมาธิของสมเด็จพระสังฆราช ฯ (สมเด็จพระญาณสังวรฯ) แล้วทรงเจริญอานาปานสติ เข้าสู่สมาธิในระดับลึก ในขณะเดียวกัน ที่ข้างนอกนั้น พระสงฆ์ทั่วราชอาณาจักรต่างพร้อมใจกันสวดมนต์ทำสมาธิ ถวายเป็นพระราชกุศลให้ทรงหายเป็นปกติในเร็ววัน และในคืนนั้นสภาวะวิกฤติที่คณะแพทย์กังวลเป็นอย่างสูง ก็ผ่านพ้นไปอย่างน่าอัศจรรย์ ในวันรุ่งขึ้น ก็ทรงลุกขึ้นกราบและทรงสนทนาธรรมกับสมเด็จพระสังฆราชฯ ที่เสด็จไปเยี่ยมได้ดังปกติ เราจึงได้เห็นว่า แม้ในยามวิกฤติอย่างหนักถึงเช่นนั้น พระองค์ก็ยังทรงเลือกที่จะยึดมั่นในพระปณิธานของพระองค์ท่านอย่างแน่วแน่ นี่แหละ คือ คุณลักษณะที่แท้จริงของธรรมราชา

ประโยคประวัติศาสตร์

"ในหลวง อย่าละทิ้งประชาชน"
อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า
"ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้า แล้วข้าพเจ้าจะทิ้งประชาชนอย่างไรได้"

เสียงนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พระองค์ท่านทรงนึกถึงประชาชนอยู่ตลอดเวลา จึงได้ทรงพระวิริยะอุตสาหะศึกษาเล่าเรียน เพื่อนำความรู้ความสามารถ พัฒนาประเทศ กลับมาดูแลประชาชนของพระองค์ และพระองค์ทรงกลับมา...ทำสิ่งเหล่านี้...ให้ประชาชนของพระองค์ และพระองค์ทรงตระหนักในพระราชหฤทัยว่า "ที่ของข้าพเจ้าในโลกนี้ คือการที่ได้อยู่ท่ามกลางประชาชนของข้าพเจ้า นั่นคือคนไทยทั้งปวง"

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพบชายผู้ร้องตะโกนนั้น ขณะนั้นเขาเป็นพลทหาร ปัจจุบันทำนาอยู่ในต่างจังหวัด เขากราบบังคมทูลสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ไม่ทรงทิ้งราษฎร เขาทูลว่า ตอนที่เขาร้องไปนั้น...เขารู้สึกว้าเหว่และใจหาย ที่เห็นพระเจ้าแผ่นดินเสด็จไปจากเมืองไทย กลัวจะไม่เสด็จกลับมาอีก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า "เราน่ะรึที่ร้อง"

"ใช่ครับ ตอนนั้นเห็นหน้าท่านเศร้ามาก กลัวจะไม่กลับมา จึงร้องไปเหมือนคนบ้า"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตอบ "นั่นแหละ ทำให้เรานึกถึงหน้าที่ จึงต้องกลับมา"

พระองค์จะสถิตอยู่ในดวงใจปวงชนตลอดไป

https://www.facebook.com/crystaldesigncenter/posts/1140651299305151/

"<u>ธรรมราชาองค์ที่ ๓</u>" กาลครั้งหนึ่ง มีพระราชาองค์หนึ่ง หลังจากทรงขึ้นครองราชย์แล้ว ก็ต้องเสด็จฯ ออกจากประเทศของพระองค์ เพื่อกลับไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ในระหว่างทาง ขณะรถพระที่นั่งแล่นผ่านกลุ่มประชาชนที่มาส่งเสด็จฯ ทรงได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดังๆ ว่า **"ในหลวง อย่าละทิ้งประชาชน"** พระองค์ได้ทรงบันทึกถึงเหตุการณ์นี้ไว้ว่า **"อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า 'ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้า แล้วข้าพเจ้าจะทิ้งประชาชนอย่างไรได้' แต่รถวิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว..."** แต่คำตอบนี้ได้อยู่ในพระราชหฤทัยตลอดมา

"<u>ธรรมราชาองค์ที่ ๔</u>" กาลครั้งหนึ่ง ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้แทรกซึมเข้ามาถึงประเทศของพระราชาองค์หนึ่ง จนในหลายพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลเมืองหลวง กลายเป็นเขตพื้นที่สีแดงและสีชมพู

วันที่ 20 กันยายน 2520 ในหลวง ร.9 ทรงเสด็จฯ ไปจังหวัดยะลา ในช่วงนั้นภัยแบ่งแยกดินแดนยังคุกกรุ่นมาก ในหลวง ร.9 ทรงประทับอยู่บนพลับพลา มีราษฎรทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมในท้องที่มาเข้าเฝ้าราว 30,000 คน แต่ทันใดนั้น เกิดระเบิดขึ้นโดยห่างจากที่ประทับ 60.15 เมตร และห่างจากลาดพระบาท 5.20 เมตร ราษฎรต่างตกใจวิ่งหนีไป และมีคนเหยียบกับระเบิดลูกที่สองซึ่งห่างจากพลับพลาที่ประทับ 105.15 เมตร ห่างจากลาดพระบาท 6.00 เมตร แรงระเบิดทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 55 คน บาดเจ็บสาหัส 11 คน

แต่ในหลวง ร.9 ทรงอยู่ในที่ประทับอย่างสงบ ไม่มีพระอาการตระหนกตกใจแต่อย่างใด แล้วราษฎรที่วิ่งหนีไป ต่างก็วิ่งกลับมาหาในหลวง

ในหลวงทรงตรัสถามว่า "อ้าว พวกท่านวิ่งกลับกันมาทำไมล่ะ"

ราษฎรมุสลิมอาวุโสท่านนึงที่พูดไทยได้ตอบว่า "ก็ในหลวงยังไม่หนี แล้วจะให้พวกเราหนีไปฝ่ายเดียวได้อย่างไร" แล้วราษฎรหลายคนก็วิ่งกลับมา นั่งรายล้อมพลับพลาที่ประทับ เพื่อปกป้องในหลวงของพวกเขา แต่ไม่มีเหตุการณ์รุนแรงใดๆ เกิดขึ้นอีก

http://www.kiddee.welovemyking.com/23590

ที่ถูกกองโจรควบคุม จนเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถเข้าถึงได้ และรัฐบาลมีความยากลำบากที่จะจัดการกับปัญหานี้ แต่ไม่ค่อยมีคนทราบว่า พระราชาของเขาสามารถเข้าไปในพื้นที่เหล่านั้นได้ทั้งหมด โดยไม่ทรงเกรงกลัวต่อภยันตรายใดๆ เลย และแม้ว่าแนวคิดของลัทธิคอมมิวนิสต์น่าจะขัดแย้งกับการมีสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่พระราชาองค์นี้ ผู้ทรงมีความรักความห่วงใยต่อประชาชนดุจดังลูกๆ ของพระองค์เอง ได้ทำให้แม้แต่ผู้ที่มีความคิดสวนกระแส ก็ยังรักพระองค์ ทำให้พระองค์สามารถเข้าไปในพื้นที่ด้อยพัฒนาและอันตรายเหล่านั้นได้ ขณะที่ทหารและตำรวจเข้าไปไม่ได้ แต่พระองค์เสด็จฯ เข้าไปได้ด้วยพระเมตตาที่เต็มเปี่ยม เพื่อช่วยบรรเทาความทุกข์ยากให้ชาวบ้านในทุกด้าน และเมื่อเสด็จฯ กลับเมืองหลวง ก็ทรงริเริ่มพระราชกุศโลบายในการแก้ไขปัญหาพื้นที่สีแดง ด้วยการส่งพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ๒ - ๓ รูป ให้เข้าไปอยู่ในพื้นที่สีแดงบางแห่ง ซึ่งพระองค์ได้ทรงจัดการเตรียมที่พักและเจ้าหน้าที่อารักขาไว้ให้แล้ว เมื่อพระสงฆ์เหล่านี้เข้าไปในพื้นที่นั้นแล้ว ก็เพียงแต่ปฏิบัติศาสนกิจไปตามปกติ ทั้งออกบิณฑบาต ทำวัตรเช้า ทำวัตรค่ำ โดยไม่ได้เข้าไปลบล้างความคิดของใครเลย แต่ด้วยกระบวนการของการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบที่ชาวบ้านได้เห็นนั้นเอง ทำให้ชาวบ้านเกิดปฏิสัมพันธ์กับพระในเรื่องเชิงมนุษยธรรมธรรมดาๆ ขึ้นมาได้โดยไม่ยาก ได้พูดได้คุยกันในเรื่องปกติธรรมดา จนความคิดรุนแรงของชาวบ้านที่คิดต่างจากรัฐ ก็ค่อยๆ อ่อนลง จนสลายลงไปเองในที่สุด และโดยไม่เป็นที่สังเกตของใคร หลักการของพุทธศาสนานั้นไม่ได้มุ่งหมายให้พระสงฆ์ไปปฏิบัติอยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง เป็นฤๅษี แต่พระสงฆ์ต้องอยู่กับชุมชน และด้วยวิธีตามธรรมชาติเช่นนี้ ประชาชนในพื้นที่ก็มีความต้องการพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมากขึ้น ซึ่งในหลวงรัชกาลที่ ๙ ก็ทรงให้ส่ง

พระสุปฏิปันโน รวมทั้งพระป่าเข้าไปเพิ่ม จนสถานการณ์ดีขึ้นเป็นลำดับ พื้นที่สีแดงกลายเป็นสีชมพู และพื้นที่สีชมพูกลับเป็นสีขาว จนในที่สุด ลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ได้สูญสลายไปจากประเทศของพระองค์ ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนในแบบพุทธศาสนา จึงสามารถสลายความคิดของอุดมการณ์ที่รุนแรงได้ นี่เป็นพระราชกุศโลบายจากพระอัจฉริยภาพของพระราชาองค์นี้ ที่มาจากการที่ทรงเข้าใจพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง และทรงนำมาใช้แก้ปัญหาอย่างได้ผล โดยอาจไม่เป็นที่ทราบกันมากนัก

"ธรรมราชาองค์ที่ ๕" กาลครั้งหนึ่ง มีพระราชาองค์หนึ่ง ผู้โปรดการสดับพระธรรมเทศนา และทรงได้ฟังเรื่อง **"พระมหาชนก"** ผู้บำเพ็ญวิริยบารมี เมื่อทรงสดับแล้ว ก็ทรงมองเห็นสิ่งที่นอกเหนือไปจากเรื่องราวในมุมที่คุ้นเคยกัน จึงทรงไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มด้วยพระองค์เอง ทั้งจากต้นฉบับ จากคัมภีร์ต่างๆ ของพุทธศาสนา จากประวัติศาสตร์ และจากสภาพความเป็นจริงในบริบทของเรื่อง และทรงนำทุกอย่างมาประมวลอย่างชาญฉลาด จนทรงพบว่า มีประเด็นที่น่าจะนำมาเผยแพร่สำหรับสังคมในปัจจุบัน ในรูปแบบที่ทันสมัย จากนั้นจึงทรงเริ่มเขียนพระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ และในการนี้ ยังทรงมีพระนวัตกรรม อาทิ ทรงสร้างแบบอักษร (font) สำหรับอักษรเทวนาครี (ที่ใช้เป็นตัวเขียนของภาษาบาลี สันสกฤต เนปาล ฮินดี ภาษาอื่นๆ ในประเทศอินเดีย) ขึ้นมาทรงใช้เอง เพราะทรงมีพระประสงค์ที่จะเขียนด้วยอักษรเทวนาครีด้วย ซึ่งทรงทำสำเร็จ และจากนั้นก็ทรงแปลเป็นภาษาของประเทศของพระองค์ นอกจากนั้น ยังมีพระประสงค์ที่จะนำเสนอเรื่องพระมหาชนกในเชิงเป็นเรื่องจริง เพื่อให้คนสมัยใหม่เห็นว่า

https://www.youtube.com/watch?v=bPaq2Gw7-xk

ไม่ใช่เป็นแค่นิทาน ดังนั้น นอกเหนือจากเรื่อง *ความเพียร* ที่มีพระประสงค์จะให้ประชาชนของพระองค์นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตแล้ว ยังทรงดัดแปลงเพิ่มเติมเนื้อเรื่องเดิมเล็กน้อย คือเรื่องเดิมของพระมหาชนกนั้น เป็นเรื่องการเดินทางมาสุวรรณภูมิ แต่เราก็มีสุวรรณภูมิจริง และทรงให้มีมะม่วงมหาชนกจริง ทั้งยังเพิ่มรายละเอียดในแง่ความเป็นจริง มีแผนที่จริง ให้เห็นได้ว่าการเดินเรือมาค้าขายของพระมหาชนกนั้น น่าจะมาตามเส้นทางใด และในช่วงเวลานั้น น่าจะเจอกับพายุอะไร และอยู่ตรงช่วงไหนของเส้นทาง สำหรับการเผยแพร่เรื่องพระมหาชนกนั้น ก็ได้ทำในหลากหลายรูปแบบเพื่อให้เข้าใจกันได้ง่าย ตั้งแต่เป็นหนังสือ หนังสือการ์ตูน ภาพยนตร์ การ์ตูนแอนิเมชัน เป็นละคร ฯลฯ ประกอบกับในช่วงเวลาที่นำเสนอเรื่องพระมหาชนกออกมานั้น โลกกำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจที่หนักมาก จนมีข่าวคนญี่ปุ่น คนไต้หวัน ฆ่าตัวตายกันหลายคน การนำเสนอเรื่องนี้ จึงได้เน้นประเด็นว่า ในส่วนของปัญหาเศรษฐกิจก็ให้เป็นเรื่องของปัญหาไป แต่คนเราจะต้องรู้จักดูแลจิตใจของเราให้ดีด้วย พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกจึงไม่ใช่แค่การพระราชทานผลงานพระนิพนธ์ชิ้นหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ช่วยให้ประชาชนของพระองค์รู้จักแก้ไขวิธีคิดที่ผิด วิธีแก้ปัญหา และ

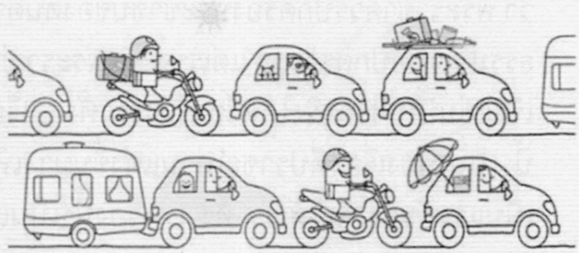
วิธีการใช้ชีวิตในยามอับจน เข้าตาจน ซึ่งไม่ใช่มีแค่ความเพียรพยายามไปแกนๆ แต่ต้องเป็นความเพียรแบบความอุตสาหะที่จะแก้ปัญหาให้จงได้ นั่นก็คือการที่ต้องมีสติและปัญญาเข้ามาประกอบด้วยนั่นเอง เรื่องพระมหาชนกจึงได้ช่วยพยุงจิตใจของประชาชนของพระองค์ไว้ให้ผ่านพ้นช่วงวิกฤตินั้นมา เรื่องนี้จึงแสดงให้เห็นว่า พระราชาองค์นี้ได้ทำตามหน้าที่ของธรรมราชาในพุทธศาสนา ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่ปกครองแต่ยังต้องทรงสอนให้ประชาชนรู้จักดำเนินชีวิตในทางที่ถูกที่ควรด้วย

"**ธรรมราชาองค์ที่ ๖**" กาลครั้งหนึ่งมีพระราชาองค์หนึ่ง ซึ่งในแต่ละปีจะทรงประทับที่พระราชวังของพระองค์ในเมืองหลวงเพียง ๓ เดือน และเสด็จฯ ไปเยี่ยมประชาชนของพระองค์ในภูมิภาคต่างๆ ตลอดเวลา ๙ เดือนที่เหลืออยู่ ทรงเดินทางไปทั่วทุกมุมของประเทศของพระองค์ ไม่ใช่เพื่อความสำราญของพระองค์เอง แต่เพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งประชาชนของพระองค์จะคุ้นชินกับภาพที่พระองค์ทรงมีแผนที่ใหญ่อยู่ในพระหัตถ์ และทรงสะพายกล้องถ่ายรูปติดพระองค์ไว้เสมอ การเสด็จฯ ไปเยี่ยมประชาชนจนถึงถิ่นของเขาทำให้พระองค์ทรงได้รับทราบข้อมูลที่ทันสมัยทันสถานการณ์จริงได้ทั่วประเทศ และพสกนิกรเรียกขานพระองค์ว่า "**พ่อหลวง**" จากความรักและความอาทรที่ทรงมีให้พวกเขา พระราชาองค์นี้ทรงมีความเป็นมิตรกับทุกคน และทรงปฏิบัติต่อพสกนิกรประดุจเป็นลูกของพระองค์เอง ทรงช่วยเหลือในทุกด้านที่ประชาชนเดือดร้อน ไม่ว่าจะมีโรคภัยไข้เจ็บก็ทรงรักษาให้ ขัดสนด้านใดก็ทรงให้ทุนทรัพย์ตามความจำเป็น ทรงให้ความช่วยเหลือในวิธีการประกอบอาชีพ ทรงช่วยแก้

ส.ค.ส. ๒๕๓๗

ปีที่แล้ว ยิ้มบ้าง - ไม่ยิ้มบ้าง
ปีนี้ต้องยิ้ม... "จร" คือ แล่น
ต้องใจเย็น... "อจร" คือ ไม่แล่น
"จราจร" คือ แล่นบ้าง ไม่แล่นบ้าง

ปัญหาดินและน้ำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ อาทิ แก้ปัญหาดินเปรี้ยว ดินเสื่อมโทรม แก้ปัญหาภัยแล้งด้วยการทำฝนหลวง สร้างอ่างเก็บน้ำและเขื่อน ปลูกป่าในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เหล่านี้เป็นอาทิ แม้กระทั่งประชาชนในเมืองใหญ่ก็ได้รับการช่วยเหลือจากพระองค์เพื่อแก้ไขปัญหาของเมืองใหญ่ เช่น ทรงช่วยแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดด้วยเส้นทางใหม่และถนนยกระดับ และทรงช่วยแก้ไขน้ำเน่าเสียด้วยกังหันน้ำชัยพัฒนา และแม้ในความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรง ก็ทรงช่วยชี้แนะสิ่งที่ถูกที่ควรให้กับนักการเมืองที่ขัดแย้งกัน ประดุจดังพ่อที่สั่งสอนชี้แนะลูกๆ ที่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ซึ่งเป็นแนวทางการปกครองที่ดีที่สุด ทั้งหมดนี้จึงทำให้ประชาชนของอาณาจักรนั้น รักพระราชาของเขาเป็นอย่างยิ่ง

นี่คือเรื่องราวของธรรมราชา ๖ พระองค์ที่มีพระจริยวัตรตรงตามตัวอย่างของพระราชาในอุดมคติหรือธรรมราชา ซึ่งเราจะอ่านเจอได้ในพระคัมภีร์พุทธศาสนาต่างๆ ที่แสดงเรื่องราวและคุณสมบัติของธรรมราชา (เช่น ในอัคคัญญสูตร จักกวัตติสูตร ธัมมราชาสูตร และมหาปทานสูตร) ซึ่งคุณสมบัติหรือคุณธรรมที่สำคัญก็คือ ธรรมราชาจะต้องคิดถึงความสุขของประชาชนก่อนของตนเอง และใช้แนวทางการปกครองที่พระพุทธเจ้าได้เคยทรงสอนพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า พระราชาควรปกครองประชาชนของตนด้วยธรรม ดุจพ่อปกครองลูก แต่เราจะหาพระราชาที่เป็นเช่นนี้ในชีวิตจริงได้หรือ เรื่องราวทั้ง ๖ เรื่องนี้ เป็นเพียงเรื่องที่ปราชญ์ท่านแต่งขึ้นมา เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้เรา ทั้ง ๖ เรื่องนี้ เป็นแค่นิทานก่อนนอนหรือ และแนวคิดโบราณเรื่องธรรมราชาเช่นนี้ยังคงใช้ได้อยู่หรือ ในสังคมสมัยใหม่อย่างปัจจุบัน แต่ทั้ง ๖ เรื่องนี้ ล้วนเป็นเรื่องจริงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชของประเทศไทย ผู้ทรงเป็นธรรมราชาองค์จริง ที่มิใช่เป็นเพียงตัวหนังสือในพระคัมภีร์ เป็นธรรมราชาองค์จริง ที่ก้าวออกมาจากพระคัมภีร์ มาทรงใช้ชีวิตเฉกเช่นพระโพธิสัตว์อยู่ในท่ามกลางพวกเรา

บทความนี้ ขอปิดท้ายด้วยบทกวีที่ประพันธ์โดยพระศากยวงศ์วิสุทธิ์ (ท่านเจ้าคุณอนิล ธมฺมสากิโย) ซึ่งท่านเจ้าคุณได้อ่านให้โลกได้ฟัง ในที่ประชุมวาระพิเศษขององค์การยูเนสโก (UNESCO) เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐ พร้อมคำแปลอย่างไม่เป็นทางการ ....

More than a king, more than a leader, He was the king of hearts, The heart of Thailand and his people.	เหนือกว่า พระราชา เลิศล้ำกว่า เหล่าผู้นำ เพราะองค์ ผู้ทรงธรรม ธ คือจ้าว แห่งดวงใจ ดวงใจ ไทยประเทศ และดวงใจ ไทยประชา
Looking into his eyes, and you will see his people, See their sorrow, see their joys See their smiles, see their tears.	มองสิ นัยน์เนตรท่าน และในนั้น จะได้เห็น พสกผู้ ร้อนลำเค็ญ และผู้เย็น สุขสำราญ เห็นยิ้ม อันชื่นบาน และเห็นม่าน น้ำตาริน
Listen to his voices, and hear them speak. Hear their laughters, hear their cries. He was their hopes, he was their joys, He was the king of hopes, the king of dreams. He was the brightest star in the sky.	ฟังสิ พระสุรเสียง เสียงเล่าเพียง เรื่องพสกไทย หัวร่อ ฤๅร่ำไห้ ก็ไปไกล ถึงพระกรรณ ทรงปลด ความทุกข์ท้อ ให้ได้ก่อ ต่อความหวัง ทรงเป็น พละพลัง ยังชนให้ ใจชื่นเกษม เป็นราชา ความใฝ่ฝัน เป็นราชันย์ แห่งฝันไกล เป็นดาวสุก สกาวใส นำทางคน จากบนฟ้า
More than a king, more than a leader. For seventy years, for seven decades, He was what he was meant to be, The righteous king, Dhammaraja!	เหนือกว่า พระราชา เลิศล้ำกว่า เหล่าผู้นำ ตลอดเจ็ดสิบฉนำ จวบเจ็ดทศวรรษเห็น ว่าทรงเป็น ดังควรเป็น ธ ทรงเป็น **"ธรรมราชา"**

อ้างอิง

๑. ข้อมูลจาก https://www.facebook.com/danai.chanchaochai/

๒. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร., "ทศพิธราชธรรม: ๑๐ ตัวชี้วัดสำหรับผู้นำองค์กร", วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๙ ฉบับการศึกษากับความเป็นพลเมืองโลก: มุมมองพระพุทธศาสนา (ฉบับพิเศษเนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาวันสากลสำคัญของโลก ประจำปี ๒๕๕๖ อ่านได้จาก http://www.undv.org/vesak2013/book/book2013.pdf

๓. ๑) กุศลกรรมบถ ๑๐ (ทางแห่งกุศลกรรม, ทางทำความดี, กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่สุคติ ว่าโดยหัวข้อย่อ ดังนี้

ก. กายกรรม ๓ คือ ปาณาติปาตา เวรมณี / อทินนาทานา เวรมณี /กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี

ข. วจีกรรม ๔ คือ มุสาวาทา เวรมณี / ปิสุณาย วาจาย เวรมณี (เว้นจากพูดส่อเสียด) / ผรุสาย วาจาย เวรมณี (เว้นจากพูดคำหยาบ) / สัมผัปปลาปา เวรมณี (เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ)

ค. มโนกรรม ๓ คือ อนภิชฌา (ความไม่คิดเพ่งเล็งอยากได้ของเขา) / อพยาบาท / สัมมาทิฏฐิ

๒) จักรวรรดิวัตร ๑๒ (หน้าที่ของจักรพรรดิ-นักปกครองผู้ยิ่งใหญ่) ประกอบด้วย ๑. ควรอนุเคราะห์คนในราชสำนัก และคนภายนอก ให้มีความสุข ไม่ปล่อยปละละเลย ๒. ควรผูกไมตรีกับประเทศอื่น ๓. ควรอนุเคราะห์พระราชวงศานุวงศ์ ๔. ควรเกื้อกูลพราหมณ์ คฤหบดี และคฤหบดีชน คือเกื้อกูลพราหมณ์และผู้ที่อยู่ในเมือง ๕. ควรอนุเคราะห์ประชาชนในชนบท ๖. ควรอนุเคราะห์สมณพราหมณ์ผู้มีศีล ๗. ควรรักษาฝูงเนื้อ นก และสัตว์ทั้งหลายมิให้สูญพันธุ์ ๘. ควรห้ามชนทั้งหลายมิให้ประพฤติผิดธรรม และชักนำด้วยตัวอย่างให้อยู่ในกุศลสุจริต ๙. ควรเลี้ยงดูคนจน เพื่อมิให้ประกอบการทุจริตต่อสังคม ๑๐. ควรเข้าใกล้สมณพราหมณ์ เพื่อศึกษาบุญและบาป กุศลและอกุศลให้แจ้งชัด ๑๑. ควรห้ามจิตมิให้ต้องการไปในที่ที่พระมหากษัตริย์ไม่ควรเสด็จ ๑๒. ควรระงับความโลภมิให้ปรารถนาในลาภที่พระมหากษัตริย์มิควรจะได้ (แปลแบบเข้าใจง่ายโดย ทองแถม นาถจำนง http://oknation.nationtv.tv/blog/thongtham/2010/02/24/entry-1)

๓) สังคหวัตถุ ๔ หลักการสงเคราะห์ มี ๑. ทาน ๒. ปิยวาจา ๓. อัตถจริยา ๔. สมานัตตตา

๔) ราชสังคหวัตถุ ๔ คือ พระราชจริยานุวัตรอันเป็นที่ตั้งแห่งความสงเคราะห์ยึดหน่วงน้ำใจประชาชน คือ

๑. สะสะเมธัง ความที่ทรงพระปรีชาในการบำรุงธัญญาหารให้บริบูรณ์

๒. ปุริสะเมธัง ความที่ทรงพระปรีชาในการสงเคราะห์บุรุษที่ประพฤติดี

๓. สะสะมาปะลัง ความที่ทรงพระปรีชาในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของราษฎร

๔. วาจาเปยยัง การตรัสพระวาจาที่อ่อนหวานแก่ชนทุกชั้น โดยควรแก่ฐานะ

(https://web.ku.ac.th/king72/2542-11/page22.htm)

๔. จากหนังสือ "คึกฤทธิ์กับสังคมไทย" ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของข้อ ๓ (๒)

๕. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร., "ธรรมราชา" อ่านได้จาก https://www.mcu.ac.th/article/detail/274

๖. https://www.facebook.com/danai.chanchaochai/

๗. https://sites.google.com/site/pattaniknowlege/water

๘. สำนักงาน กปร. http://www.rdpb.go.th/rdpb/projectData/files/summary_roy_project62.pdf

๙. https://mgronline.com/live/detail/9600000106363

๑๐. การศึกษาแนวพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวโรกาสรัชมังคลาภิเษกสมโภชของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พ.ศ. ๒๕๓๑ อ่านได้จาก http://www.rspg.or.th/special_articles/king_res_dev/index.html

๑๑. มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม https://dltv.ac.th/content/content-detail/10116/1001

๑๒. โครงการด้านการศึกษาและศาสนาตามแนวพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/32145/044722

๑๓. พระราชอารมณ์ขันที่บันทึกลงในหัวใจนักเรียนวังไกลกังวล http://www.tic.co.th/index.php?op=news_and_activity-detail&id=75

๑๔. ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ ให้สัมภาษณ์บีบีซีไทยเป็นส่วนหนึ่งของรายงานพิเศษของบีบีซีในชุด "ในหลวง ร.๙" https://www.bbc.com/thai/thailand-41521690

๑๕. การแสดงธรรมเรื่อง พระธรรมราชา กับพระปิตุราชา โดย พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ https://www.youtube.com/watch?v=sMI9PZMbUVk&feature=youtu.be

๑๖. ปาฐกถาเรื่อง "Dharmikaraja: The Buddhist King -The King of Sustainability" โดย พระศากยวงศ์วิสุทธิ์ https://www.youtube.com/watch?v=OjATm38plLQ

ธ ผู้ทรงเป็นเสาเข็มแห่งแผ่นดิน

โดย ยอดเยี่ยม เทพธรานนท์

ภาพจาก : https://www.bbc.com/thai/thailand-41521690

หลังจากที่พ่อจากเราไปสู่สรวงสวรรค์ ชาวไทยทั้งหลายหัวใจสลาย และต่างตั้งใจมั่นที่จะทำความดีเพื่อรักษาแผ่นดินของพ่อไว้ และเพื่อให้พ่อยังอยู่ในหัวใจของเราตลอดไป ทุกคนต่างพยายามที่จะทำอะไรสักอย่างหรือหลายอย่างเพื่อส่งเสด็จพระผู้ทรงมอบแรงดลใจให้ประชา ด้วยความจงรักภักดี และความคิดถึงพ่อสุดหัวใจ

ผมเป็นธุลีเล็กๆ อีกธุลีหนึ่งของแผ่นดิน ที่จะรักษาพ่อและแผ่นดินของพ่อไว้ให้ได้ จึงเขียนหนังสือเกี่ยวกับพ่อเอาไว้หลายเล่ม แต่เขียนอย่างไร ก็ไม่สามารถเขียนเรื่องที่พ่อทำเอาไว้ได้หมด เพราะพ่อทรงทำสิ่งดีๆ ทรงคุณค่าเอาไว้มากมาย แต่ผมก็จะพยายามอย่างที่สุด ที่จะบันทึกเรื่องของพ่อต่อไป ด้วยความจงรักภักดี

นายยอดเยี่ยม เทพธรานนท์

ตุลาคม ๒๕๖๒

พ่อหลวงของเรา อาจจะมิได้เป็นเทพบนฟากฟ้า หรือเทวดาจากฟากฟ้า แต่เราก็รักและเชื่อมั่นในพ่อหลวงของเราอย่างยิ่ง เพราะว่าพ่อหลวงของเราทรงเป็นมนุษย์ที่ทำความดีไว้มากมาย มีวินัยที่ดีเยี่ยม มีความขยันที่เป็นตัวอย่าง มีความรักและความรับผิดชอบ จนเป็นที่ประจักษ์ จนไม่ต้องพิสูจน์ และทำให้พวกเราทั้งผอง มี "แรงดลใจ" ที่จะทำดีตามรอยพระบาท ตราบชั่วชีวิตจะสิ้นไป

พ่อหลวงจากเราสู่สรวงสวรรค์แล้ว แม้จะพยายามทำใจว่า เป็นเรื่องของวงจรชีวิตที่ต้องเกิดขึ้น แต่ก็ไม่สามารถทำใจได้ หัวใจขาดสิ้น จะพยายามตั้งสติให้ดีที่สุด และจะทำความดีสุดความสามารถ เพื่อส่งพ่อ ให้พ่อมีรอยยิ้มจากบนฟากฟ้า

รักพ่อ เป็น "อนันต์" และ "นิรันดร"
ขอเป็นข้ารองพระบาททุกชาติไป...

ดังเช่นพวกเราทุกคน ยังคงมอบชีวิต ด้วยกายและใจ เพื่อพระองค์ท่านเสมอ ตราบชั่วหมดลมหายใจ

ข้าพระพุทธเจ้า ขออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก และกรรมดีที่ผองข้าพระพุทธเจ้าได้เคยทำมาทั้งหมด ถวายพระพรให้พระองค์ทรงสถิตอยู่บนสรวงสวรรค์ เทอญ...

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งผอง จะเป็นคนดี ที่เดินตามรอยพระบาทของพระองค์ และจะมุ่งมั่นรักษาแผ่นดินนี้ไว้ ตามที่พระองค์ทรงสอนเอาไว้ด้วยทั้งหมดของชีวิตและวิญญาณของข้าพระ-พุทธเจ้า ตามพระราชดำรัสของพระองค์ ที่ว่า

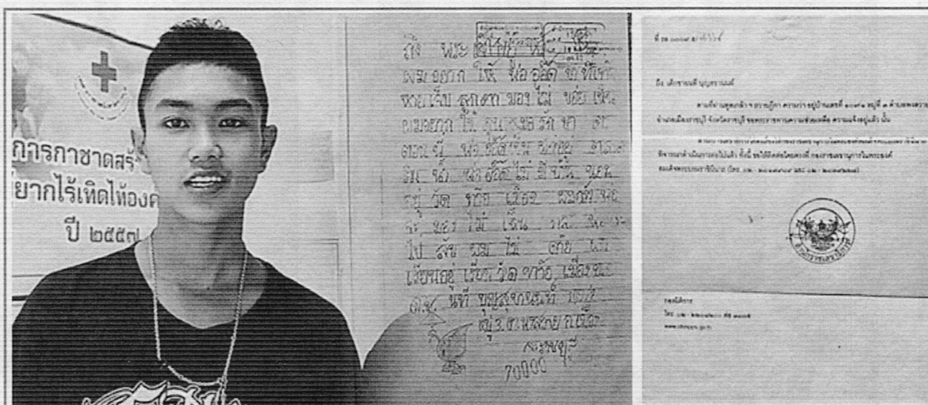
"ถ้าท่านตั้งใจทำงานทุกอย่าง โดยถือประโยชน์ส่วนรวม ยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัวแล้ว ก็เป็นการได้ทดแทนคุณประชาชนคนไทยทุกคน"

"แค่จดหมายฉบับเดียว พระองค์ท่านยังทรงเมตตาถึงขนาดนี้"

เมื่อ เด็ก ๗ ขวบถวายฎีกาถึงในหลวง
เพื่อขอให้ช่วยรักษาพ่อที่มีอาการป่วย

ด.ช.นที บุญยสุขานนท์ จ.ราชบุรี ผู้ที่เคยเขียนจดหมายถวายฎีกาถึงในหลวงรัชกาลที่ ๙ เพื่อขอให้ช่วยรักษา นายไพโรจน์ วารวร อายุ ๖๐ ปี พ่อบุญธรรม ซึ่งมีอาการป่วย เป็นแผลที่ขาและตามองไม่ค่อยเห็น

หลังจากนั้น ทางสำนักพระราชวังมีหนังสือตอบรับกลับมา และมารับตัวนายไพโรจน์ไปรักษา ด.ช.นที ได้เล่าเหตุการณ์ให้ฟังว่า "...ตอนนั้นอายุ ๗ ขวบ นั่งดูในโทรทัศน์ แล้วเห็นในหลวงแต่ยังไม่รู้จัก ก็เลยถามแม่ว่า ท่านคือใคร แม่ก็บอกว่าท่านคือเทวดา ท่านช่วยเหลือคนมากมาย

หนังสือตอบกลับจากสำนักราชเลขา-ธิการ และหลังจากนั้น การช่วยเหลือโอบอุ้มลูกของพ่อผู้เจ็บป่วยและยาก-ไร้ ก็เกิดขึ้น เพราะจดหมายของเด็กน้อยฉบับนี้

ภาพจาก: http://www.painaidii.com/most-like/mostlike-detail/010065/lang/en/

จึงทำให้คิดว่า เมื่อท่านเป็นเทวดา ก็น่าจะช่วยรักษาพ่อได้ จึงได้เขียนจดหมาย (ถวายฎีกา) และไม่คิดว่าจะได้รับหนังสือตอบกลับ ซึ่งหลังเขียนเสร็จก็ไม่ได้บอกใคร และเมื่อพ่อขี่จักรยานมารับเพื่อไปช่วยพ่อขนผักที่ตลาด ก็แอบเดินไปส่งจดหมายที่ไปรษณีย์ หลังจากนั้นไม่นาน ก็มีหนังสือตอบรับกลับมาจากสำนักพระราชวัง ซึ่งแม่เป็นคนรับไว้

ตอนนั้นก็รู้สึกดีใจ ที่จะมีคนช่วยรักษาพ่อ ทำให้พ่อไม่เสียชีวิต และยังให้ทุนการศึกษา เดือนละหนึ่งพันบาท กับตนด้วย และถ้าอยากได้อะไรก็ให้เขียนจดหมายไปขอได้ แต่ก็ไม่เคยเขียนไป เพราะสิ่งที่ท่านให้มานั้น เยอะมากแล้ว”

ภายหลังจากที่ครอบครัวได้รับพระมหากรุณาธิคุณแล้ว ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งทุกวันนี้ แม่มีอาชีพขายไอศกรีม พอมีรายได้เลี้ยงดูครอบครัวได้ ส่วนนายไพโรจน์ วารวร ซึ่งเป็นพ่อบุญธรรมของ ด.ช.นที ก็อยู่ในความดูแลของแพทย์ที่โรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลรามาธิบดี...”

ความยิ่งใหญ่ของหัวใจพ่อนั้นเป็น “อนันต์” เพื่อชีวิตเด็กไทยทุกคน

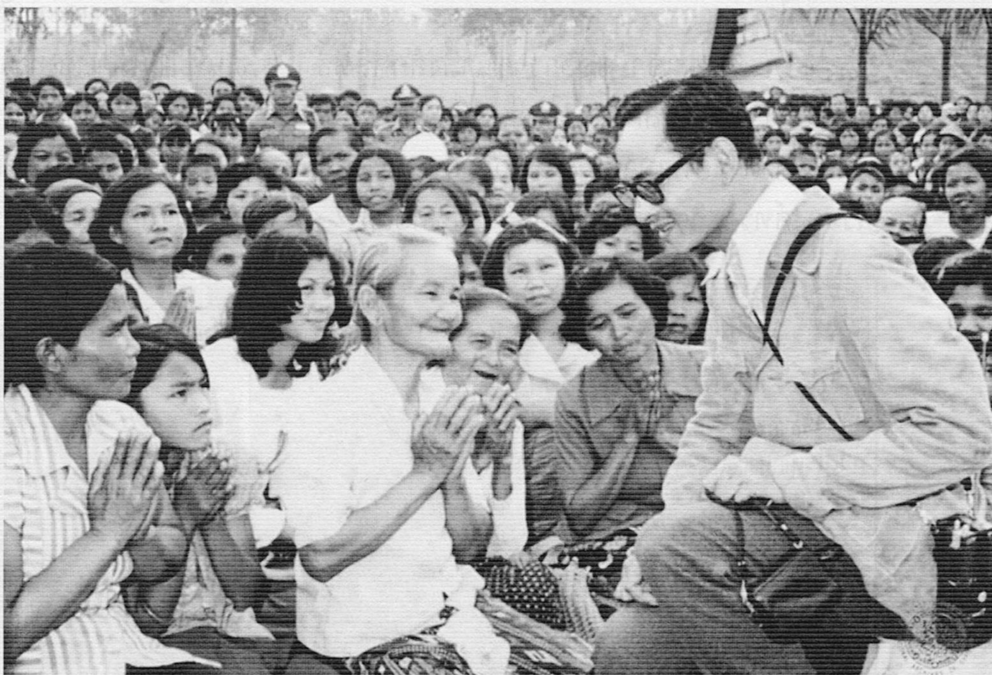
พ่อทรงห่วงใยดูแลประชาชนของพระองค์ทุกคน อย่างเท่าเทียมกัน และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนของพระองค์ท่าน ด้วยการแสดงให้ประชาชนรับรู้และสัมผัสได้เสมอ ประชาชนจึงรักพระองค์โดยไม่มีเงื่อนไข และความรักนั้นเป็นอนันต์

พ่อทรงเป็นผู้ที่สนใจและประคับประคองเด็กไทยทุกคน และทรงมีคำสอนให้เด็กๆ เสมอ เช่น ทรงสอนเด็กๆ ว่า...

“เด็กต้องทำตัวให้สุภาพ อ่อนโยน หมั่นขยัน เอาการเองาน เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจอยู่เสมอ ให้ติดเป็นนิสัย จักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีความเจริญมั่นคงในชีวิต”

พ่อทรงสอนเรื่องการศึกษา และการใช้ความรู้ที่เหมาะสมว่า

“ความรู้ที่จะศึกษามีอยู่ ๓ ส่วน คือ ความรู้วิชาการ ความรู้ปฏิบัติการ และความคิดอ่านตามเหตุผลความเป็นจริง ซึ่งแต่ละคนควรเรียนรู้ให้ครบ เพื่อสามารถนำไปใช้ประกอบกิจการงานและแก้ปัญหาทั้งปวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

ภาพจาก : https://www.thairath.co.th/news/royal/1143820

ภาพจาก : http://kanchanapisek.or.th/activities/#edu

ภาพจาก : http://www.thailandbestbeauty.com/10141059/

พ่อทรงสอนให้เด็กลงมือทำงานด้วยความอดทน และให้มีความดีในหัวใจเพื่อความสำเร็จของชีวิต...

"เด็กๆ นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้ว ยังต้องหัดทำการงานและทำความดีด้วย เพราะการทำงานจะช่วยให้มีความสามารถ มีความขยันอดทน พึ่งตนเองได้ และการทำดีนั้น จะช่วยให้มีความสุขความเจริญ ทั้งป้องกันตนไว้ไม่ให้ตกต่ำ"

เมื่อ ๔๐ ปีที่แล้ว พ่อทรงบอกให้พวกเราช่วยกันดูแลเด็กไทย...

"...เด็ก เป็นผู้ที่จะได้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ ดังนั้น เด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้มีศรัทธา มั่นคงในคุณความดี มีความประพฤติเรียบร้อย สุจริต และมีปัญญาฉลาดแจ่มใสในเหตุผล..."

ภาพจาก : https://www.thairath.co.th/content/826533

พ่อทรงสอนให้เข้มแข็งและสุจริต

"...เด็กๆ ต้องฝึกหัดอบรมทั้งกายทั้งใจให้เข้มแข็ง เป็นระเบียบ และสุจริต เพื่อประโยชน์ของตนในภายหน้า เพราะคนที่ไม่เข้มแข็ง ไม่สามารถควบคุมกายใจ ให้อยู่ในระเบียบและความดี ยากนักที่จะได้ประสบความสำเร็จ และความเจริญอย่างแท้จริงในชีวิต..."

พ่อทรงสอนเด็กนักเรียนเสมอว่า ให้มี "ความเพียร"

"...การดำรงชีวิตที่ดี จะต้องปรับปรุงตัวตลอดเวลา การปรับปรุงตัว จะต้องมีความเพียรและความอดทนเป็นที่ตั้ง ถ้าคนเราไม่หมั่นเพียร ไม่มีความอดทน ก็อาจจะท้อใจไปโดยง่าย เมื่อท้อใจไปแล้ว ไม่มีทางที่จะมีชีวิตเจริญรุ่งเรืองแน่"

พ่อทรงสอนทุกอย่าง รวมถึงให้ "อ่านหนังสือ"

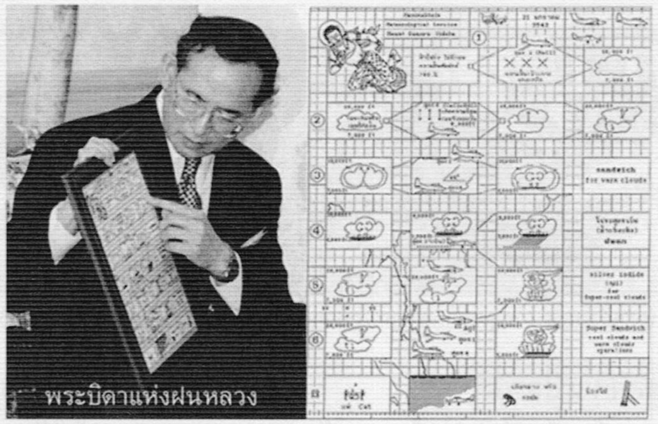
"...หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่าน และเพียรพยายามบันทึกภาษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปถึงที่ใด ความรู้ ความคิดก็แพร่ไปถึงที่นั่น หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่า และมีประโยชน์ที่จะประมาณมิได้..."

ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ได้เสด็จไปสอนที่โรงเรียนวังไกลกังวลครั้งแรก เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ทรงพานักเรียนไปที่โรงเรียนเทศบาลเขาเต่า ทรงสอนเรื่องดินว่า ขุดดินลงไปกี่เมตร จะเจอชั้นดินอะไร และจะแก้ไขดินที่เปรี้ยว

ภาพจาก : https://www.sanook.com/news/2083742/

http://www.trueplookpanya.com/learning/detail/32152-044729

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายหลักการด้วยเทคนิคที่ทรงเรียกว่า ซุปเปอร์แซนด์วิช (Super Sandwich Technique) ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่พระองค์ท่านทรงคิดค้นและพัฒนาขึ้นเอง โดยการดัดแปลงสภาพอากาศให้เกิดฝนด้วยการโจมตีเมฆอุ่นและเมฆเย็นพร้อม ๆ กันในกลุ่มเมฆเดียวกัน โดยนำเครื่องบินทำฝนเทียมบินประกบกัน ด้านบนและล่างคล้ายกับการทำแซนด์วิช เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในการทำการเกษตรในช่วงหน้าแล้ง

ภาพจาก : https://http://www.trueplookpanya.com/learning/detail/044729-32152

ต้องใช้ปูนขาว เพื่อปรับสภาพดิน ต่อมาทรงพาไปที่อ่างเก็บน้ำเขาเต่า ทรงสอนเรื่องน้ำ และอธิบายเรื่องการทดสอบคุณภาพน้ำ

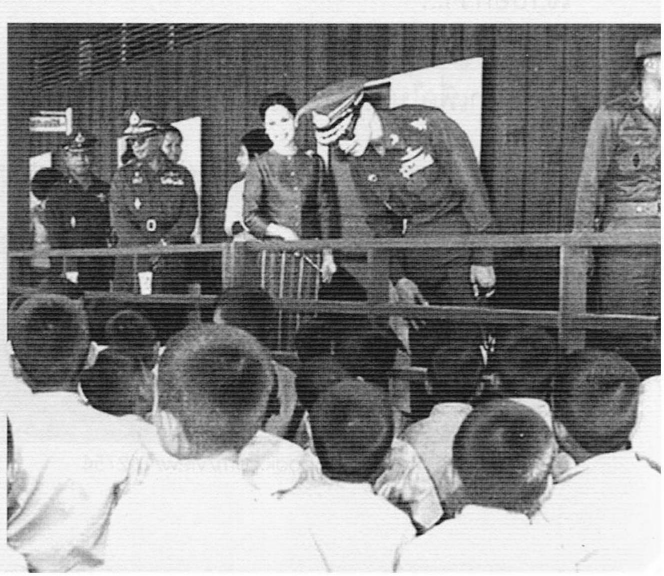
พอครั้งที่ ๒ คือวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ทรงพาไปศึกษาเรื่องฝนหลวง ณ ศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวง ทรงสอนว่า *น้ำ ๑ หยด ให้ใช้ประโยชน์ได้ ๔ ด้าน คือต่อป่าไม้ ต่อการเกษตร ต่อการอุปโภค บริโภค และการบำบัด เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่* รวมทั้งทรงอธิบายเกี่ยวกับสารเคมีต่างๆ ที่ใช้ทำฝนหลวง พระองค์ก็ทรงเตือนนักเรียนด้วยความเป็นห่วงว่า *"Dry Ice อันตราย อย่าไปเล่น เดี๋ยวนิ้วขาด"* นอกจากนี้ยังทรงแสดงตำราฝนหลวงที่ทรงเขียนจากคอมพิวเตอร์ด้วยพระองค์เอง

พ่อทรงสอนนักเรียนให้ถ่อมตนและเข้าใจธรรมชาติ

พ่อทรงสอนว่า *"เราเป็นนักเรียน เราไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญ เวลาไปปฏิบัติงาน ให้ถือว่าเราเป็นนักเรียนชาวบ้านเป็นครู หรือ ธรรมชาติเป็นครู"*

พ่อทรงแก้ปัญหาให้เด็กไทยเสมอในทุกมิติ เมื่อ ๕๐ ปีที่แล้ว นักเรียนมักรวมตัวมาชกต่อยทำร้ายกัน วิวาทกัน พ่อทรงสอนให้เหล่าลูกๆ "ยั้งคิด" ในพิธีงานกรีฑา ศิลปหัตถกรรมนักเรียน ๑ ธันวาคม ๒๕๑๒

"นักเรียนที่ยังก่อเรื่องวิวาทจนเกิดความเสียหายแก่ตน แก่โรงเรียน ขอให้สำนึกว่าการกระทำเช่นนั้น อาจกลายเป็นการทำลายอนาคตของตนไปอย่างคิดไม่ถึง ฉะนั้น ขอให้พยายามฝึกฝนอบรมตนเองให้มีค่า เป็นคนเต็มคน ให้เป็นคนดีมีประโยชน์ให้จงได้"

▶ ภาพจาก : https://today.line.me/th/pc/article/รวม+พระราชกรณียกิจด้านการศึกษา+ของ+พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช-qM57OK

ภาพจาก: https://mgronline.com/onlinesection/detail/9600000108533

จิตอาสาเพื่อพ่อ

เป็นเรื่องไม่น่าเชื่อของผู้คนและข่าวสารของโลกว่า ในงานพระราชพิธีส่งเสด็จพ่อหลวงของเรา ตลอดเวลากว่า ๑ ปีนั้น มี "เด็กน้อยจิตอาสา" เกิดขึ้นมากมาย เป็นจิตอาสาที่ใช้ "จิตตัวเองสั่งหัวใจตนเอง" เพื่อเดินตามรอยพระบาทของพ่อ ได้พบเห็นเด็กน้อยจิตอาสามากมาย ในหลากหลายสถานการณ์ หลายครั้งที่หลายคนน้ำตาคลอเมื่อได้เห็นและพูดคุยกับเขา เป็นอีกหนึ่งหน้าประวัติศาสตร์ชาติไทย

ความคิด ความเชื่อ ความมุ่งมั่น ของเหล่าเยาวชน จิตอาสา

พ่อไม่เคยสอนให้เรารักพ่อ พ่อสอนให้เรารักกัน แต่เรารักพ่อเหลือเกิน

นักเรียนน้อยจากโรงเรียนยุหมินพัฒนา คอยแจกน้ำ ขนมถุงใหญ่ อย่างไม่กลัวฝนกลัวแดด เขาบอกว่า...

"หนูอาสามาเอง ทางโรงเรียนไม่ได้บังคับ อยากทำเพื่อในหลวง ร.๙ วันนี้ก็มาแจกน้ำ ขนมให้ประชาชน อยากทำเพื่อพ่อหลวง ไม่เหนื่อย ไม่ร้อน วันนี้คุณครูพานั่งรถเมล์มา ส่วนพรุ่งนี้ก็จะไปเป็นจิตอาสา แจกน้ำ ขนม ที่บริเวณสวนหลวง ร.๙ ต่อ"

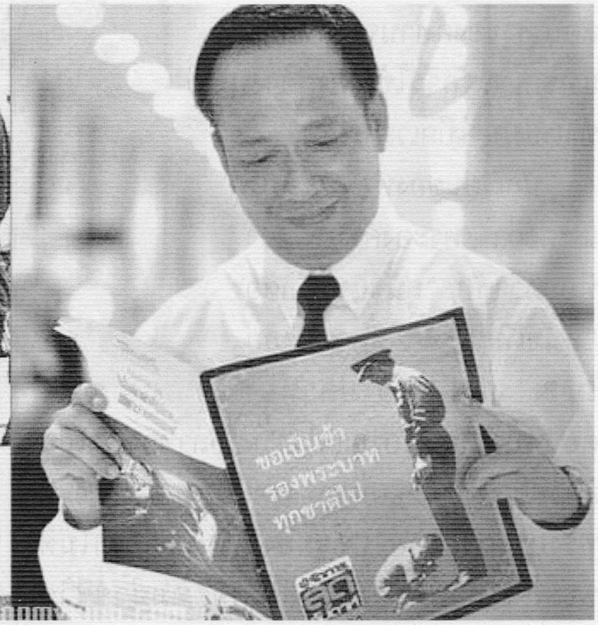
พ่อทรงสอนให้เด็กรู้จัก **"ความรัก"** ที่ไม่มีเงื่อนไขและไม่มีขอบเขต ท่านสอนพวกเราด้วยการมอบความรักแก่เรา แสดงให้เห็นถึงความเพียรที่อดทนยิ่ง เพียงเพื่อให้พวกเราลดทุกข์ลงทั่วแผ่นดิน รักกัน และรักแผ่นดิน เหล่าเด็กน้อยจิตอาสารักพ่ออย่างไร้ขอบเขต และแสดงออกมาเป็น "จิตอาสา" เพื่อมอบหยาดเหงื่อทั้งหมดให้พ่อได้มีรอยยิ้มอยู่บนสรวงสรรค์ ที่ทรงมองลงมา เห็นพวกเรารักกันอย่างที่พ่อสอน

นอกจากพ่อจะทรงสอนพวกเราให้ยึดมั่นใน "ความดี" มี "ความเพียร" มี "ความคิดและความยั้งคิด" แล้ว พระองค์ยังให้ "โอกาสและความเสมอภาค" แก่ทุกชีวิต สร้างแรงดลใจให้พวกเรากล้าที่จะก้าวขึ้นมา พ่อหลวงจะทรงปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างเสมอ ด้วยความตั้งมั่นไม่ท้อถอย แม้จะเหนื่อยแสนเหนื่อยมายาวนาน

ภาพจาก : https://hilight.kapook.com/view/162754

ภาพจาก : http://www.followingmyking.com/wp-content/uploads/0/07/2019GW678-30-x381.jpg

เด็กไทยทุกคนคือลูกของพ่อ

งานพระราชพิธีถวายพระเพลิงฯ... ลูกหลานจากโรงเรียนวัดราชบพิธฯ ที่ทำงานหนักเพื่อบริการประชาชนเป็น "จิตอาสา" ติดต่อกันเกือบ ๒๔ ชั่วโมง และเมื่อถึงเวลาที่พักได้ เขาก็หลับกันไปอย่างไม่รู้ตัว

ร่างกายเขาแข็งแรงมาก แต่หัวใจนั้นแข็งแรงมากกว่าหลายเท่านัก เพราะหมดทั้งหัวใจของพวกเขา มีพ่อทรงประทับอยู่ตลอดเวลา

ขอเป็นข้ารองพระบาททุกชาติไป

ภาพเด็กชายวัยเพียง ๔ ปี กราบแทบพระบาทพ่อ ด้วยอากัปกิริยาที่งดงามที่จังหวัดปัตตานี เหตุการณ์ในครั้งนั้น ทำให้ทุกคนที่มารอส่งเสด็จต่างรู้สึกปลาบปลื้มและประทับใจเด็กคนนั้น ปัจจุบันคือ นายพยุงศักดิ์ กล่าวถึงเหตุการณ์วันนั้นว่า...

"มีโอกาสได้ไปรับเสด็จฯ กับแม่ แม่ผลักออกไปให้กราบ ก็เดินออกไปกราบพระบาทตามภาพ แต่ในวันนี้กลับคิดได้ว่า ช่างบังอาจจริงๆ..."

เปิดใจ "ครูส้ม" นักเรียนรายการศึกษาทัศน์ที่ "ในหลวง" ทรงเคยสอน

"ครูส้ม" หรือ น.ส.ทิพย์วรรณ ศุภกิจถาวร อายุ ๒๙ ปี เล่าให้ฟังเมื่อครั้งเรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนวังไกลกังวล ได้เข้าร่วมรายการศึกษาทัศน์ ซึ่งรูปแบบรายการจะพานักเรียนไปศึกษาเรียนรู้เรื่องต่างๆ รอบตัว และได้มีโอกาสเข้าเฝ้าในหลวงรัชกาลที่ ๙ หลายครั้ง

เมื่อได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ ตอนแรกกลัวไม่กล้ามองพระพักตร์ แต่พอได้เห็นพระองค์ท่านมีพระราชดำรัสกับนักเรียน ความเรียบง่าย ไม่ถือพระองค์ และพระอารมณ์ขัน ทำให้ความรู้สึกของตนและเพื่อนๆ เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง

"พระองค์ทรงมีเมตตาแก่เด็กๆ ทรงเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นครูที่ดี สอนเรื่องยากๆ ให้เข้าใจง่าย น่าสนใจ สอนให้เราเรียนรู้ที่จะรักและหวงแหนสิ่งรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ ป่าไม้ วัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่เรามองข้ามกันไป ทำให้มีความรู้สึกว่า พระองค์เป็นพ่อคนหนึ่ง เวลาได้เรียนกับพระองค์ท่าน ก็เหมือนพ่อสอนลูก เวลา

ภาพจาก : https://today.line.me/th/pc/article/

สอน พระองค์ท่านจะทรงสอดแทรกเรื่องการใช้ชีวิตต่างๆ ทำให้ไม่น่าเบื่อเวลาเรียน”

นักเรียนของพ่อ “ครูส้ม” เล่าต่อว่า... พระองค์ทรงเล่าว่าที่บอกว่าเป็น “สุนัขเทศ” ก็คือ “สุนัขเทศบาล” ที่ตามมาอยู่ในวัง รวมถึงเรื่องปลาทอง ตอนที่ทรงสอนเรื่องน้ำ มีการนำปลาทอง ซึ่งเป็นสัตว์ที่อ่อนไหวต่อสภาพน้ำมาเป็นตัวอย่าง ขณะที่ทรงอรรถาธิบาย ปลาทองก็เริ่มมีอาการไม่ดี พระองค์ท่านก็ทรงมีรับสั่งให้จัดทีมช่วยชีวิตปลาทองโดยด่วน ทำให้นักเรียนหลุดขำออกมา น่าแปลกที่พระองค์ท่านไม่ได้มีอาชีพเป็นครู แต่สามารถให้ความรู้ได้เป็นอย่างดี ไม่รู้สึกเบื่อเลยแม้ว่าจะใช้เวลานานก็ตาม ซึ่งนอกจากจะทรงมีพระอารมณ์ขันแล้ว ยังทรงสะท้อนว่า พระองค์ทรงมีความห่วงใยต่อทุกชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เล็กใหญ่ ไปจนถึงประชาชนทุกหมู่เหล่า”

พ่อทรงสร้างนักเรียนตัวน้อยให้เป็น “ครู” เพื่อสอนเด็กไทยต่อไป และนักเรียนของพ่อก็สัญญาว่า จะเป็นครูที่ดี เพื่อสร้างเด็กไทยให้มีคุณภาพ “ครูส้ม” เล่าเรื่องตอนที่เรียนหนังสือกับพ่อ และสัญญาว่า...ก่อนจะเสด็จพระราชดำเนินกลับ พระองค์ทรงหยิบกล้องถ่ายรูปมาถ่ายภาพนักเรียนและเจ้าหน้าที่รายการศึกษาทัศน์ในวันนั้นไว้ และรับสั่งว่า “เราจะจำได้” ซึ่งสร้างความปลื้มปีติ และความประทับใจให้แก่ตนและเพื่อนๆ เป็นอย่างมาก *“จากนี้ไป จะตั้งปณิธานที่จะดำเนินชีวิตตามคำสอนของพระองค์ท่าน โดยเฉพาะเรื่องความเป็นครู ที่จะต้องสอนให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม รู้จักความเสียสละ มีความรัก ความสามัคคีกันต่อไป”*

จริงๆ แล้ว ในประเทศไทยนี้ไม่มีใครกำพร้าเลย **เราทุกคนมีพ่อคนเดียวกัน พ่อของเราคือ “ในหลวง”** พ่อของเรารักเราด้วยใจจริง วันนี้ฉันเติบโตขึ้น ฉันอยากบอกพ่อเหลือเกินว่า ชุดทำงานของฉัน คือ สีของแผ่นดิน งานของฉัน คือการรับใช้ประชาชน สิ่งที่ฉันทำได้ดีที่สุด คือ การสอน วันนี้สิ่งที่พ่อเคยพร่ำบอก ลูกได้มาถึงแล้ว มาถึงจุดที่ลูกจะได้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น จุดที่ลูกคิดว่าพ่ออยากให้ลูกเป็น พ่อไม่เคยบอกให้ลูกกลับไปรับใช้พ่อ พ่อทรงสอนเพียงแต่ว่า "**คุณค่าของคนคือ การได้ทำเพื่อผู้อื่น**" อยากให้คนในสังคมนี้คิดและทำเพื่อผู้อื่น เหมือนที่พ่อทรงสอนฉัน

คำพ่อสอน สามารถแก้วิกฤติชีวิตได้

แม้พระองค์จะตรัสเสมอว่า เป็นคนธรรมดา แต่เมื่อพิจารณาแล้ว จะพบว่า... พระองค์มิใช่คนที่**อดทน**อย่างเดียว แต่เป็นคนที่**ทนได้**ด้วย... พระองค์มิใช่ทรงคิดสร้างสรรค์อย่างเดียว แต่ทรงทำการทดลองและทำให้เกิดขึ้นจริงได้ พระองค์มิใช่ผู้ที่ทำอะไรให้ตนเอง แต่พระองค์ล้วนทำเพื่อผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อพวกเรา การเดินตามรอยพระบาท ตามคำพ่อสอน ชีวิตเราก็จะมีแต่เสมอและชนะ ยากที่จะพ่ายแพ้ต่อชีวิตไปง่ายๆ

คำพ่อสอน

พ่อทรงสอนเราเรื่อง "ความดี" และการทำกรรมดี เพราะสิ่งทั้งหลายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้นเกิดจากกรรมที่เรากำลังทำอยู่ พ่อทรงสอนให้เราอดทนต่อการทำความดี และความดีทั้งหลายจะป้องกันตัวเองจากความล้มเหลว พ่อทรงสอนเรามากมายในเรื่องนี้ พ่อหลวงทรงสอนเราไว้เมื่อวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๕๑๘ ว่า...

"...ถ้าเราคิดดี ทำดี ไม่ใช่แต่ปากนะ ทำอย่างดีจริงๆ คือ สร้างสมสิ่งที่ดีด้วยการปฏิบัติในสิ่งที่เรียกว่าดี หมายความว่า ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สร้างสรรค์ ทำให้มีความเจริญ ทั้งวัตถุทั้งจิตใจ แล้วไม่ต้องกลัว เพราะผู้ที่ทำในสิ่งที่บริสุทธิ์ ถึงแม้จะตายก็ตายดี..."

https ://www.jamsai.com/tag/ในหลวงรัชกาลที่ 9

พ่อทรงสอนว่า"ความดีสร้างกำลังใจ เป็นเหมือนการฉีดยาป้องกันโรค"

พ่อทรงสอนว่า *"...ตั้งใจทำดี ก็เป็นการสร้างกำลังของบ้านเมือง ทำให้เป็นเหมือนฉีดยาป้องกันโรค ซึ่งถ้าเราฉีดยาป้องกันโรควันนี้ พรุ่งนี้ไม่ใช่ไม่ได้ผล หมอก็ทราบดี ถ้าเราฉีดยา ต้องได้ครบโดสถึงจะป้องกันโรคภัยไข้เจ็บได้..."* พ่อสอนให้ทำดีให้ครบถ้วน... *"...การป้องกันให้ครบโดสเราต้องทำในสิ่งที่ดีที่ชอบตลอดไปเป็นเวลานาน อาจน่าเบื่อ แต่แม้กระนั้นอย่าเพิ่งท้อใจ แม้กระนั้นบางทีเราทำตลอดชีวิตแล้ว ก็ยังไม่พอ..."*

พ่อทรงสอนเรื่องความอยู่รอดของสังคม

"...ประเทศชาติและสังคมจะอยู่ไม่ได้ ถ้าสังคมไหนไม่เห็นคุณค่าของการทำความดี..."

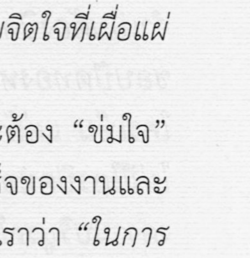
พ่อทรงสอนว่า ความดีมีผลกับอนาคต

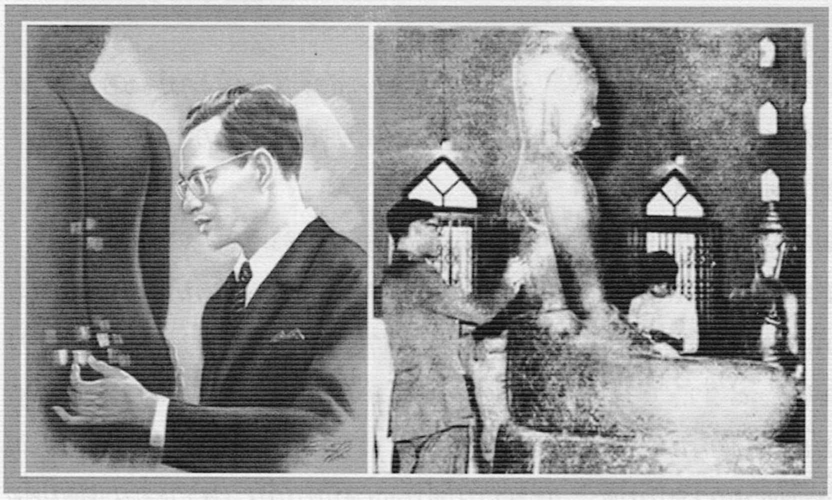
"...ให้พิจารณาเหตุผลให้ดีนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ให้พิจารณาการกระทำ หรือกรรมของตนให้ดีนั่นเอง คนเราโดยมากมักนึกว่า อนาคตจะเป็นอย่างไร เราทราบไม่ได้ แต่ที่จริงเราย่อมจะทราบได้บ้างเหมือนกัน เพราะอนาคตก็คือผลของการกระทำในปัจจุบัน..."

"จิตใจ" เป็นสิ่งที่แสดงความเป็นมนุษย์ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของสังคม และทำให้สังคมไม่ล่มสลาย... พ่อทรงสอนให้เรามีจิตใจเผื่อแผ่

"...คนเราจะเอาแต่ได้ไม่ได้ คนเราจะต้องรับและจะต้องให้ หมายความว่าต่อไปและเดี๋ยวนี้ด้วย เมื่อรับสิ่งของใดมา ก็จะต้องพยายามให้ในการให้นั้นให้ได้ โดยพยายามที่จะสร้างความสามัคคีในหมู่คณะและในชาติ ทำให้หมู่คณะและชาติประชาชนทั้งหลาย มีความไว้ใจซึ่งกันและกัน ช่วยที่ไหนได้ก็ช่วย ด้วยจิตใจที่เผื่อแผ่โดยแท้..."

การทำงานเป็นลำดับขั้น จะต้อง "ข่มใจ" ตามที่พ่อทรงสอน เพื่อความสำเร็จของงานและความสุขของทุกคน พ่อทรงสอนเราว่า *"ในการดำเนินชีวิตของเรา เราต้องข่มใจ ไม่กระทำสิ่งใดๆ ที่เรารู้สึกด้วยใจจริงว่าชั่ว ว่าเสื่อม เราต้องฝืน ต้องต้านความคิด และความประพฤติทุกอย่างที่รู้สึกว่าขัดกับธรรมะ เราต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำสิ่งที่เราทราบว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม..."*

ภาพจาก : https://www.facebook.com/BuddhaSattha/posts/2290819144280134/

พ่อทรงสอนว่า ให้เรา "อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ"

"...ในวงสังคมนั้นเล่า ท่านจะต้องรักษามารยาทอันดีงาม สำหรับสุภาพชน รู้จักสัมมา-คารวะ ไม่แข็งกระด้าง มีความอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ พร้อมจะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม..."

ภาพและพระราชดำรัสที่ยิ่งใหญ่อีกประโยคหนึ่ง ที่พ่อทรงสอน และทรงทำให้ประจักษ์

*"**...การปิดทองหลังพระนั้น** เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องปิด ว่าที่จริงแล้ว คนโดยมากไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก เพราะนึกว่าไม่มีใครเห็น แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า ไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย พระจะเป็นพระที่งดงามบริบูรณ์ไม่ได้..."* คำพ่อสอนเมื่อปี ๒๔๙๖ ที่กว่า ๖๐ ปีแล้ว แต่ไม่เคยล้าหลัง ให้เราช่วยกันทำความดีด้วยความเพียร *"...พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้ว่า บุคคลใดประกอบความดี คุณความดีนั้น ย่อมต้องสนองตอบ ข้าพเจ้าจึงขอชักชวนแต่ละท่าน ให้พยายามบำเพ็ญความดี ด้วยน้ำใจอันบริสุทธิ์ แม้บางโอกาสอาจจะต้องเสียสละบ้าง ก็จงพากเพียร อย่าท้อถอย..."*

ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงสอนเรื่อง "ความเข้มแข็งในการทำความดี"

"คนดี ทำให้คนอื่นดีได้ หมายความว่า คนดีทำให้เกิดความดีในสังคม คนอื่นก็ดีไปด้วย ความเลวนั้น จะทำให้คนดีเป็นคนเลวก็ยาก แต่เป็นไปได้ ถ้าคนดีเข้มแข็งในความดี จะทำให้คนเลวมาทำให้คนดีเป็นคนเลวยาก ...สำคัญอยู่ที่ความเข้มแข็งของคนดี"

พ่อทรงสอนเรื่องการเคารพบูชาที่ถูกต้อง

ทรงสอนพวกเราว่า... *"การเคารพบูชาผู้ควรบูชานั้น เป็นมงคลประการสำคัญ และการบูชาอย่างสูงสุดนั้นคือ การบูชาด้วยการประพฤติปฏิบัติตนให้ดี"*

พ่อทรงสอนให้เรา... "พูดจริง ทำจริง"

"...การพูดแล้วทำ คือ พูดจริง ทำจริง จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ในการส่งเสริมเกียรติคุณของบุคคลให้เด่นชัด และสร้างเสริมความดี ความเจริญ ให้เกิดขึ้น ทั้งแก่บุคคลและส่วนรวม..."

พ่อทรงสอนเรื่องการใช้ "ความคิด" ว่า...

"...ความคิดนั้นสำคัญมาก ถือได้ว่าเป็นแม่บทใหญ่ของคำพูดและการกระทำทั้งปวง กล่าวคือ ถ้าคนเราคิดดี คิดถูกต้อง ทั้งตามหลักวิชาและคุณธรรม คำพูดและการกระทำ ก็เป็นไปในทางที่ดีที่เจริญ ...แต่ถ้าคิดไม่ดี ไม่ถูกต้อง คำพูดและการกระทำ ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งแก่ตัวเองและส่วนรวมได้..."

ภาพจาก : https://www.facebook.com/all.the.king.photo/photos/a.1869904669704304/1769711273056978/?type=1&theater

ในหลวงของเราทรงเป็นที่ยอมรับในเรื่องของ **"ความสามารถ"** แต่สิ่งที่ยอมรับกันมากที่สุดก็คือ **"ความดี"** และ **"ความรัก"** ต่อประชาชนและมนุษยชาติ... และนั่นคือสิ่งที่ทั้งโลกยอมรับโดยเอกฉันท์ พระเสโท (หยาดเหงื่อ) ของพ่อ หลั่งหยดลงบนพื้นดินทั่วไทย ความยากลำบากและขวากหนามต่างๆ ไม่เคยทำให้พ่อของเราทรงย่อท้อ พระองค์ทรงก้าวผ่านอุปสรรคทั้งหลายของพระองค์ไปได้ ทั้งหมดเพราะ... **"พ่อรักเราเหลือเกิน"**

พ่อทรงสอนเราว่า *"...ในการสร้างตัว สร้างฐานะนั้น จะต้องถือหลักค่อยเป็นค่อยไป ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และความพอเหมาะพอดี ไม่ทำเกินฐานะและกำลัง หรือทำด้วยความเร่งรีบ..."*

พ่อทรงสอนให้เราใช้ชีวิตด้วยความพอเพียง ประหยัด และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด

"...การใช้จ่ายโดยประหยัดนั้น จะเป็นหลักประกันความสมบูรณ์พูนสุขของผู้ประหยัดเองและครอบครัว ช่วยป้องกันความขาดแคลนในวันข้างหน้า การประหยัดดังกล่าวนี้จะมีผลดี ไม่เฉพาะแก่ผู้ประหยัดเท่านั้น ยังจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติด้วย..."

พ่อทรงสอนเราให้สร้างความคิดให้ลึกในหัวใจ

"...ควรจะปลูกต้นไม้ในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง..."

พ่อของเราคือ **"เสาเข็มของแผ่นดิน"** สรรพสิ่งมากมายที่พระองค์ทรงสอนเรา และปฏิบัติให้เราเห็นประจักษ์ตลอดเวลายาวนาน ๗๐ ปี ทำให้เรามีวันนี้ ทำให้ประเทศไทยมีวันนี้ นอกจากการสอนพวกเราให้ยึดมั่นใน **"ความดี"** มี **"ความเพียร"** มี **"ความคิด และ การยั้งคิด"** แล้วพระองค์ยังให้ **"โอกาสและความเสมอภาค"** แก่ประชาชนทุกชีวิต

พ่อทรงสอนเรา อย่าให้ลืมเสาเข็มว่า *"เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็ม ที่ถูกตอก รองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป..."*

ภาพจาก : https://bhumirak.com/จุดที่-11-การปลูกต้นไม้/

พระธรรมเทศนา

พระอาจารย์ชยสาโร[๑]

บารมี ๑๐ Checklist ทางธรรม

Checklist ทางธรรม

มีใครรู้จักคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Checklist ไหม Checklist แปลว่าอะไร แปลเป็นภาษาไทยว่าอะไร *(เสียงตอบ: สิ่งที่ต้องทำครับ, ข้อที่ต้องตรวจสอบค่ะ)* ถูกทั้งสองคำตอบ กล่าวคือ เมื่อเราต้องทำอะไรหลายอย่าง บางที ๗ - ๘ ข้อ มันง่ายมากที่จะลืมข้อใดข้อหนึ่งใช่ไหม โดยเฉพาะถ้าไม่เป็นไปตามลำดับเวลา ดังนั้น การเขียนเป็นข้อๆ ข้อ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖ ต้องทำข้อที่ ๑ ก่อน เสร็จแล้วจึงทำ ข้อที่ ๒, ที่ ๓, ที่ ๔, และที่ ๕ พอเป็น checklist เช่นนี้ จะช่วยในเรื่องความจำได้มาก

เมื่อไม่นานมานี้ หลายปีเหมือนกัน คุณหมอท่านหนึ่ง[๒] ที่สหรัฐอเมริกาได้เขียนเรื่อง checklist ไว้ น่าอ่านมาก เนื่องมาจากในโรงพยาบาล หมอไม่ได้ล้างมือ หรือว่าล้างมือน้อยกว่าที่ควรจะทำ เป็นเรื่องปกติที่เรามักคิดว่า หมอ ซึ่งเป็นมืออาชีพ ต้องรู้ดีเรื่องความสำคัญของความสะอาด แต่เมื่อหมอทำอะไรบ่อยๆ ทำทุกวันๆ ก็มักจะลืมล้างมือ เพราะว่ายุ่งเรื่องอื่น ดังนั้น จึงมีการ

---

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาสมณศักดิ์ให้เป็นพระราชาคณะชั้นราชฝ่ายวิปัสสนาธุระ ที่พระราชพัชรมานิต พิสิฐธรรมคุณสุนทร มหาคณิสสร บวรสังฆารามคามวาสี เมื่อวันที่ ๒๘ ก.ค. ๒๕๖๒ – บก.

๒. นายแพทย์ Peter Pronovost เริ่มศึกษาเกี่ยวกับการติดเชื้อในโรงพยาบาล เมื่อปี ๒๕๔๔ และได้ข้อสรุปเป็น checklist ข้อปฏิบัติ ๕ ข้อที่ช่วยลดการติดเชื้อได้มากในขณะใส่สายสวนหลอดเลือดดำส่วนกลาง ข้อปฏิบัติดังกล่าวได้แก่ ๑. ล้างมือด้วยสบู่ ๒. ทำความสะอาดผิวหนังคนไข้ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ chlorhexidine ๓. สวมให้หรือคลุมคนไข้ด้วยผ้าปลอดเชื้อ ๔. สวมหน้ากาก หมวก เสื้อกาวน์ ถุงมือ ที่ปลอดเชื้อ และ ๕. ปิดสายสวนด้วยผ้า (ก็อซ) ปลอดเชื้อ

นายแพทย์ Pronovost ได้เขียนบทความกว่า ๒๐๐ บทความเกี่ยวกับความปลอดภัยของคนไข้ และเสนอแนะให้องค์การอนามัยโลกจัดทำมาตรการการปรับปรุงความปลอดภัยของคนไข้ – บก.

รณรงค์ให้คุณหมอล้างมือ โดยมี checklist ติดไว้ในห้องน้ำ หรือที่ต่างๆ แนะนำว่ากรณีใดควรล้างมือ หลังจากนั้น พบว่าจำนวนคนไข้ที่เสียชีวิต คนไข้ที่มีโรคแทรกลดน้อยลงไปมาก

เห็นได้ว่า checklist นี้ สามารถช่วยชีวิตคนได้มาก เพราะฉะนั้น อาตมาจึงขอแนะนำให้เราสนใจเรื่อง checklist นี้ เพราะเมื่อเรามีงานเพิ่มมากขึ้น การบ้านก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วย[๓] มีความหลากหลายมากขึ้น การทำ checklist จะทำให้เราไม่ลืมว่า จะต้องทำอะไรก่อน ทำอะไรหลัง

การตรวจสอบตัวเอง

การมี checklist ทางธรรม เนื่องจากหมวดธรรมนี้มีหลายข้อ และไม่ใช่ว่าจะทำข้อใดก่อนข้อใดหลัง แต่ต้องทำพร้อมกันทุกข้อ checklist ทางธรรม หรือหมวดธรรมหมวดนี้มีประโยชน์มากต่อฆราวาสหรือผู้ครองเรือน และถ้าท่องได้ก็จะดีมาก หมวดธรรมนี้คือ **บารมี ๑๐ ทัศ**[๔]

เจ้าชายสิทธัตถะทรงบรรลุธรรมเป็นพระพุทธเจ้าที่ประเทศอินเดียเมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีที่แล้ว แต่ในชาติก่อนที่จะเสวยพระชาติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ได้เสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีเป็นเวลายาวนานมาก ชาติสุดท้ายถือว่าจิตใจของพระโพธิสัตว์สุกงอม พร้อมที่จะบรรลุธรรม ดังนั้นบารมี คือ คุณธรรมต่างๆ ที่ทำให้จิตใจเราสุกงอม ทำให้จิตใจเรา mature หรือมีวุฒิภาวะพอที่จะเจริญงอกงาม

ดังนั้น ถ้าเราจะตรวจสอบตัวเองว่า ทุกวันนี้เราทำคุณงามความดีอะไรบ้าง บางทีก็นึกไม่ค่อยออกว่าหัวข้อไหน จะตรวจสอบตัวเองได้อย่างไร แต่พอเรามีบารมี ๑๐ ทัศ หรือ ๑๐ ข้อ เป็น checklist เราก็ไปทีละข้อ ว่าทุกวันนี้ ข้อที่ ๑ มีหรือไม่ ได้ทำหรือไม่ ข้อที่ ๒ มีหรือไม่ หรือว่าอ่อนแอไป เราก็จะได้มีหลักในการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตัวเอง ทำให้ตัวเองเจริญก้าวหน้า

บารมี ๑๐ ทัศ

อาตมาจะทบทวนบารมี ๑๐ ข้อ ดังนี้

ข้อแรกคือ **ทาน** การให้ทาน การให้ทานนี้มีหลายอย่างด้วยกัน เริ่มด้วยการให้วัตถุ เหตุใดเราจึงถือว่าการให้ทานเป็นบารมี หรือทำให้จิตใจของเราสูงขึ้น หรือทำให้จิตใจของเรามีวุฒิภาวะมากขึ้น เพราะการให้ทาน ก็คือการเสียสละ การให้สิ่งที่เป็นของเราเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของผู้อื่น หรือเพื่อลดความทุกข์ของผู้อื่น ผลคือการเปลี่ยนมุมมองหรือความรู้สึกต่อสิ่งที่เป็น

๓. เนื่องจากเป็นการบรรยายให้นักเรียนฟัง

๔. หรือทศบารมี ซึ่งเป็นปฏิปทาอันยวดยิ่ง, คุณธรรมที่ประพฤติปฏิบัติอย่างยิ่งยวด คือความดีที่บำเพ็ญอย่างพิเศษเพื่อบรรลุซึ่งจุดหมายอันสูง เช่น ความเป็นพระพุทธเจ้า ความเป็นมหาสาวก ฯลฯ บารมี ๑๐ ทัศ หรือทศบารมีนี้ คือบารมีที่พระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญมาเป็นเวลา ๔ อสงไขย กับ ๑ แสนมหากัป นับตั้งแต่เวลาที่เสวยพระชาติเป็นสุเมธดาบส หลังจากได้รับพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าทีปังกรว่าจะได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต และใน ๑๐ ชาติสุดท้าย ก่อนจะเสด็จอุบัติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ตามที่ปรากฏในทศชาติชาดก ดังนี้ ๑. พระเตมีย์ – เนกขัมมะ ๒. พระมหาชนก – วิริยะ ๓. พระสุวรรณสาม – เมตตา ๔. พระเนมิราช – อธิษฐาน ๕. พระมโหสถ – ปัญญา ๖. พระภูริทัตต์ – ศีล ๗. พระจันทกุมาร – ขันติ ๘. พระนารท – อุเบกขา ๙. พระวิธุร – สัจจะ และ ๑๐. พระเวสสันดร – ทาน - บก.

ของเรา หากคนใดไม่มีทานบารมี ก็จะตระหนี่เห็นแก่ตัว ได้อะไรมาแล้ว ก็จะคิดว่า "อย่ามายุ่งนี่เป็นของของฉัน" ทำให้จิตใจคับแคบ

แต่ถ้าเราฝึกการให้ทาน ได้อะไรมาแล้วคิดว่า "เออ..แค่นี้ ของเราก็พอแล้ว" ที่เหลือก็ให้คนอื่นบ้าง ให้เขามีความสุขไปด้วย เห็นใครกำลังทุกข์กำลังเดือดร้อน เรามีอะไรจะช่วยเหลือเขาได้ไหม เรามีสตางค์พอที่จะช่วยเขาได้บ้าง ไม่มากก็น้อย หรือว่าเขาเดือดร้อน เราก็ช่วยเขาบ้าง การที่เราฝึกให้จิตเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คิดว่าเรามีอะไรที่ดี ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ หรือความรู้ เราก็ไม่หวงแหนเอาไว้เป็นของส่วนตัว แต่คิดที่จะแบ่งปันให้คนอื่นบ้าง เมื่อเราทำอย่างนี้บ่อยๆ มันมีผลดีหลายข้อ กล่าวคือ เมื่อเราให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน จิตใจของเราก็มีความสุขขึ้นทันที และมีความภาคภูมิใจ

ความภาคภูมิใจในการให้ของเรา เป็นอริยทรัพย์ มันอยู่ในใจได้ ไม่มีวันโรยราเลย บางที ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๓๐ ปี ผ่านไป เมื่อนึกถึงการให้ของเรา ให้ด้วยจิตบริสุทธิ์ เราก็มีความสุขได้ทันที เวลาที่เรากลัดกลุ้มใจ กำลังเสียความเชื่อมั่นในตัวเอง และมองตัวเองในแง่ร้าย จิตใจซึมเศร้า เมื่อระลึกถึงความดีที่เราเคยทำไว้ ที่เราเคยช่วยเหลือผู้อื่น เคยให้ความสุขแก่ผู้อื่น ช่วยลดความทุกข์ให้เขา จิตใจของเราจะมีกำลังมีความสุขขึ้นทันที ดังนั้น จิตใจที่คิดแต่จะให้จะช่วยเหลือผู้อื่น ไม่คิดแต่จะหาความสุขส่วนตัว หาผลประโยชน์ส่วนตัวแต่ฝ่ายเดียว ถือว่าเป็นจิตใจที่สูง

ดังนั้น เราควรจะให้ทานด้วยวัตถุ รวมถึงวิทยาทานด้วย วิทยาทาน คือ สมมติว่าเราเรียนหนังสือเก่ง เร็วกว่าเพื่อน เห็นเพื่อนช้า ไม่ค่อยเข้าใจ เราก็มีโอกาสทำทาน ให้เวลาช่วยเขา แบ่งปันความรู้ของเรา เทคนิคของเรา ให้เขาได้เรียนเร็วขึ้น ให้เขาได้เข้าใจในสิ่งที่เขาไม่เข้าใจ อันนี้ก็เป็นการสร้างทานบารมี

ถ้าเราศึกษาปฏิบัติธรรมแล้ว มีความรู้ทางธรรม เราก็สามารถแบ่งปันได้ ไม่ใช่ว่าจะไปเทศน์ให้ใครฟัง ไม่ใช่ว่าจะไปสั่งสอนใคร แค่เราบอกว่าเราเคยอ่านหนังสือธรรมะ เคยฟังธรรมะอาจารย์เทศน์เรื่องนี้ ท่านเคยสอนอย่างนี้ เราฟังแล้ว รู้สึกว่าช่วยเราได้มาก ไม่ทราบว่าจะช่วยเธอได้หรือไม่ ไม่ได้หมายความว่าเราแต่งตั้งตัวเองเป็นอาจารย์สอนใคร แต่ถ้าเราฟังธรรมะที่ดีมีประโยชน์ แล้วเขาสนใจ เราก็แบ่งปันให้เขา พระพุทธเจ้าบอกว่า นี้คือการให้ทานที่สูงสุด เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของเขาในระยะยาว ชีวิตที่มีการให้ ชีวิตที่ให้ความสำคัญกับการให้ คือชีวิตที่จะสุขง่าย สุขง่ายมาก

ข้อที่ ๒ **ศีล** คือ การระมัดระวังสิ่งที่เราทำคำที่เราพูด ไม่ทำอะไร ไม่พูดอะไร ที่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่น หรือเบียดเบียนตัวเอง ทำให้เราเป็นที่ไว้วางใจของคนรอบข้าง การกระทำของเรา คำพูดของเรา ทำให้คนรอบข้างรู้สึกสบายใจ ไม่สร้างปัญหากับใคร ผู้ทรงศีล เป็นที่เคารพนับถือของคนดี เป็นที่ไว้วางใจของคนดี ลองถามตัวเองว่า ถ้าเรากำลังมีทุกข์ มีปัญหา เราจะ

ปรึกษาหารือกับใคร จะปรึกษาหารือกับคนที่ชอบโกหก คนที่ชอบผิดศีลไหม ไม่น่าไว้ใจใช่ไหม ผู้ทรงศีลเป็นกำลังของครอบครัว เป็นกำลังของชุมชน เป็นผู้ที่ไม่สร้างปัญหาให้ใคร ผู้ที่ทรงศีล รักษาศีล มีศีลบารมี จะเป็นเพื่อนกับตัวเอง จะเคารพนับถือตัวเอง ส่วนคนที่ไม่ค่อยเป็นเพื่อนกับตัวเอง ไม่เคารพนับถือตัวเอง นั่นก็เพราะสิ่งที่เขาทำ สิ่งที่เขาพูดไม่อยู่ในศีลในธรรม

พระพุทธองค์ทรงสอนพระสงฆ์ว่า ข้อที่หนึ่ง แต่ละวันต้องถามตัวเองว่า วันนี้เราทำอะไร เราพูดอะไร ที่ต้องตำหนิติเตียนตัวเองไหม ข้อที่สอง คือ วันนี้เราทำอะไร พูดอะไร ที่หากครูบาอาจารย์ทราบ ท่านจะตำหนิเราได้ไหม คำสอนทั้งสองข้อนี้ เป็นข้อพิจารณาที่พระสงฆ์ต้องทำทุกวัน เพราะถ้าจะถามว่า เราตำหนิติเตียนตัวเองได้ไหม บางทีเราก็คิดเข้าข้างตัวเองว่า ไม่เป็นไร แต่ถ้าเราคิดว่าครูบาอาจารย์ที่เราเคารพนับถือท่านทราบ ท่านจะตำหนิเราได้ไหม ถ้าเราตอบได้เต็มปากว่าไม่มีอะไรเลย อู๊ย..มีความสุขนะ มีความสุขในการรักษาศีล ในการดูแล ในการกระทำ ดูแลคำพูด ถ้าเราไม่ดูแลคำพูด สร้างปัญหาอยู่เรื่อย สร้างปัญหาในการอยู่ร่วมกันมากที่สุด *ไม่มีอะไรที่จะทำลายความสามัคคีของชุมชนได้เท่ากับมิจฉาวาจา และไม่มีอะไรที่จะเสริมสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น น่าอยู่ เท่ากับสัมมาวาจา* ดังนั้น ศีลจึงเป็นบารมีของผู้ที่จะมีจิตใจที่สมบูรณ์ด้วยธรรม จิตใจที่สุกงอมเรียบร้อยด้วยศีลธรรม

ข้อที่ ๓ คือ **เนกขัมมะ**[๕] คือ การออกจากความสุขที่ได้ทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย เนกขัมมะ คือการก้าวออกจากความสุขเหล่านี้ได้ ถ้าเป็นพระสงฆ์ ท่านก็ออกไปเลย แต่ถ้าเป็นฆราวาสเราต้องรับศีล ๘ เป็นครั้งคราว เช่น วันอุโบสถ หรือเวลาที่เรามาปฏิบัติธรรม ความบันเทิงกับการเล่นเกม หรือการดูละคร ฟังเพลง สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ความชั่วร้ายในตัวของมันเอง ไม่ใช่ว่าเป็นบาปเป็นกรรม แต่สิ่งเหล่านี้ทำให้เราผูกพันกับความสุขแบบกระตุ้น ทำให้จิตคับแคบ เป็นของเสพติดได้ง่าย ทำให้การพัฒนาจิตไม่ก้าวหน้า เพราะเรามัวแต่หมกมุ่นกับความสุขแบบนี้ ความสุขที่ได้ง่ายได้เร็ว แต่เป็นความสุขที่ผิวเผินมาก

นอกจากนี้ ความพอใจในความสุขแบบนี้ยังอาจทำให้เกิดปัญหามากมาย อาจทำให้เกิดสงครามระหว่างประเทศ หรือการรบราฆ่าฟันกันภายในสังคม ทำให้เกิดปัญหาในครอบครัว ดังนั้น ความสุขที่เราได้จาก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ หรือว่า ความสุขส่วนหนึ่งของชีวิตนี้ เราต้องรู้จักบริหารให้ดี เพราะถ้าเราปล่อยให้จิตวิ่งหาความสุขอย่างนี้โดยไม่มีการยับยั้งชั่งใจ จะเป็นอันตราย อันตรายต่อศีลธรรม อันตรายต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ดังนั้น การสร้างเนกขัมมะ คือในเวลาอันสมควร เราก็ออกจาก

๕. "เนกขัมมะ" บาลีเขียน "เนกฺขมฺม" (เนก-ขำ-มะ) มาจาก นิ + กฺ + กมฺ แปลตามศัพท์ว่า "การก้าวออกไปเพื่อคุณอันวิเศษ" – บก.

Akbar & Birbal

ความสุขอย่างนี้ได้ ไม่หลงเป็นทาสของมันทีเดียว ไม่ใช่ว่าจะต้องออกจากกาม ออกจากความสุขแบบนี้ทั้งหมด เหมือนพระ เหมือนนักบวช แต่ว่าออกเป็นบางเวลาได้ อย่างนี้ก็ถือว่าเป็นบารมี

ข้อที่ ๔ **ปัญญา** ปัญญามีหลายระดับ ปัญญาในที่นี้หมายถึงการรู้จักใช้เหตุใช้ผล ไม่ใช้อารมณ์ เมื่อวันก่อน คุยกับครูที่โรงเรียนปัญญาประทีป[๖] เรื่องโครงงานพัฒนาความคิด พูดถึงจุดอ่อนที่อาตมาเคยบอกไว้ก่อนว่าจะต้องเจอ คือเวลาขอให้เด็กนักเรียนให้*เหตุผล* เขาก็จะให้*ความเห็น* เราต้องอธิบายว่า *ความเห็นและเหตุผลไม่ใช่เรื่องเดียวกัน* ถ้ามีความเห็น ต้องสามารถอธิบายได้ว่าทำไมจึงมีความเห็นเช่นนั้น ไม่ใช่พูดว่ามีความเห็นอย่างนั้น มันน่าจะเป็นอย่างนี้ นี่ไม่ใช่เหตุผล เป็นเพียงความเห็นเท่านั้น ดังนั้น ปัญญาจึงอยู่ที่เราสามารถวิเคราะห์อะไรต่างๆ ตั้งแต่เรื่องที่เราทำที่โรงเรียนอยู่แล้ว เช่น การมองทุกสิ่งในแง่ของอริยสัจ ๔ การเห็นข้อดี ข้อเสียต่างๆ ของเรื่องที่เรากำลังจัดการ

หลักสำคัญของการใช้ปัญญา คือต้องช่างสังเกต อย่างในนิทานพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับจักรพรรดิอักบาร์ แห่งราชวงศ์โมกุลของอินเดีย พระองค์มีที่ปรึกษาคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงมาก เป็นชาวฮินดูชื่อ*บีร์บัล* (Birbal)[๗] วันหนึ่งมีของหายในพระราชวัง จักรพรรดิจึงสอบถามทุกคนที่อยู่ในวัง ว่าใครเป็นคนเอาไป ทุกคนต่างปฏิเสธ จักรพรรดิหมดปัญญา ไม่รู้ว่าจะหาความจริงได้อย่างไร จึงขอให้บีร์บัลช่วยจับคนทุจริต บีร์บัลให้ทหารในวังนับสิบนับร้อยคนยืนที่ลานหน้าพระราชวัง ทหารในวังซึ่งเป็นมุสลิมจะมีหนวดมีเคราทุกคน และบีร์บัลก็ทำท่าเหมือนเข้าสมาธิ นั่งทางใน แล้วบอกว่าคนที่ขโมยของจะมีฟางเส้นหนึ่งติดอยู่ที่เครา

หลังจากนั้น ก็มองดูและสังเกตเห็นทหารคนหนึ่งที่ยกมือขึ้นจับเคราตัวเอง (ว่ามีฟางติดอยู่หรือไม่) บีร์บัลจึงบอกว่า คนนั้นแหละที่เป็นขโมย นี่คือตัวอย่างของการใช้ปัญญา ทำไมจึง

---

๖. โรงเรียนปัญญาประทีป เป็นโรงเรียนประจำสหศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ตั้งอยู่ที่อำเภอปากช่อง จ.นครราชสีมา ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติอันร่มรื่นและภูมิสถาปัตย์ที่สวยงาม เอื้อต่อการพัฒนาการทางกายและใจของเด็ก โดยมีการจัดสรรพื้นที่เป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนกลาง เป็นส่วนการศึกษาและการเรียนรู้ ส่วนบน ด้านทิศเหนือ เป็นบริเวณเพื่อการสันทนาการและการกีฬา และส่วนล่าง ด้านทิศใต้ เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ การเกษตร และการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

โรงเรียนนี้ก่อตั้งขึ้นด้วยจิตที่ตั้งมั่นในการสร้างประโยชน์แก่สังคมไทยของคุณยายทอสี สวัสดิ์-ชูโต พร้อมด้วยเจตจำนงและความร่วมมือร่วมใจของคณะบุคคลในชุมชนโรงเรียนทอสี ซึ่งมุ่งหมายที่จะสานต่อการศึกษาพุทธปัญญา จากระดับอนุบาลและประถมฯ ให้ต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา ในรูปแบบของโรงเรียนบ่มเพาะชีวิต ที่ยังคงตั้งมั่นในการจัดวิถีการเรียนรู้ที่เป็นไปเพื่อการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม ทั้งในส่วนของการพัฒนาเรื่องความรู้ที่สามารถนำไปประกอบสัมมาอาชีพ คือ เนื้อหาด้านวิชาการและทักษะด้านวิชาชีพ และที่สำคัญคือ พัฒนาชีวิตทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาของบุคคลในชุมชน โรงเรียนปัญญาประทีปได้รับความเมตตาจากพระอาจารย์ชยสาโร เป็นองค์ประธานที่ปรึกษา ซึ่งพระอาจารย์ชยสาโรเป็นผู้ที่ตั้งมั่นในการศึกษา (ปริยัติ) ปฏิบัติ และเผยแผ่พระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามรอยของ พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภัทโท) ปรมาจารย์ที่เคารพบูชายิ่งของพุทธศาสนิกชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

๗. บีร์บัล เป็นหนึ่งใน "นวรัตนะ" หรือ "มณีนพเก้า" ซึ่งเป็นกลุ่มนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงในราชสำนักของจักรพรรดิอักบาร์ เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในด้านความฉลาดหลักแหลมและอารมณ์ขัน ซึ่งทำให้บีร์บัลได้เป็นพระสหายสนิทของจักรพรรดิอักบาร์ เรื่องราวการสนทนาโต้ตอบกันระหว่างจักรพรรดิอักบาร์กับบีร์บัล มีการบันทึกไว้ในเอกสารหลากหลายฉบับ มีหลายเรื่องในจำนวนนี้ที่ได้กลายเป็นนิทานพื้นบ้านของอินเดีย และเล่าขานสืบทอดต่อๆ กันมา จนถึงปัจจุบัน – บก.

ว่าเป็นการใช้ปัญญา คือเมื่อเราจะดูว่า ใครเป็นขโมย สมมติว่าในคน ๑๐๐ คน เป็นคนบริสุทธิ์ ๙๙ คน ไม่บริสุทธิ์ ๑ คน ๑ คนที่ไม่บริสุทธิ์นี้จะมีความแตกต่างกับอีก ๙๙ คนที่บริสุทธิ์ ตรงที่เขารู้ว่าเขาไม่บริสุทธิ์ใช่ไหม เขาต้องกลัวว่าจะถูกจับได้ ถ้าอย่างนั้น ทำอย่างไรสิ่งที่ทำให้เขาแตกต่างจากคนอื่นจะปรากฏให้เห็น ก็ต้องทำให้เขารู้สึกว่ามีคนรู้แล้ว เขาก็จะมีปฏิกิริยาที่ไม่สามารถควบคุมได้เกิดขึ้น และถ้าเราสังเกต เราก็จะรู้ได้เลย จากนิทานเรื่องนี้ จะเห็นว่าบีร์บัลสามารถหาตัวผู้กระทำผิดได้ เพราะใช้ปัญญา พูดอย่างนี้ก็อดไม่ได้ใช่ไหมที่จะเช็คดูว่าใช่หรือไม่ ปัญญานี้อยู่ที่ความช่างสังเกตของเราด้วย เราจะต้องรู้ว่าสิ่งต่างๆ มีจุดร่วมกันอยู่ตรงไหน มีจุดแตกต่างกันอย่างไร เราจะต้องรู้จักคิด รู้จักแยกแยะด้วย

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงยกย่องปัญญาของพระสารีบุตร ว่าเป็นเลิศที่สุดรองลงมาจากพระพุทธองค์ แต่ก็ยังมีสาวกรูปอื่นที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญ เช่นพระสาวกรูปหนึ่งที่เก่งในการสรุปคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ยาวให้สั้นๆ ได้ และอีกรูปหนึ่ง ซึ่งหากพระพุทธเจ้าสอนอะไรสั้นๆ ประโยค สองประโยค พระสาวกรูปนี้ สามารถขยายความให้เป็นที่เข้าใจได้ พระพุทธองค์ก็ทรงยกย่อง นี่ก็นับเป็นส่วนหนึ่งของปัญญา สมมติว่า เราฟังอะไรยาวๆ ถ้าเรามีปัญญา เราสามารถจับประเด็น ทั้งประเด็นใหญ่ และประเด็นย่อย และสามารถสรุปได้สั้นๆ ตรงกับความหมายดั้งเดิม

บางคนที่เรียน อ่าน ศึกษามามากแล้ว พอใครสอนอะไรสั้นๆ เขาก็สามารถขยายความได้ เพราะข้อมูลนั้นอยู่ในสมองแล้ว ก็มาจัดสรรให้เป็นหมวดเป็นหมู่ พระพุทธเจ้าเคยทรงสอนมามากมาย พระสาวกท่านก็ตั้งใจฟัง พอพระพุทธองค์สรุปสั้นๆ จึงสามารถขยายความได้ เพราะมีข้อมูลอยู่กับตัวเองแล้ว ปัญญานี้มีหลายอย่าง ปัญญาที่จะไม่เป็นทุกข์กับสิ่งที่ชวนให้เป็นทุกข์ ปัญญาที่จะมีความสุข ทั้งๆ ที่สิ่งรอบตัวไม่ชวนให้เป็นสุข ปัญญาในการแก้ปัญหาตัวเอง ดังนั้น การมีปัญญา จึงควรจะเป็นเป้าหมายของเรา เพราะทำให้จิตใจเจริญ

ข้อที่ ๕ **วิริยะ** คือความเพียร พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก ในสมัยพุทธกาล มีหลายศาสนา หลายลัทธิ บางศาสนาถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามการดลบันดาลของพระผู้เป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตำหนิว่า ถ้าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามการดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว เราจะทำอะไรทำไม เพราะเราจะทำหรือไม่ทำ มันก็เป็นไปตามการดลบันดาลของพระผู้เป็นเจ้า หรือสิ่งธรรมชาติอยู่แล้ว

และถ้าบอกว่า ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นชะตากรรม มีการกำหนดล่วงหน้าเรียบร้อยแล้ว ทำไมเราจะขยันหมั่นเพียร ทำอะไร เพราะจะขยันหรือไม่ขยัน ทุกสิ่งทุกอย่างก็ได้รับการกำหนดมาล่วงหน้าอยู่แล้ว หรือคำสอนของบางลัทธิ เหมือนความเชื่อของพวกวัตถุนิยมในปัจจุบันที่ถือว่าไม่มีเหตุมีผล เห็นว่าอะไรๆ เกิดขึ้นโดยบังเอิญเป็นของ random (เป็นไปโดยบังเอิญ) บาปบุญคุณโทษไม่มีอยู่จริง ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตำหนิว่า

ถ้าเช่นนั้น ก็ไม่ต้องทำอะไร ฆ่าคนก็ได้ ทำอะไรก็ได้ ไม่มีบาปบุญคุณโทษ พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า ในความเป็นจริงแล้ว มีกฎตายตัวของธรรมชาติ คือกฎแห่งกรรม การกระทำมีผล ถ้าเราทำอะไรด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ผลคือความทุกข์ ผลคือปัญหา ถ้าเราสามารถปลดปล่อยความโลภ ความโกรธ ความหลง ได้มากเท่าใด ก็เกิดผลดีมากเท่านั้น

มนุษย์เราสามารถละสิ่งที่ไม่ดีในจิตใจ บำเพ็ญสิ่งที่ดี ชำระจิตใจของตนให้ขาวสะอาด ซึ่งผลดีเหล่านี้เกิดได้ด้วยการกระทำ ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงเน้นที่การกระทำ ทบทวนการกระทำ และความเพียร ๔ อย่าง กล่าวคือ ๑. เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น ๒. เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ๓. เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้น และ ๔. เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่น และให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบูลย์

ข้อที่ ๖ คือ **ขันติ** ความอดทน ความอดทนนี้ถ้าขาดไป คุณธรรมข้ออื่นจะไม่ตั้งมั่น จะไม่หนักแน่น ดังนั้น ความอดทนจึงเป็นเงื่อนไขของคุณธรรมข้ออื่นๆ คนที่ขาดความอดทนจะกลายเป็นคนขี้ขลาด หรือจะพลาดหลายสิ่งหลายอย่างที่ควรจะทำในชีวิต ควรจะเข้าถึง สามารถเข้าถึงแต่ที่เข้าไม่ถึงสักที เพียงเพราะกลัวลำบาก แล้วหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่ดีในชีวิตของเขา เขารู้ว่ามันไม่ดี แต่ก็เลิกไม่ได้สักที เพราะอะไร เพราะกลัวลำบาก เพราะฉะนั้น ถ้าขาดความอดทนและกลัวลำบาก ข้อเสียที่เห็นได้ชัดคือ สิ่งที่ไม่ดีในจิตใจเรา เราก็ไม่ยอมเพียรเพื่อให้มันหาย สิ่งที่ดีที่ควรจะเกิดขึ้นในชีวิต เราก็ไม่เคยทำให้เกิดขึ้นสักที เพราะขาดความอดทน ถ้าเราฝึกความอดทนความดีความงามอย่างอื่นจะเกิดขึ้นได้โดยเร็ว

สมัยก่อนที่วัดหนองป่าพง สายวัดป่า เราเน้นความอดทนมากเลย หลวงพ่อชาจะสอนเรื่องความอดทนก่อนอื่น อย่างพวกสามเณรน้อยอายุ ๑๐ ขวบ ๑๑ ขวบนั่งพับเพียบ ๒ ชั่วโมง ๓ ชั่วโมง ไม่กระดิกเลย ไม่ได้ถือว่าเป็นเรื่องพิเศษแต่อย่างใด ถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา เป็นตัวอย่างว่า อายุแค่นี้ยังสามารถเจริญด้วยความอดทนได้ ถ้ามีศรัทธา ถ้าเห็นคุณค่าของความอดทน แน่นอน ไม่มีใครชอบความลำบากหรอก แต่ผู้มีปัญญาและเห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า เห็นอานิสงส์ที่จะเกิดขึ้นจากความอดทน จึงพยายามเพิ่มความอดทนของตัวเองวันละเล็กวันละน้อยเป็นบารมี เมื่อประสบกับสิ่งที่ไม่ชอบ จิตใจก็จะไม่หนีจากสิ่งนั้น ไม่หันหลังให้กับสิ่งนั้นทันที

ต้องยอมรับว่า หลายสิ่งหลายอย่างที่มีประโยชน์นี่ แรกๆ มันจะไม่สนุก แรกๆ นี้ เราไม่ชอบ ถ้าเราเอาแต่ความรู้สึกในขณะที่สัมผัสกับสิ่งใหม่ๆ เป็นตัวตัดสินว่า เราจะทำหรือไม่ทำ เป็นหลักชีวิตที่ใช้ไม่ได้เลย เพราะส่วนมากแล้วจะต้องผ่านความลำบากเสียก่อน จึงจะเข้าถึงสิ่งที่มีค่าได้ จะให้มันดี ให้มันสบาย ให้มันง่ายๆ ตั้งแต่ต้น เราคงเข้าไม่ถึงสิ่งที่มีค่านั้นได้

ข้อที่ ๗ คือ **สัจจะ** ความจริง ความซื่อสัตย์ คือตั้งใจจะทำอะไร ก็ต้องรักษาสัจจะเอาไว้ ถึงจะมีการยั่วยุ มีการกดดัน มีอะไรมาทำให้เสียจากสิ่งที่เราต้องการ ถ้าเราตั้งสัจจะไว้ดี จิตใจ

ข้อที่ ๘ **อธิษฐาน**บารมี อธิษฐาน คล้ายกับสัจจะ ถ้าเราเป็นคนขี้สงสัย ทำบ้าง ไม่ทำบ้าง ทำอะไรหลายอย่างมาก แต่ทำไม่สำเร็จสักอย่าง ทำเรื่องนี้ก่อน เรื่องนี้เราเบื่อแล้ว หรือว่าลำบากแล้ว วางไว้ก่อน ทำอย่างอื่น พอเริ่มทำของใหม่ก็ตื่นเต้น สนุก เพราะเป็นของใหม่ แต่ทำไปทำมาแล้ว รู้สึกลำบากเหมือนกัน ติดขัดเหมือนกัน อ้าว! เปลี่ยนใหม่ ทำหลายอย่าง แต่ไม่ประสบความสำเร็จสักอย่าง อันนี้ก็โยงไปถึงเรื่องความไม่อดทนเหมือนกัน แต่ถ้าเราอธิษฐาน จะทำให้เรามีเป้าหมายชัดเจนว่า ต้องทำให้ถึงขั้นนี้ เราจึงจะหยุดทำ และถ้าเป็นคนชอบ เอ๊ะ ! จะทำดีไหมหนอ ไม่ทำดีไหมหนอ คิดไปคิดมา จนไม่ทำอะไรเลย การอธิษฐานจะช่วยรวบรวมกำลังใจได้ดี

อยากจะยกตัวอย่าง ชาวต่างชาติที่ประสงค์จะมาบวชพระที่วัดป่านานาชาติ ตามธรรมเนียมของวัด ผู้ประสงค์จะบวชต้องเป็นผ้าขาวหรือเป็นเณรก่อน นานเหมือนกัน เมื่อถึงวันอุปสมบท อาตมาจะแนะนำว่า *ควรจะอธิษฐานบวชอย่างน้อย ๓ พรรษา ถ้าเป็นไปได้ ๕ พรรษา ไม่ว่าจะทุกข์ จะสุขอย่างไร ก็จะไม่สึก* เพราะพระเรานี้

จะมีความเข้มแข็ง มีความมุ่งมั่น ผู้มีสัจจะ ย่อมเป็นที่ไว้วางใจของคนรอบข้าง จะเป็นผู้ที่เข้มแข็ง

สังเกตได้ว่าบารมีจะมีความเกี่ยวเนื่องกัน ถ้ามีความอดทน ก็รักษาสัจจะนี้ไว้ได้ ถ้าขาดความอดทน การที่จะเป็นผู้เจริญด้วยสัจจะบารมีก็ยาก สัจจะบารมี เป็นเรื่องความรักความจริง ดังนั้น แม้แต่พูดกับตัวเอง ก็ไม่หลอกลวงตัวเอง ยอมรับความจริง อย่างบางคน พอทำความผิดแล้ว ก็มีแต่อ้างอย่างนั้น อย่างนี้ มีข้ออ้างมากมาย ไม่ค่อยยอมรับว่า ตัวเองทำความผิด อย่างนี้บาปกรรมก็ยิ่งเจริญ ยิ่งหนักเข้าไปอีก เพราะว่าคนเราทุกคนมีโอกาสจะผิดพลาด ถ้าเรายอมรับว่าผิดพลาด ไม่ปิดบังอำพราง เราก็มีสิทธิ์ที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ และจะทำความดีต่อไป

ทุกวันนี้ในสังคมปัจจุบัน คนให้ความสำคัญกับเรื่องนี้น้อย อย่างที่สหรัฐอเมริกา มีองค์กรหนึ่ง[๘] ที่บันทึกทุกครั้งที่ประธานาธิบดีโกหก โดยมีหลักฐานพิสูจน์ ตอนนั้นสามารถบันทึกคำเท็จที่พิสูจน์ได้ของประธานาธิบดีโดยเฉลี่ยประมาณวันละ ๒๐ ครั้ง (ที่ผ่านมาจับได้เป็นหมื่นเป็น ๒ หมื่นกว่าครั้งแล้ว) เพราะฉะนั้น ถ้าเราไม่ยกย่องสัจจะ ไม่ให้ความสำคัญกับสัจจะ คนโกหกก็จะเจริญ จนกระทั่ง แม้แต่คำว่า "สัจจะ" ก็ต้องเลือกว่าสัจจะของใคร แล้วแต่ใครพูด เป็นอย่างนี้ไป สังคมและวัฒนธรรมก็จะเสื่อมมาก ดังนั้น ถ้าเรารักษาสัจจะ ก็ทำให้เรามีมาตรฐานอยู่ในจิตใจ ไม่ขึ้นอยู่กับค่านิยมของใคร ไม่ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์อันใด สิ่งไหนที่ไม่จริง เราไม่พูด เราไม่ทำ

๘.ในสหรัฐอเมริกา มีหลายองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง จับเท็จนักการเมือง ฯลฯ ในบรรดาองค์กรเหล่านี้ องค์กรที่โดดเด่นคือ Factcheck.org ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหารายได้ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดระดับการหลอกลวง เล่ห์เพทุบาย ความไม่ชัดเจนของการเมืองสหรัฐฯ องค์กรนี้เป็นโครงการของ Annenberg Public Policy Center มหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย – บก.

ลาสิกขาง่าย ไม่ยากเลย ไม่ต้องมีพิธีรีตองอะไร ง่ายที่สุด ดังนั้น ถ้าพระเจอปัญหา เจอความลำบาก เจออุปสรรคเมื่อไหร่ บางทีก็ เอ๊ะ... จะอยู่ต่อดีไหมหนอ หรือจะสึกดีไหมหนอ ปัญหาแต่ละอย่างนี้ ทำให้ทรมานจิตใจ

แต่ถ้าเราตัด option ตัดทางเลือกเรื่องการลาสิกขาออกไป ว่าอย่างไรๆ ก็ต้องอยู่ ก็จะทำให้มีปัญญา มีความอดทนมากขึ้น เพราะการอธิษฐานจะช่วยตัดทางเลือก ตัด option บางอย่างออกไปชั่วคราว เราต้องฉลาดในการตั้งจิตอธิษฐาน ถ้าการอธิษฐานเหลือวิสัยเรา แล้วเราทำไม่ถึง เราจะยิ่งมองตัวเองในแง่ร้ายว่าเป็นคนใช้ไม่ได้ แต่ถ้าทำให้มันง่ายเกินไป พอทำตามที่อธิษฐานแล้ว ก็จะไม่รู้สึกภาคภูมิใจเลย ไม่ได้เป็นบารมี ไม่เป็นประโยชน์ ดังนั้น การอธิษฐานจึงทำให้จิตใจมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความมุ่งมั่นในสิ่งที่มีประโยชน์

ข้อที่ ๙ **เมตตา** คือมีความหวังดีต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย ไม่ต้องถึงขั้นรักหรอก เพราะรักนั้นอาจจะเกินวิสัยเรา แต่เราหวังดีต่อทุกคน แม้แต่คนที่เราไม่ชอบ เราก็หวังดีต่อเขา เช่น ถ้าเขาเป็นคนเห็นแก่ตัว เราก็หวังดีให้เขารู้จักความสุขของความไม่เห็นแก่ตัว ถ้าเขาเป็นคนขี้โมโห เราก็ขอให้เขามีความสุขในการพ้นจากความขี้โมโห ถ้าจิตใจเรามีเมตตาธรรมเช่นนี้ เราก็จะมีความสุขและจะเป็นคนที่มีเพื่อนมากด้วย ความเมตตาเป็นคุณธรรมที่ดึงดูดคนรอบข้างได้อย่างมาก เมื่อเราหวังดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนจากชุมชน ก็แน่นอนอยู่แล้วว่า เป็นการสร้างไมตรีในชุมชน แต่เรามีเมตตาแล้ว ก็ต้องมีอุเบกขาด้วย

ข้อที่ ๑๐ **อุเบกขา** คือ การวางใจเป็นกลางในสุขและทุกข์ได้ เช่น อยากช่วยคนอื่น แต่ช่วยเขาไม่ได้ เราก็อยู่ด้วยอุเบกขา หรืออยากทำอะไรสักอย่าง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ก็ต้องอยู่ด้วยอุเบกขา มองว่าเป็นเรื่องธรรมดา เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ถ้าเราไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องนี้ ก็แปลว่าเรายังทำเหตุทำปัจจัยไม่สมบูรณ์ ต่อไปเราก็ต้องปรับปรุงแก้ไข ในระหว่างนี้ เราก็อยู่ด้วยใจที่เป็นกลางเสียก่อน ถ้าจิตใจเราเป็นกลางได้ จะเป็นที่พักผ่อน เป็นที่มั่นคงของจิตใจ ถ้าเราทำสมาธิภาวนาบ่อยๆ อุเบกขาก็จะเกิดมากขึ้น สิ่งที่แต่ก่อนพอเราประสบพบเจอแล้วทำให้ร้องไห้ ทำให้เสียใจ ทำให้เครียด นอนไม่หลับ เป็นต้น ถ้าเรามีอุเบกขา จากการฝึกจิตใจแล้ว เราจะรู้สึกไม่หวั่นไหว เป็น "สักแต่ว่า" "เป็นเรื่องธรรมดา"

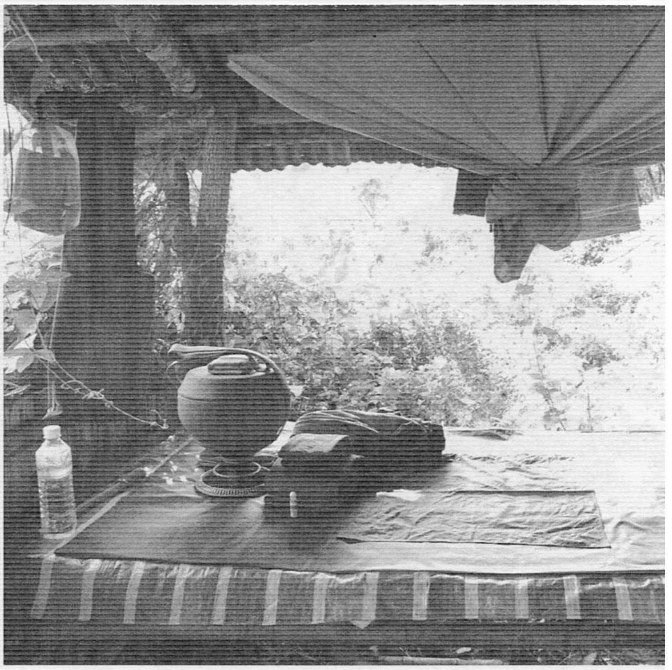
การพัฒนาจิตใจ

การพัฒนาจิตใจในชีวิตประจำวัน ต้องทำหลายๆ อย่าง บางทีเราอาจจะมี จุดบอด หรือมองข้ามบางเรื่อง แต่ถ้าเราจะเจริญรอยตามพระโพธิสัตว์ เราต้องมี checklist ทั้ง ๑๐ ข้อในเรื่องการให้**ทาน** ฝึกให้เป็นคนที่มีความสุขในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือคนอื่น สร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นผู้ทรง**ศีล** สามารถงดเว้นสามารถไม่ทำ ในสิ่งที่ทำแล้วจะทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ทำลายความสามัคคี และทำให้เราเคารพนับถือตัวเองไม่ได้ เป็นเพื่อนกับตัวเองไม่ได้ เดือดร้อนใจ รู้สึกมีความผิด

ถ้าเป็นผู้ทรงศีลแล้ว จิตใจจะไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วุ่นวาย ไม่เดือดร้อน มี**เนกขัมมะ** คือต้องระวังความสุขที่ได้จากตา หู จมูก ลิ้น กาย เพราะถ้าไม่รู้จักบริหาร ไม่รู้จักกำกับดูแล ความสุขดังกล่าว จะกลายเป็นของเสพติด ที่จะทำให้เราเสียเวลา ทำให้จิตใจเกิดความหดหู่ ทำให้อารมณ์รุนแรง ทำให้เราหลงอยู่กับความสุขผิวเผิน จิตใจไม่มีกำลังที่จะเข้าถึงสิ่งที่มีคุณค่า ดังนั้น การออกจากความสุขอย่างนี้เป็นครั้งเป็นคราว เช่น ในวันอุโบสถ เป็นต้น เพื่อจะได้ดูความรู้สึกของเราว่าเป็นอย่างไรบ้าง จะได้เห็นชัดว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นประโยชน์ เมื่อออกจากความสุขแบบกระตุ้นประสาท เราก็มีโอกาสที่จะเข้าถึงความสุขที่ประณีตกว่า

มี**วิริยะ** คือความเพียรในการดูแลคุณภาพชีวิตของเราด้วยการฝึกป้องกันสิ่งที่ไม่ดีไม่ให้เกิดขึ้น ฝึกปล่อยวางในสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้ว ฝึกทำสิ่งดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้นได้ และสิ่งที่ดีที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ฝึกให้เจริญยิ่งๆ ขึ้นไป แล้วก็มี**ขันติ** ความอดทน อดทนต่อความร้อน ความหนาว ความหิว ความกระหาย อดทนต่อคำพูดของคนอื่น อดทนต่อสิ่งที่เราไม่ชอบ อดทนต่อกิเลสที่อยู่ในใจ เป็นคนไม่กลัวลำบาก อยู่เป็นปกติได้ ทั้งๆ ที่สิ่งแวดล้อมชวนให้ต่อต้าน ชวนให้รังเกียจ ชวนให้ทุกข์ มี**สัจจะ** อยู่กับตัวเอง รักความจริง พูดความจริง ทำอะไรทำอย่างจริงใจ เป็นคนที่ไม่หลอกลวงใคร เริ่มตั้งแต่ตัวเราเอง ยอมรับความจริงทุกอย่าง ถึงแม้ว่าการยอมรับความจริง บางทีก็รู้สึกเขิน รู้สึกละอาย แต่ก็ดีกว่าปิดบังอำพราง มีการ**อธิษฐาน**จิต เพื่อให้จิตมีเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อรวบรวมกำลังใจ เพื่อตัดสิ่งที่ฟุ้งเฟ้อออกไป

มี**เมตตา** คือมีความหวังดีต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย เริ่มตั้งแต่ตัวเราเองและคนรอบข้าง

ปรับความรู้สึกในทางที่หวังดีต่อเขา แม้แต่คนที่ทำไม่ดีกับเรา ก็ให้อภัย หวังให้เขามีความสุขจากการหลุดพ้นจากความไม่ดีนั้น

สุดท้ายก็ต้องมี**อุเบกขา** เป็นผู้มีปัญญาประสบอะไร ก็รู้จักวางใจให้เป็นกลาง และพินิจพิจารณาว่า สิ่งนี้คืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร และดับอย่างไร เราควรจะปฏิบัติต่อมันอย่างไร จึงจะดีที่สุด บางสิ่งบางอย่างควรจะเกี่ยวข้องเต็มที่ บางสิ่งบางอย่างควรเกี่ยวข้องอย่างระมัดระวัง บางสิ่งบางอย่างเราไม่ควรจะเกี่ยวข้องเลย **ปัญญา** จะเป็นผู้คอยบอก คอยให้มุมมอง

ดังนั้น เราต้องฝึกให้จิตใจเป็นกลางได้ รู้เห็นอะไรตามความเป็นจริง ไม่หลงอยู่กับความชอบและความไม่ชอบ การฝึกสมาธิ ทำให้จิตใจตั้งมั่นหนักแน่น สามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ในจิตใจที่สงบเยือกเย็นได้

นี่คือบารมี ๑๐ ข้อ เป็น checklist ที่เราสามารถตรวจสอบตัวเองได้ว่า ในวิชาชีวิตของเรา เรากำลังเจริญก้าวหน้า หรือกำลังเสื่อมไป และปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไข ส่วนที่ดีก็ไม่ประมาท ต้องทำให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

ที่มา : พระธรรมเทศนา ในวาระโอกาสปฏิบัติธรรมค่ายงอกงาม ณ บ้านบุญ ปากช่อง นครราชสีมา วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๒

ในประสบการณ์

พระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล

ประสบการณ์สอบสนามบาลี ๗

ปัญญา เป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับอวิชชา คือโมหะ ตราบที่ใจยังมีโมหะ ก็จะมีปัญญาไม่ได้ และครั้นจะรอคอยให้โมหะหายไปหมดก่อน แล้วปัญญาก็จะเกิดขึ้นมาเอง ก็เป็นไปไม่ได้ ปัญญาไม่ได้เกิดมาเพราะหมดอวิชชา หากแต่อวิชชานั้นจะหมดสิ้นไปเพราะปัญญาเกิดมาเท่านั้น

ปัญญา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นยาก ส่วนอวิชชากลับเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่าย แต่หมดสิ้นไปได้โดยยาก การศึกษาเรียนรู้ จัดว่าเป็นขั้นตอนต้นๆ ของปัญญา และยังเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่ง อีกด้วย การเรียนรู้จำต้องให้มีขึ้นอยู่เรื่อยๆ

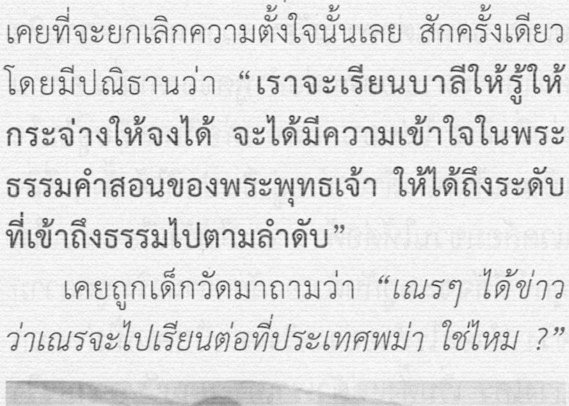
เกิดเป็นคนทั้งที ต้องขวนขวายเพื่อมีให้ครบ ทั้งวิชชาและจรณะ **วิชชา** ในที่นี้ กล่าวถึงการมีปัญญาหรือความรู้ และ **จรณะ** ในที่นี้ หมายถึงความประพฤติ

มีแต่ความรู้ ความจำ จะไม่ทำให้ผู้นั้นปฏิบัติตนตามความรู้นั้นๆ ได้ ความรู้ที่ขาดการประพฤติปฏิบัติตาม จะขาดความงดงามอย่างแน่นอน จะกลายเป็นความรู้ชนิดความจำ มีไว้เพื่อยกตนและข่มท่าน อันเป็นผลกระทบเสียหายอย่างมาก

ขึ้นชื่อว่า ความรู้หรือปัญญา ต้องมีปัญญาพอที่จะก่อให้เกิดสาระประโยชน์ตามสถานะ ต้องมีปณิธานเป้าประสงค์แน่วแน่ไว้ว่า **"เรียนเพื่อรู้ รู้เพื่อปฏิบัติ ปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์"**

สมัยที่ผู้เขียนตัดสินใจจะไปศึกษาต่อที่ประเทศเมียนมา ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๙ ก็ไม่เคยที่จะยกเลิกความตั้งใจนั้นเลย สักครั้งเดียว โดยมีปณิธานว่า **"เราจะเรียนบาลีให้รู้ให้กระจ่างให้จงได้ จะได้มีความเข้าใจในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ให้ได้ถึงระดับที่เข้าถึงธรรมไปตามลำดับ"**

เคยถูกเด็กวัดมาถามว่า *"เณรๆ ได้ข่าวว่าเณรจะไปเรียนต่อที่ประเทศพม่า ใช่ไหม ?"*

ตอบ *"ใช่"* ถูกต่อว่ามาในทันทีว่า *"เณรบ้า ไปเรียนทำไมที่พม่า เณรบ้า คนอื่นเขาไปเรียนอินเดียกัน เณรบ้าไปเรียนที่พม่า ไปเรียนอะไรที่พม่า ?"* ตอบ *"ไปเรียนบาลี"* ถาม *"ไปเรียนทำไม ที่ประเทศไทยเราก็มี"*

ผู้เขียนนิ่ง ไม่ตอบ

ความตั้งใจใด ที่ไม่หวั่นไหว ย่อมถึงจุดหมายปลายทางแห่งผลอย่างแน่นอน

การจะเรียนภาษาบาลี ต้องมีปณิธานที่ดีเอาไว้ จะได้ดำเนินไปกระทั่งถึงที่หมาย ถามว่าเส้นทางนี้ ใกล้ไหม ? ตอบ เส้นทางนี้ต้องเดินไปเรื่อยๆ การศึกษาเรียนรู้ไม่มีวันจบวันสิ้น แต่การปฏิบัตินั้น ยังมีวันจบวันสิ้น

รู้แล้วรู้อีก รู้ไปเนืองๆ ทุกเรื่องก็จะบรรลุผล บางทีความหมายสั้นๆ แต่ถ้าเขียนหรือพูดเป็นภาษาไทย เป็นต้น จำต้องเขียนมาก พูดมากหน่อย แต่ถ้าใช้ภาษาบาลีแทน เพียงใช้คำสั้นๆ ก็สื่อสารความหมายได้ถึงจุดประสงค์ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ดี เพราะภาษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้จำกัดความได้อย่างชัดเจน รัดกุม ดีเยี่ยม

สมัยเรียน เวลาอ่านเจอคาถา ก็จะพยายามท่องจำเอาไว้ตลอดมา ในวันพระ ๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำของวันหนึ่ง ซึ่งเป็นวันหยุดพักการเรียนของสำนักเรียนวัดท่ามะโอ จังหวัดลำปาง ก็จะแอบเปิดอ่านพระไตรปิฎกฉบับบาลีล้วน ซึ่งโยมปวยฮุ้น หรือ โยมธัมมธีรา ชาวปีนัง ส่งไปถวายไว้ให้ จำได้ว่าเปิดเล่มปฏิสัมภิทามัคค์ แล้วก็อ่านไปเรื่อยๆ เน้นอ่านคาถา ที่เน้นอ่านคาถาเป็นหลัก ก็เพราะว่าคาถาอ่านง่าย ใช้คำไม่เยอะสละสลวย จำง่าย

อ่านไปเจอคาถาหนึ่ง ซึ่งเขียนไว้ว่า

ทุเว ปุถุชฺชนา วุตฺตา
พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
อนฺโธ ปุถุชฺชโน เอโก
กลฺยาเณโก ปุถุชฺชโน

อ่านแล้วรู้สึกว่า เข้าใจความหมายได้ในทันทีว่า พระพุทธเจ้าผู้อาทิจจพันธุ ตรัสถึงปุถุชนไว้สองประเภท คือ ๑. อันธปุถุชน ๒. กัลยาณ-ปุถุชน

มีไม่เข้าใจอยู่คำหนึ่งคือคำว่า **อาทิจฺจพนฺธุนา** ก็เลยไปเปิดดูในคัมภีร์อภิธานัปปทีปิกา จึงได้รู้ว่าหมายถึงพระพุทธเจ้า เป็นเหตุให้จำได้และเข้าใจคาถาและความหมายของคาถาดังกล่าว มาจนกระทั่งทุกวันนี้

ดังนั้น หนังสือ ต้องมีการอ่าน คำพูด ต้องมีการพูด การปฏิบัติ ต้องมีการระลึก ถ้าไม่มีการศึกษาเรียนรู้ด้วยการอ่าน จะไม่ใช่เพียงแค่อ่านหนังสือไม่ออกเท่านั้น แต่จะไม่มีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ควรรู้ควรเข้าใจเลยแม้แต่น้อย เช่นเดียวกัน ถ้าไม่มีการพูดคุยกัน เราก็จะพูดไม่ได้พูดไม่เป็น แม้การปฏิบัติก็ทำนองเดียวกัน ในเบื้องต้นนั้น จำต้องอาศัยการระลึกนึกถึงสิ่งที่จะเป็นเหตุให้จิตใจเป็นบุญเป็นกุศลเข้าไว้

หน้าต่างบาลี

ตอนที่ ๗

พระมหาสมปอง มุทิโต

เรื่อง สนธิ การต่ออักษร

สุปภาตํ โว

อรุณสวัสดิ์ นักศึกษาบาลีใหญ่และพระไตรปิฎกทุกท่าน

ก่อนอื่นต้องขออภัยที่หายไปหลายวัน เพราะมีภารกิจมาก วันนี้จะมาแนะนำเรื่องการทำสนธิ เมื่อเราได้เรียนรู้เรื่องอักษรตามนัยต่างๆ มาแล้ว จึงง่ายต่อการนำอักษรมาต่อเรียงกันให้สำเร็จเป็นศัพท์เป็นคำ เพื่อให้ตรงตามพระไตรปิฎก คาถาบาลีต่อไปนี้ จะเพิ่มความเข้าใจให้ได้นะ

เอเกกวณฺโณ อกฺขโร อกฺขรสมูโห ปทํ
ปทสมฺโห วากฺยํ วากฺยสมูโห คนฺโถ.

แปลว่าอักขระตัวหนึ่งๆ เรียกว่า วัณณะ การะ หรือ อักษร, อักษรอยู่รวมกัน เรียกว่า บท, บทอยู่รวมกัน เรียกว่า วากยะ หรือ ประโยค, วากยะอยู่รวมกัน เรียกว่า คันถะ หรือ คัมภีร์

การนำอักษรมาต่อรวมกันนี่แหละ คือ **สนธิ** หมายถึงการนำเอาอักษรตัวท้ายของบทหน้า ต่อกับ อักษรตัวแรกของบทหลัง อักษรที่ว่านั้นมี ๓ อย่าง คือ **สระ พยัญชนะ และนิคหิต** เช่น

บทว่า **สญฺชาโต** เป็น นิคหิตสนธิ

สญฺชาโต ศัพท์เดิมคือ สํ+ชาโต (นิคหิตกับ ช จะต่อกัน) อาเทศ อํ (นิคหิต) เป็น ญฺ สำเร็จรูปเป็น สญฺชาโต

การต่อสนธิ มีประโยชน์หลายอย่าง เช่น ทำให้เสียงอักษรน้อยลงก็มี ทำให้อ่านออกเสียงคล่องปากก็มี ทำให้ได้ครุ ลหุ ตามฉันทลักษณ์ก็มี วิธีที่นิยมใช้ มี ๘ วิธี คือ (๑) **โลปะ** ลบหรือตัดอักษรบางตัวออก (๒) **อาเทสะ** เปลี่ยนแปลงอักษร (๓) **อาคมะ** เพิ่มอักษรเข้ามาใหม่ (๔) **วิการะ** ทำให้วิปริต (๕) **ปกติ** คงไว้ตามเดิม (๖) **ทีฆะ** ทำให้เสียงยาวขึ้น (๗) **รัสสะ** ทำให้เสียงสั้นลง (๘) **สัญโยคะ** หรือสังโยค ซ้อนพยัญชนะ

ถ้าผู้ศึกษาสังเกตดูดีๆ จะเห็นบทสนธิในภาษาบาลีมีอยู่มากมาย ถ้าคำศัพท์ใดต่อกันค่อนข้างยาว ให้วินิจฉัยได้เลยว่า นั่นเป็นบทสนธิ เช่นสมฺมาสมฺพุทฺโธ (สมฺมา+สํ+พุทฺโธ) เป็นต้น

วันนี้เรียนเท่านี้ก่อนนะ ฉบับหน้า จะมารู้จักคำประเภทนาม

บทว่า **ภควาติ** เป็น สระสนธิ

ภควาติ ศัพท์เดิมคือ ภควา+อิติ

ลบ สระอิ แล้ว เรียงชิดต่อกันเข้า สำเร็จรูปเป็น ภควาติ

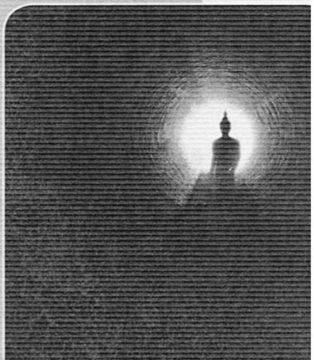
บทว่า **ปญฺจกฺขนฺธา** เป็นพยัญชนะสนธิ

ปญฺจกฺขนฺธา ศัพท์เดิมคือ ปญฺจ+ขนฺธา

ซ้อน กฺ สำเร็จรูปเป็น ปญฺจกฺขนฺธา

แจกหนังสือ "ตายปิฎก"

หนังสือ **"ตายปิฎก"** เป็นหนังสือเล่มแรกของ คณะทำงานติปิฎกสิกขาลัย ซึ่งมีที่ทำการอยู่ ณ วัดจากแดง จ.สมุทรปราการ ด้วยวิสัยทัศน์ของกลุ่มพุทธบริษัทผู้ตระหนักในคุณค่าแห่งพระธรรมตามพระไตรปิฎก จึงผลักดันโครงการต่างๆ ทั้งภาคปริยัติและปฏิบัติ ทั้งได้ดำริจัดพิมพ์ **"ตายปิฎก"** เล่มนี้ เป็นคู่มือหนึ่งในการทวนกระแส **"พิธีกรรม"** มาสู่ **"พิธีธรรม"** สำหรับชาวพุทธที่ยังต้องตายอยู่บ่อยๆ เพื่อใช้เป็นคู่มือทบทวนข้อธรรมแห่งความไม่ประมาท ซึ่งไม่ต้องรอให้ถึงวันนั้น เราก็สามารถหยิบมาศึกษาได้ทุกค่ำเช้า

วารสารโพธิยาลัยยินดีมอบหนังสือนี้ให้ทุกท่าน ที่เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวารสารโพธิยาลัยเพื่อคณะผู้จัดทำจักได้นำความคิดเห็นนั้น มาปรับปรุงคุณภาพของวารสารต่อไป ส่งความคิดเห็นไปที่ **ทพญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ์** อีเมลล์ acharak7153@gmail.com หรือ เขียนเป็นจดหมายส่งไปรษณีย์ถึงที่ **ชมรมกัลยาณธรรม เลขที่ ๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐** วงเล็บมุมซองว่า **(วารสารโพธิยาลัย)** หนังสือมีจำนวนจำกัด โปรดส่งข้อคิดเห็นของท่านมาก่อนหนังสือจะหมด โปรดแจ้งชื่อ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ของท่านให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการส่งหนังสือถึงท่านอย่างรวดเร็ว

สนทนาภาษาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๗

๑. โภนฺโต ปาฬิเจตสา.

สวัสดีครับ มิตรรักแฟนบาลีทุกท่านที่เคารพ

๒. สาธุวชฺช โภนฺโต อตฺตนา อภิจฺฉิตํ ปาฬิวากฺยํ ภาสิสฺสาม.

ท่านที่เคารพครับ วันนี้ พวกเรามาพูดภาษาบาลีตามที่ตนอยากจะพูดกันหน่อยนะครับ

๓. อหํ ตุมฺหากํ ปุพฺพงฺคโม ภวิสฺสามิ. ตุมฺเห มํ ปจฺฉา อนุคจฺเฉยฺยาถ.

กระผมจะนำ ส่วนท่านทั้งหลาย ก็ค่อยๆ เดินตามผมก็แล้วกันครับ

๔. อาโท ตาว ปาฬิยา คติยา ปาฬึ วเทยฺยาม.

เบื้องต้น พวกเราควรพูดบาลีตามสไตล์บาลีนะครับ

๕. สพฺเพ ตุมฺเห มยา วุตฺตํ อาชาเนยฺยาถาติ ปจฺจาสึสามิ.

กระผมหวังว่า ทุกท่านคงเข้าใจที่ผมพูดนะครับ

๖. มา โข ตุมฺเห ปาฬิยา ภายิตฺถ.

ท่านทั้งหลาย อย่าได้กลัวภาษาบาลีนะครับ

๗. อปิ ภิยฺโย ตํ ปิยายถ.

แต่ควรรักบาลีให้มากๆ นะครับ

๘. มยญฺหิ อุมฺมตฺตกา วิย ปุถุชฺชนา โหม.

อย่าลืมว่าพวกเราเป็นปุถุชนเป็นคนติงต๊องบ๊องๆ เพี้ยนๆ บ้าๆ บอๆ อยู่นะครับ

๙. ยํ วา ตํ วา นิสฺสารํ นิจฺจํ ปุนปฺปุนํ วเทยฺยาม.

จึงมักจะพูดจาโน่นนี่ไร้สาระกันอยู่เนืองๆ

๑๐. อมตฺตาปิ สมานา มตฺตา วิยาติ เวทิตพฺพํ.

แม้ไม่เมา ก็เหมือนคนเมาละครับท่าน

๑๑. พหุํ สุรํ ปิวนฺตา สุรามตฺตา หุตฺวา สุรุมฺมตฺตกาติ วุตฺตํ อมฺหากํ ภควตา.

คนที่ชอบดื่มสุราจนเมาเป็นนิจ พระพุทธองค์ตรัสว่า "คนบ้าสุรา" ครับ

๑๒. ติเปฏเก หิ อาคตา อุมฺมตฺตกา นาม อฏฺฐวิธา โหนฺตีติ ทฏฺฐพฺพํ.

ในพระไตรปิฎก พระพุทธองค์ทรงแสดงคนบ้าไว้ ๘ จำพวกครับ

๑๓. ตุมฺเห ปน กีทิสา อุมฺมตฺตกา โหถาติ.

แล้วท่านทั้งหลายล่ะ เป็นคนบ้าประเภทไหนครับ

เป็นไงบ้างครับ ได้อ่านประโยคบ้าๆ บอๆ ข้างต้นแล้ว พอจะเข้าใจถ้อยคำที่กระผมนำมาใช้บ้างไหมครับ ในกรณีนี้ เราสามารถพูดเป็นบาลีแล้ว

"อาชานาถ นุ ตุมฺเห มยา กถิตํ ปาฬิวากฺยํ"

"ท่านทั้งหลาย พอจะเข้าใจประโยคบาลีที่ผมได้พูดไปไหมครับ"

หากเข้าใจ ก็ให้ตอบสั้นๆ ได้เลยว่า **"อาม, อาชานาม"** "ครับ, เข้าใจ"

หรือว่าจะตอบแบบยาวเฟื้อยเลยก็ได้ครับ **"อาม, อาจริย, มยํ ตยา กถิตํ สพฺพโต อาชานาม."** "ครับ (ค่ะ) ท่านอาจารย์ พวกเราเข้าใจที่ท่านพูดทุกอย่างครับ"

สุรํ ปิวิตุกามา เจ, กถํ ปาฬิภาสาย ตํ ปิวิตุกมฺยตํ ทสฺเสยฺยาม.

ขณะที่พูดๆ ไป หากเกิดอยากดื่มสุราขึ้นมาจริงๆ แล้ว จะพูดบาลีว่าไงดีครับ

นาติทุกฺกรํ.

ไม่ยากหรอกครับ

นนุ "สมฺมา อารทฺธํ สพฺพสมฺปตฺตีนํ มูลนฺ"ติ วุตฺตํ โปราเณหิ.

โบราณท่านได้กล่าวไว้แล้วมิใช่หรือครับว่า "ความขยันหมั่นเพียรอย่างถูกต้อง คือรากฐานแห่งความสำเร็จทุกอย่าง"

ตสฺมา – วายเมเถว ปุริโส, น นิพฺพินฺเทยฺย ปณฺฑิโต.

"ดังนั้น เมื่อเราเกิดเป็นมนุษย์ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้มีสติปัญญาแล้ว จะต้องสู้ อย่าได้ท้อถอยเชียว"

วีริยวโต กึ นาม น สิชฺฌติ.

"คนที่มีความขยันหมั่นเพียรอย่างคงเส้นคงวา ย่อมประสบความสำเร็จ ในทุกสิ่งที่เขาได้ลงมือทำ"

<u>หมายเหตุ</u> : ในประโยคข้างต้นนี้ เราสามารถใช้คำว่า **อุฏฺฐานวโต** แทนคำว่า **วีริยวโต**

ก็ได้ครับ หรือจะใช้คำอิทธิบาทอย่างอื่น เช่น **ฉนฺทวโต** (ผู้มีฉันทะ), **จิตฺตวโต** (ผู้มีจิตใจมั่นคง), **วีมํสวโต** (ผู้มีสติปัญญา) ก็ตามสบายเลยนะครับ

วีริยวโต นั้น ศัพท์เดิม คือ *วีริยวนฺตุ* เป็นอัสสัตถิตัทธิต มาจาก *วีริย* ศัพท์ กับ *วนฺตุ* ปัจจัย วิเคราะห์ว่า **วีริยํ อสฺส อตฺถีติ วีริยวา.** "ผู้ที่มีความเพียร" ชื่อว่า *วีริยวนฺตุ* เมื่อตั้งเป็นนามแล้ว ต้องการจะทำให้คำนี้เป็นสัมปทานการก จึงต้องลง **ส** วิภัติ ฝ่ายจตุตถี ด้วยสูตรกัจจายนะว่า **"สมฺปทาเน จตุตฺถี"** จากนั้นให้ทำการ**อาเทส** (การแทนที่) **นฺตุ** กับ **ส** เป็น **โต** จึงได้รูปคำที่เป็นบทสมบูรณ์พร้อมใช้ว่า *วีริยวโต* (แก่ผู้ที่มีความเพียร) บทว่า **วีริยวโต** นี้ สัมพันธ์เป็น

สัมปทานเข้ากับกริยา **"สิชฺฌติ"** ครับ, แฮะๆ ขอโทษครับ ที่กระโดดมาหาไวยากรณ์ อย่าเพิ่งเบื่อนะครับ

สรุปว่า - สั่งสุราได้หรือยังครับ,

โอเค ครับ สั่งสุรา ว่า

"อหํ สมฺม สุรํ ปิวิตุกาโมมฺหิ."

"เสี่ยวเอ้อ, ฉันอยากดื่มเหล้าอ่ะ"

เทหิ เม เอกสราวกมตฺตํ.

"ขอสักจอกซิ"

พูดแค่นี้ ก็น่าจะได้ดื่มเหล้าละครับ

วิญฺญาปนํ : สุราปิวนํ นาม ชีวิตสฺส อนฺตรายกรํ โหติ.

คำเตือน : การดื่มสุรา อาจเป็นอันตราย ต่อสุขภาพได้

มนุสฺสานญฺจ สีลํ วินาเสติเยว.

ชื่อว่าย่อมทำให้ขาดศีลธรรมของความเป็นมนุษย์ด้วยครับ

ตสฺมา มา ตํ ปิวถ.

ดังนั้น ท่านทั้งหลายจึงไม่ควรดื่มเหล้าครับ

โอสธวเสน โถกมตฺตํ ปิเวยฺย เจ, อายุสฺสํ ภเวยฺยาติ เอวํ วทนฺติ.

แต่นักวิจัยทั้งหลาย ต่างก็พูดกันว่า หากดื่มพอเป็นกระสายยา ก็อาจเป็นยาอายุวัฒนะได้นะครับ

วิจาเรตฺวา สทฺทหิตพฺพํ.

โปรดใช้วิจารณญาณแล้ว ค่อยเชื่อนะครับ

จำแล้วสังเกต เปรียบเทียบ นำประโยคคำพูด ไปประยุกต์ใช้ในกรณีอื่นๆ ให้ได้นะครับ เช่น หากท่านต้องการดื่มนม ก็สามารถพูดว่า

๑. อหํ ขีรํ ปิวิตุกาโมมฺหิ.

ผมเป็นผู้ต้องการดื่มนม

๒. อหํ ขีรํ ปิปาสามิ.

ผมกระหายอยากดื่มนม

๓. อหํ ขีรํ ปิวิตุํ อิจฺฉามิ.

กระผมต้องการเพื่อดื่ม ซึ่งน้ำนม (กระผมอยากดื่มนม)

<u>**หมายเหตุ**</u> - จะใช้คำไวพจน์อื่นๆ นอกจาก ขีรํ ก็ได้นะครับ เช่น **อหํ ปโย / ทุทฺธํ / ถญฺญํ ปิวิตุกาโมมฺหิ.**

คำศัพท์ที่มีความหมายว่า **น้ำนม** มีอยู่ ๔ คำ คือ **ขีรํ, ทุทฺธํ, ปโย, ถญฺญํ** เลือกใช้ได้ตามต้องการเลยนะครับ หรือหากจะไม่อยากใช้ **ตุํ** ปัจจัย ก็สามารถเปลี่ยนเป็น **ตเว** ปัจจัย แทนก็ได้เช่น **อหํ ถญฺญํ ปิวิตเว อิจฺฉามิ.** กระผมอยากดื่มนม

โดยทำนองเดียวกัน ในส่วนของคำกริยาอาขยาต ที่มีความหมายว่า "อยาก" หรือ "ต้องการ" หรือ "ประสงค์" หรือ "ปรารถนา" ก็มีคำศัพท์ใช้อยู่หลายคำครับ เช่น **อิจฺฉามิ, กาเมมิ, ปตฺเถมิ หรือ อาสีสามิ** ดังนี้เป็นต้น

แต่สิ่งที่กระผมอยากให้ท่านทั้งหลายจดจำในตอนท้ายของบทความครั้งนี้ ก็คือมนต์คาถาที่ว่า

"สหสฺสํ ทิวสํ กตฺวา　　ยํ วิชฺชํ ตตฺถ กุสโล
ทินํ ทสสหสฺสํ ยํ　　ตตฺถ วิชฺชาย โกวิโท"ติ

(โย พุโธ) บัณฑิตชนผู้ใด
กตฺวา กระทำการฝึกฝนแล้ว
ยํ วิชฺชํ ซึ่งศิลปะวิชาใด
สหสฺสํ ทิวสํ ตลอดหนึ่งพันวัน
(โส พุโธ) บัณฑิตชนผู้นั้น
กุสโล (ภวิสฺสติ) จักเป็นผู้ชำนาญ
ตตฺถ (วิชฺชาย) ในศิลปะวิชานั้น,
(โย พุโธ) บัณฑิตชนใด
กตฺวา กระทำการฝึกฝนแล้ว
ยํ วิชฺชํ ซึ่งศิลปะวิชาใด
ทสสหสฺสํ ทินํ ตลอดหนึ่งหมื่นวัน

(โส พุโธ) บัณฑิตชนผู้นั้น
โกวิโท (ภวิสฺสติ) จักเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตตฺถ วิชฺชาย ในศิลปะวิชานั้น
อวสฺสํ อย่างแน่นอนฯ

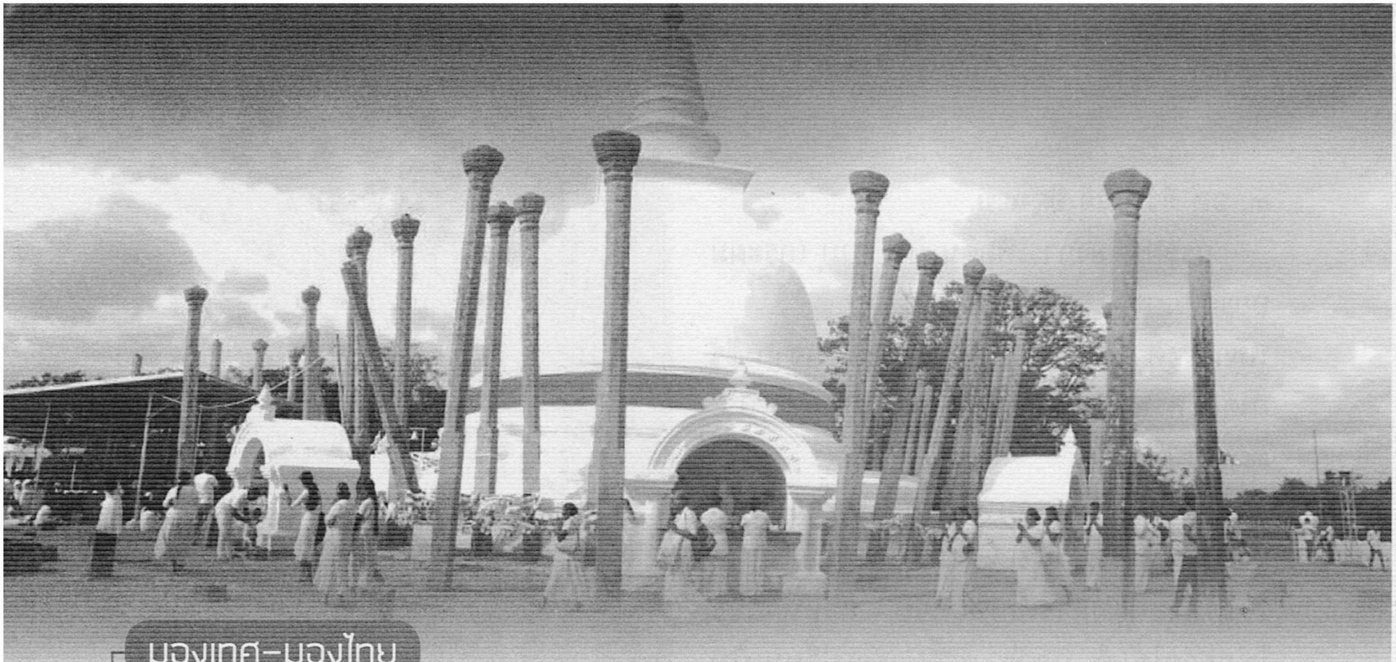
จำสั้นๆ ว่า **"พัน กุ – หมื่น โก"** ครับ

สพฺเพ สามาชิกา สุภคา โหนฺตุ อโรคา วิเสเสน ปาฬิเจตสา.

ขอให้สมาชิกทุกท่านจงโชคดี มีสุขภาพแข็งแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอให้ท่านมีใจรักภาษาบาลีให้มากๆ นะครับ

ขออนุโมทนาบุญผู้ร่วมจัดพิมพ์วารสารฉบับนี้

๑. ชมรมกัลยาณธรรม
๒. คุณจิรวรรณ ศิริจิตร และครอบครัว
๓. คุณสุวพร หทัยสุทธิธรรม และครอบครัว
๔. พล.อ.ต. สมโภค-สุจิตรา หงสไกรและครอบครัว
๕. คุณพ่อวัชระ-คุณแม่ทองสุก โลหารักษ์พงศ์ และครอบครัว

วิเทศทัยย์

พระสังฆมิตตาเถรี มารดรแห่งภิกษุณีสงฆ์ลังกา (๔)

บทก่อน เราทั้งหลายทราบแล้วว่า พระสังฆมิตตาเถรีสถาปนาภิกษุณีสงฆ์อย่างไร ? และมีสตรีลังกาออกบวชเป็นภิกษุณีมากน้อยเพียงไร ? อีกทั้งกษัตริย์ลังกา ถวายความอุปถัมภ์ภิกษุณีสงฆ์อย่างไร ?

บทนี้เรามาพูดถึงเหตุการณ์หลังจากการสถาปนาภิกษุณีสงฆ์แล้ว เพื่อชี้ให้เห็นว่า ภิกษุณีสงฆ์รุ่งเรืองแพร่หลาย เคียงคู่ภิกษุสงฆ์อย่างไร ? มีเหตุการณ์ใดเปลี่ยนแปลงภิกษุณีสงฆ์หรือไม่ ? และสรุปลงตรงที่เหตุใดภิกษุณีสงฆ์จึงสูญหายไปจากเกาะลังกา ?

ก่อนจะก้าวไปข้างหน้า ขออนุญาตชวนสตรีเพศทั้งหลายตั้งคำถามก่อนว่า เหตุใดการสถาปนาภิกษุณีสงฆ์ของพระสังฆมิตตาเถรีและคณะ จึงแตกต่างจากการสถาปนาภิกษุสงฆ์ ?

หลักฐานบอกเราว่า การสถาปนาภิกษุสงฆ์โดยพระมหินทเถระและคณะ มีรายละเอียดครบถ้วนรอบด้าน จนอนุชนรุ่นหลัง สามารถยืนยันได้ชัดเจนว่า อะไรเกิดขึ้นตรงไหน ? ขณะที่การสถาปนาภิกษุณีสงฆ์ของพระสังฆมิตตาเถรีและคณะ กลับมีกล่าวถึงเพียงไม่กี่บรรทัด หากสังเกตจะเห็นว่า เรื่องราวที่แวดล้อมพระสังฆมิตตาเถรีกลับมีรายละเอียดมากกว่า โดยเฉพาะพิธีปลูกหน่อพระศรีมหาโพธิ์ กลางเมืองอนุราธปุระ

ถามว่า เพราะเหตุใด ?

ผู้เขียนเชื่อว่า ผู้บันทึกเหตุการณ์ น่าจะเป็นบุรุษเพศ กล่าวคือพระภิกษุสงฆ์ การบันทึกเรื่องราวมิได้หมายความว่า พระภิกษุสงฆ์ลำเอียงแต่อย่างใด แต่ผู้บันทึกพยายามเก็บรายละเอียดของ

เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้ามากที่สุด ขณะที่เรื่องสตรีเพศเป็นเพียงเรื่องรองเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้เป็นปกติธรรมดาของสายเถรวาท แม้แต่การแต่งคัมภีร์ยุคหลัง ก็เน้นเนื้อหามากกว่าพรรณนาความสามารถของผู้เขียน

เหตุที่พูดก็เพราะเกรงสตรีเพศบางคนจะไม่เข้าใจ !!!

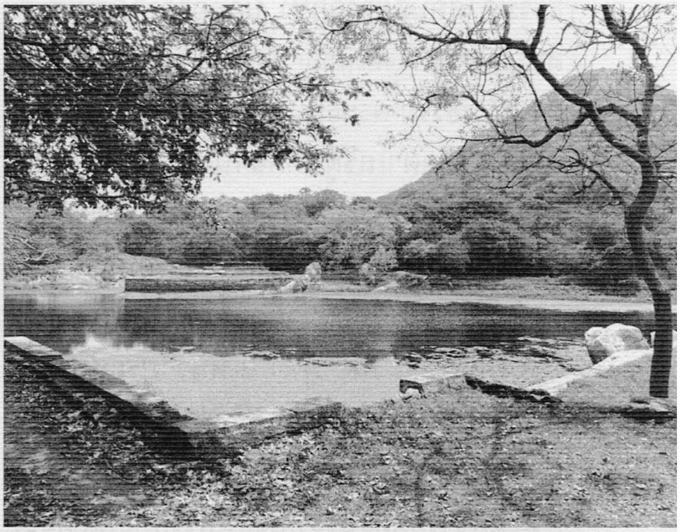
มีคนสอดคำถามว่า เหตุใดสตรีเพศไม่แต่งตำราบันทึกเรื่องราวของตัวเอง ?

ผู้เขียนเห็นว่า ธรรมดาของผู้หญิงนั้นชอบพูดเรื่องคนอื่นมากกว่าตัวเอง เฉพาะการพูด ย่อมไม่สามารถขยายความเป็นภาษาเขียนได้ ด้านผู้ชายก็ชอบพูดเหมือนผู้หญิงเช่นกัน แต่ชอบบันทึกคำพูดของตัวเอง ส่วนใหญ่ก็บรรยายเรื่องราวส่วนตัว สิ่งรอบตัวและผู้มีอำนาจ แต่ไม่ชอบบันทึกเรื่องของสตรีเพศ เพราะเห็นว่าไม่มีเรื่องใดสมควรบันทึก

จริงหรือไม่ !!!

การเผยแผ่พระศาสนาของภิกษุณีสงฆ์ประสบความสำเร็จน้อยกว่าพระสงฆ์ แม้ตำนานจะกล่าวว่า มีกุลสตรีลังกาออกบวชเป็นจำนวนมากก็จริง แต่จะหาภิกษุณีรูปใดโดดเด่นเหมือนพระสังฆมิตตาเถรีก็หาได้ยาก สันนิษฐานว่า ด้วยข้อจำกัดเรื่องที่อยู่ ซึ่งต้องอาศัยอยู่ในเขตสังฆาวาส ประการหนึ่ง ด้วยข้อจำกัดของการเดินทาง ประการหนึ่ง แม้จะได้รับความอุปถัมภ์จากกษัตริย์ก็จริง แต่หาหลักฐานยืนยันว่าภิกษุณีสงฆ์กระจายกันอยู่นอกเมืองหลวงอนุราธปุระยากนัก

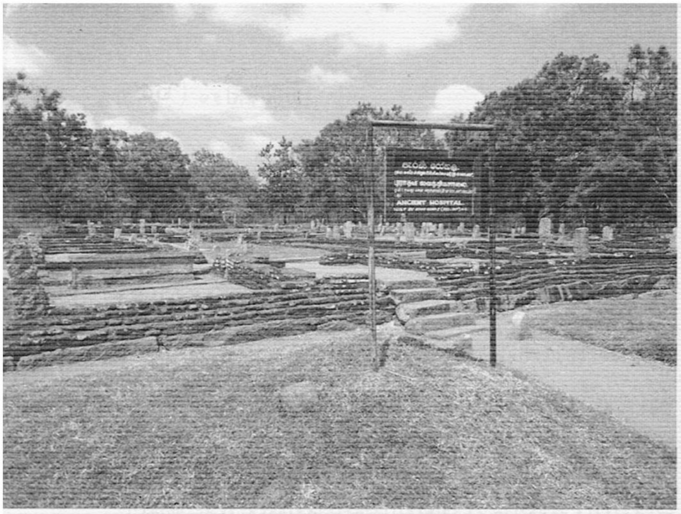
อีกประการหนึ่ง หลักฐานระบุว่าภายหลังการนิพพานของพระสังฆมิตตาเถรี มีภิกษุณีชาวชมพูทวีปเดินทางมาสั่งสอนภิกษุณีสงฆ์ลังกาอีกหลายรูป ซึ่งแต่ละรูปล้วนแตกฉานในพระไตรปิฎก ดังเช่น พระสัทธัมมนันทิเถรี พระโสมาเถรี พระคิริทธิเถรี พระทาสิยาเถรี พระธัมมาเถรี และพระธัมมปาลาเถรี ซึ่งพระเถรีเหล่านี้ล้วนเชี่ยวชาญด้านพระวินัย

เป็นไปได้หรือไม่ว่า สตรีที่ออกบวชมีศรัทธาแต่ยังเยาว์ด้วยปัญญา จึงเกิดกรณีการเดินทางมาของภิกษุณีจากอินเดียหลายครั้งหลายครา หากมองในด้านดี อาจเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างลังกากับอินเดียเมืองแม่ ภิกษุณีจากอินเดีย อาจเดินทางมาเติมเต็ม ในส่วนที่ภิกษุณีลังกายังไม่สมบูรณ์ แต่หากมองด้านร้าย จะพบความไม่พร้อมของสตรีลังกา ซึ่งตรงกันข้ามกับภิกษุสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จดังหลักฐานในตำนาน

ประเด็นนี้ฝากสตรีเพศไปศึกษาเพิ่มเติมเอง

ภิกษุณีสงฆ์มาผลิดอกออกผลสมัยพระเจ้าทุฏฐคามณี หลังสถาปนาภิกษุณีสงฆ์ล่วงแล้ว

หนึ่งศตวรรษ เพราะตำนานระบุว่า พระกนิษฐาของพระองค์พระนามว่า พระมหิลาเถรี ผู้ทรงธุดงค์คุณ และพระสมันตาเถรี ต่างรอบรู้ในพระธรรมคำสอนอย่างลึกซึ้ง นอกจากนั้น ยังมีพระสุมนาเถรีผู้ทรงอภิญญา พระอุตตราเถรีผู้โด่งดังด้านอริยธรรม พระธัมมตาปสาเถรี ผู้มีนามอุโฆษพระนารมิตตาเถรีผู้แตกฉานในพระวินัย พระสาตาเถรี ผู้รอบรู้ในการปกครองสตรีเพศ ฯลฯ

หากมองในแง่ของเวลา อาจเห็นว่าภิกษุณีสงฆ์แพร่หลายน้อยกว่าภิกษุสงฆ์ แต่หากมองในบริบทของพระวินัย ผู้เขียนเห็นว่าประสบความสำเร็จ เพราะอย่าลืมว่า ศรีลังกามิใช่เมืองพุทธแต่เดิม แม้สถาบันกษัตริย์และคนชั้นสูงจะเห็นด้วย แต่จารีตและประเพณีอันทรงอิทธิพล ตลอดทั้งค่านิยมทางสังคมอันเข้มแข็ง การจะยอมรับแนวความคิดแบบใหม่โดยฉับพลัน ย่อมเป็นเรื่องยาก แต่การวางรากฐานไว้เป็นอย่างดี จึงทำให้ภิกษุณีสงฆ์มั่นคงเคียงคู่ภิกษุสงฆ์นับพันปี

ครั้นล่วงเข้าสมัยพระเจ้าวัฏฏคามณีอภัย คณะสงฆ์ที่พระมหินทเถระและคณะก่อตั้งไว้ได้แตกออกเป็น ๒ กลุ่ม หนึ่งคือสำนักมหาวิหาร ผู้ยึดถือจารีตปฏิบัติแบบพระมหินทเถระ อีกหนึ่งคือสำนักอภัยคิรีวิหาร ผู้มีแนวคิดแบบใหม่ด้วยการฝักใฝ่คำสอนมหายาน และทั้งสองกลุ่มต่างจ้องหาเหตุกราบทูล ให้สถาบันกษัตริย์เกลียดชังกันและกัน

ภิกษุณีสงฆ์เดิมซึ่งมีเพียงกลุ่มเดียวคือสำนักมหาวิหาร แต่ครั้นภิกษุสงฆ์แตกแยกเป็นสองก็พลอยแตกเป็นสองฝ่ายด้วย ด้วยเหตุนั้น อาวาสของภิกษุณีฝ่ายสำนักมหาวิหาร จึงตั้งอยู่บริเวณใกล้ถูปารามเจดีย์ ส่วนอาวาสของภิกษุณีฝ่ายสำนักอภัยคิรีวิหาร ก็ตั้งอยู่บริเวณใกล้ลังการามเจดีย์ ภายในเมืองเก่าอนุราธปุระ

ไม่มีหลักฐานชิ้นใดกล่าวถึงการทะเลาะวิวาทระหว่างภิกษุณีสงฆ์ของสองสำนัก ผู้เขียนเชื่อว่าการขัดแย้งอาจจะมีเหมือนภิกษุสงฆ์ แต่เรื่องราวของภิกษุสงฆ์เกิดขึ้นบ่อยครั้ง และโด่งดังจนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย เรื่องราวของภิกษุณีสงฆ์จึงถูกลดความสำคัญจนหายไป

ตำนานระบุว่า มีภิกษุกลุ่มหนึ่งเรียกว่าปังสุกูลิกะ พำนักอาศัยภายในอโศการาม ซึ่งสร้างถวายโดยกษัตริย์ลังกา สถานที่ดังกล่าวอยู่ภายนอกเมืองหลวงอนุราธปุระ ประเด็นคือคณะสงฆ์ปังสุกูลิกะนิยมห่มผ้าบังสุกุล เป็นต้นแบบของพระอรัญวาสี สังเกตได้จากอารามวิหารที่พำนักอาศัยอยู่นอกเมืองอนุราธปุระ เป็นไปได้หรือไม่ว่า นอกจากภิกษุผู้ฝักใฝ่ต่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแล้ว ยังมีภิกษุณีสงฆ์กลุ่มหนึ่งสนใจวัตรปฏิบัติแบบพระอรัญวาสีด้วย

น่าเสียดาย ไม่มีหลักฐานมากกว่านี้ มิเช่นนั้นน่าจะถอดรหัสภิกษุณีสงฆ์ได้

สิ่งหนึ่งซึ่งภิกษุณีสงฆ์เดินตามภิกษุสงฆ์คือ *การรับไทยธรรม* กล่าวคือ อ่างเก็บน้ำ ที่ดิน สวน ฯลฯ เพื่อนำผลผลิตหรือภาษี มาค้ำจุนอารามวิหารแห่งตน มองอีกด้านหนึ่ง เสมือนแย้งพระพุทธประเพณี แต่มองในแง่สถาบันกษัตริย์ผู้ทำหน้าที่อุปถัมภ์คณะสงฆ์ เนื่องจากคณะสงฆ์ทั้งภิกษุและภิกษุณีมีเป็นจำนวนมาก การถวายความอุปถัมภ์ตามปกติ ย่อมเป็นพระราชภาร-

Unavailable

บารมี ๑๐

ให้**ทาน**แบบคว่ำหม้อ   รักษ์**ศีล**ขอเช่นจามรี
เนกขัมมะดั่งกรงหนี   **ปัญญา**มีลำดับไป
วิริยะดั่งราชสีห์   **ขันติ**ที่แผ่นดินใหญ่
สัจจะดาวสกาวใส   **อธิษฐาน**ใจไม่คลอนลม
เมตตาดุจธารา   **อุเบกขา**ท่าทิ้งถม
สิบ checklist ชีวิตบ่ม   บารมีสม ส่งโพธิญาณ ฯ

ปปัญจา

- วิสัชนาธรรม : ทานบารมี
- ธรรมราชา : ในหลวงรัชกาลที่ ๙ "ธรรมราชา" ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย
- น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ : ธ ผู้ทรงเป็นเสาเข็มแห่งแผ่นดิน
- พระธรรมเทศนา : บารมี ๑๐ Checklist ทางธรรม
- ในประสบการณ์ : ประสบการณ์สอบสนามบาลี ตอน ๗
- หน้าต่างบาลี : ตอน ๗ เรื่องสนธิ การต่ออักษร
- ปาฬิภารตี : สนทนาภาษาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตอน ๗
- มองเทศ - มองไทย : พระสังฆมิตตาเถรี มารดรแห่งภิกษุณีสงฆ์ลังกา ตอน ๔